BERGENS MUSEUM
U. B. BERGEN
Ms. 56

U. B. BERGEN
Ms. 56

Herrens Forsamlinger!

II Pet: 3 Cap: 3–13.

3. Vidende dette først, at i de sidste Dage skal komme bedrøvelige Forsamlinger, som vandre efter deres egne Lyster;

4. Og sige: Hvor er hans Tilkommelses Løfte? Thi siden Fædrene sov hen, bliver alle ting, som de vare fra Skabelsens Begyndelse.

5. Thi dette er dem vitterligt, at Himlene vare fordum, og Jorden bestaaende af Vand og ved Vand.

6. Hvorfor Verden dengang, blev druknet ved Vand og forgik.

7. Men Himlene og Jorden, som nu ere, ere ved det samme Ord forvarede og opsparede til Ilden paa Dommens og de ugudeliges Menneskers Fortabelses Dag.—

10. Herrens Dag skal komme som en Tyv om Natten, paa hvilken Himlene skal forgaae med stor Brusen, og Elementerne skal smeltes af Hede, og Jorden og de Gierninger, som ere i den skal opbrændes.

13. Dog se vi nye Himle og en ny Jord, efter hans Forjættelse, i hvilken Retfærdighed bor.

1. Se Brødre, siden vi have mødt mange, som prøvede med Verdens Tilkommelse, Opvækkelse og vore Forfædres Tilkommelse; og disse vare Folk, som dette sagde, at man skal ikke tro at Philosophien og Vidskab, eller de Argumenter for dens Tilkommelse: Seende det saa ringe Forandring være i Verdenen, eller Verden fra Begyndelsen til denne Tid, hvi skulle vi da tro der ville blive nogen Forandring for den Tilkommelses?

Apostelen svarer her til; at de med Villie forglemme, eller ere uvidende, at der vare fordum Himle og en Jord, saa og saa bestaaende, bestaaende af Vand og ved Vand; hvor formedelst de Verden, eller de Himle og den Jord forgik i en Vande-Flod: Men, siger han, Himlene og Jorden som nu ere, ere af anden Beskaffenhed, forvarede og forsparede til en anden Skabelse; uvisligt, at forgaae ved Ilden. Og naar disse ere forgaaede, vide vi der blive nye Himle og en ny Jord, efter Guds Forjættelse.—

Alle er den anden Forskand, og den sidste og sande Aabenbaring af Apostelens Ord; Og, jeg mener, ingen skulde see for afsides anden Aabenbaring, hvis denne vilde bragte den ud af dens sædvanlige Orden og lide Verdinger de vilde taale paa. Denne Aabenbaring overtyder ligefrem dens Modsigere, og siger disse Ordene, at de forgiæves paaskaate den fra Begyndelsen ingen Forandring er skeet i Verden: Thi den var et Sagn fra Fædrene, og et andet Sagn nu; de første vare ødelagde ved Vandfloden. Paa at Apostelens Ord skulde ikke synde mig paa, at der var forskiel mellem de nu værende Himle og Jord og de for Vandfloden værende Himle og Jord. Sag selv dette, paa mindre hans Ord og de hans Skrifter.

Forskiellen imellem de for Vandfloden værende Himle og Jord, og de nu værende forklarer sig saaledes. Himlene omkring Luften og Jorden vilde vi ikke skabte eller dannede af en Chaos eller Ide og Confusd, hvor Vand, Jord, Vand, Luft og andet var i en grov. Disse Ting ere adskilte. De tunge skal først i Verden, nemlig Vand-partiklerne og andet Slags. Denne Vande, ogsaa saaledes de Vidnesbyrdige Dyr og andre Ting selv sig. Luften med al den fri værende Herrefred var fyldige. Den skulde og sagde sin Red i Midten, imen samme mødte den Vidnesbyrdige, skandse den, saasandes jo mere og mere som de stode skød op og de forvaagige skulde vi og omsider udgiende en skarp Dampe ogsaa paa Vande, skiekkes aldrer indskrænkede Nor, og denne Jord skulde mere vi nær de første Mennesters Jord. Den var altsaa aldrer Byrde, uden Bierge og mindre uden Jor. Og fremmede Vie andre Dyr end dig skulde, da skulde den skabsomme Jord og med Himle uden Storm-vind og Regn. Den blev Vande ved Verden, som dannede op de saa Jordens midterste Kreds opsigende Dampe, der ved Vorens Kold dannes Vie Vorens, hvor imod den Vand skulde drive paa at samles, forstjelles, skilles og igien skjøde over Jorden, hvor de under siden og lide Dannes Skiøer og Dale. Under Tiden skulde vi Jorden at skee at være ubeboelig.

Jorden nu værende Jord bestaaende skinde vi og altsaa den forskiel fra forrige.

Den nye Himle og den nye Jord skulde vi os dannes bestaaende, som de skulle være, nemlig jo mere frugtbar og uden Jor, saadan at den kan give sig til meddannelighed. Thi disse, hvor i skal være, maae være materielle og naturlige i saadan Maade, som de forrige Himle og Jord oprettet skulle være, uden vi giør naturlige Mod og ere ten. Paa at denne tvedobbelt Himle og Jord er de første som skrev af Apostelens Aand, skiekkes ens hos og gjerne anbog, skis de vil drag

saa nu regne følge efter sig, og førte dem til under Vandring ud i nogle
smaa Flokke fra eller ind igjen sig i Ørken.

Den Anden overordentlige Aabenbaring taler og Pr. Skrift Kom: 8, 20, 21. Thi
Faderen om en Aabenbaring, at vi skulle løses fra Forfængelighed, hvilke vor
tilkommende unge Hjerter og unge Fødder i den Aabenbaring undertaste Forfæng-
elighed, hvilket er Herrens hellige Ørkenstand: Og en Aabenbaring, som er
undertaste Forfængelighed, i saa Maade at skulle falde i forrige Stand, nemlig
den paradiesiske.

Tre Dage er 3 Aar af Pr. Tider og Skrift ere regnede en Uvidenhed af 1. Jo-
hannes Aab: 21, 1. angaaende de unge Hjerter og unge Fødder, under det forstille-
de Billede, at Faderen var ikke nogen Dør: Den Dør stillede den fra den
nærmeste Fødder, og det billige skal være en Overtrædelse og Afstandstørst, ne-
mlig at den ydre ikke nogen forgaaende Dør; følgelig sielvindagive,
at den naturlige Herkomst samt en anden forgaaende Ørkenstand, hvilke Sjæl-
ene skulle opvækkes og den unge altsaa ikke skulle opvækkes.

Forandringen fra den første Fødder til nærmeste skulle vi finde ved den
store Opgrundt eller Hjertets Indbrydelse, som den Tid var indsluttet i Fø-
dens Storhed og Fødens Sønderbrydelse og Opløsning ved Jammer. Den første
Fødder skulle forandres til en Bivognsfeld og Fil i Fjerdedelen ikke at
være Dør, den vi Lieforen vidste af. Dette skulle betyde, at vore Haab ikke
være overvundne i Kundskab ved sund Forenelse og tilligemed være overvundne
ved Skriften ved nogen anden Vandring; Ej bekjendtskab ved hvad Ind-
holdet fortaller derom. Den Dør gaaedgjøre, vise det ejendommelige eller Sin og
Forenelser. Ej den Tvesigt vise vi ovenpaa Dør for i den Skriften i Al-
mendelighed og finde ved Indholdet Fortalling om Fødder.

Fjerde Dels er i 3 Fjerdedele Fødder forstillelig fra den sædvanlige For-
tolkning om Fjerdedelen. 1) i det vi gjerne skulle for Fjerdedelen mene
den Ting ved den nærmeste; ikke Fjerdedelen i fig. 2 1/2 Dø vi
skulle Fjerdedelen at være Fødder ikke ved nogen Overensstemmelse af Dør,
Fødder og Fjerdedele, eller nogen overmaade Årsag at være Fødder Anledninge der-
til; Men ved en Hjertelig Opløsning af den ujævne Fødder, og den derved Sjæl-
ens Opgrundt Indbrydelse. Disse tvende Fjerdedele Fødder, som ikke kan ligges 3/4 af
Fjerdedelen være og som en Fødder skal, ikke Fjerdedele Fødder; men
Fødder ved Opgrundtes Ophævelse og Bryggelse efter den Indbrud. Da den
ene Dør skulle være over dreg Haanden tilbage, som de skulle, og det Fjerde
Land ved sig selv.

Disse ere de Fjerdedele Dører af Dåbs, og naar disse kan mødes
overensstemmende med Skriften, kan ingen Tvivl være om Årsagen.

1 At Ordene for Hyndfeden vaar ofte anden Skik og Skabning end den naturlige Mening og Forstand udviser, det er bekiendt i Skrifterne, og aarsagen dertil er Skabningens Forskiel i Almindelighed, og som Exempler derpaa kand anføres Ordene Himlen og Jorden, hvori Forskiellen bestaar imellem det første Par Mennesker. Ligeledes anførte Ord som de forbigangne navne og tilkommende Himle og Jord, er saa fuldkommen et Beviis paa denne Forskiel i Almindelighed, at man ikke maae tilskaae Ordene, eller og giøre Apostelens Bevisførelse af ingen Kraft. Han taler tydelig om den nærværende Verden, Himlene og Jorden, og han giør en tydelig Forskiel eller Adskillelse imellem de for og efter Skabte. Da at de mindste Vidnesbyrd af hans Ord, vil vise Forskiel imellem dem, der vaar paa den Tid Ende og Omskiftelse, som Profeterne paaskrev at skulle vederfares den Nærværende.

Dog vil vi her tilføie at noget saadant findes i H. Skrifter Ord. Thi da vi ansøre for Grund Skrifter gives det vor Modstanders Bekiendelse, vil vi forbinde at bringe det til Skriftens Vidnesbyrd, og dette kand tilstrekke.

Disse Bortskabne siger, at H. Skrifter vi vide, uden paamindt disse Profeter, at Verden var engang ødelagt ved Vandflod; nemmelig den Tidens Verden, Mennisker og Dyr. Og at den igien skal blive ødelagt ved et andet Element, Ilden. Paa samme Maade kand Forskiel imellem Himlene, Apostelen taler om i Henseende til dem Skabte, nemlig i Henseende til dem Skabte.

Her vil vi først høre hvori Bortskabningen ligger hos Apostelen Pet. Først i det han siger, han i det 6te Vers allerede forstaar den bemeldte Verden, at Mennisker og Dyr forgik, naar vi Himlens og Jordens Skik og Skabning betragte. Dernæst at Apostelen vil saa gjøre nogen Undskyldelse af Himlens og Jordens Navne som de vare forbundne, nemlig. At Skriftens Bevisførelse skal vindes.

At Apostelen taler om den naturlige Verden, forderves i det 6te Vers og er saaledes forgiæt, saa vel som den Tilkommende, skal vi saaledes vise:

Først, fordi Skrifter Profeters Bevisgrund var dagen og den naturlige Verden, dens Bestandighed og Fortvarelse saa vel som den Bygningsmaade; hvilke Apostelen ikke saun og tilskrev Verden, naar forandringen skal skee, men viser at ikke den vil forgaae.

Naar vi maaske siger Apostelen ogsaa vil Ordene, naar følgende Ord: at ingen Forandring skulle blive siden ingen saadan gaaet. Hvor det giør han vel selv siden han ved Verden i det 6te Vers allerede forstaar Mennisker og Dyr. Grund var at ingen Forandring var skeet i den naturlige Verden, og dens følger at ogsaa selve ingen skulle skee. Det skal Apostelen vise af Skrifter

Jdrætning paa: Og gjennem at Jdrætten saa nær kom slægt i en Hjedsted.
Og hvad da? Hvad kunne dette ved den naturlige Fornuft, hvorpaa Apostelen
skal bygge sin Grundsætning eller Følgen, eller i mindste Maade være
dens Argument, hvilket er tagen af den naturlige Fornuft og enhver rigtig
til den naturlige. Derfor maae Apostelen nødvendig bygge sin Grundsætning
ikke.

For det andet, hvad er det Apostelen siger Forbjerne de have saaledes
at den var en Hjedsted, som forslagde Abrahams? Hvorvidt kunde de sige
noget imod, eller forbjerge de have det. Jeg ved det udtrykkelig: Thi
ere saadanne, hvis Apostelen at mene kunde, det ere Thi saadanne Historier
og ansaa saa, beare sjelv og klaar var. Det maae derfor være de forrige
Fjender og Fordres Bortkastelse og deres Forandring ved Hjedstedet de vil
vilde ret og Apostelen derfor paaminder dem om.

For det 3dje er Apostelens Hensigt at overbevise dem om Fordres Fikkom
mende Udleggelse, hvilket bjerge mener er først antagen for den naturlige
Fordres. For derfor at overbevise dem om dette, maae han bruge et An
gjennem, tager fra den naturlige Fordres forgaaende Udleggelse; Thi at
overbevise af det mosaiske Riges Hendergang skulle vi saae lide. Og vi see
Apostelen gaaer vi fremmed Autoritet, thi den skulle vi nylder. Det saa ske i
denne Hensigt baade Profeternes og Apostelernes Autoritet. Men han bruger
dens egen Baaben, skjøder Aarsag med Aarsag; Hvad er Fred, Kaldelse og Hjis
den naturlige Fordres saa hemt vrugagtig dølagt, er det gandske vinneligt
at skjøde over til disse Forandringer, som sjeges den skal i sin Herredstagt.

For det 4de Hjis vi vil see saa Forskaaret den naturlige Fordres, giør vi Apos
telen baade overflødig i sin Taler og tillige dunkler et simpelt Bevisits.
Hjis Hans Hensigt var allene at forklare den, Jsraeliter var vrugag
dølagde ved Vandfloden, hvad kunne det ved Gjennem og Fordres? Det
5te Vers vilde være overflødig, hvilket det ikke desmindre gjør, han vil
lægge sin Grund for sin Taler. Han kunde sagde forstaaet Jsraeliter
ikke som kommet ved Vandfloden, og giøre saa nogen af den
Udleggelse, som Hans sjendes, uden at forklare den skjulede Hjemler og For
den de vare bortkastede; hvad kom det dagen ved, hvis det ingen Sammenhæng
sagde med det andet? Naar Hans i det foregaaende Cap: 3die Vers taler alene
om Jsraeliters Udleggelse ved Hjedstedet, vilde han ikke giøre
Hjemler eller Fordres; Og Hjis vi vil at han vil sigte saadanne, saae
det mere som forsigtig, overflødigt.

Jeg sjger og saae det vi giør Apostelen nogen Uret; Thi hvor er kunde han vil,
uden jeg forbrydelse skulle følge, at Gud udlagde den ugudelige Fordres ved sin
Død, uden at giøre det paa nogen slags at forklare Hans Jsraeliter, og giør
sig indstaar og Hjemler til, at Hans sigtede ikke nogen mere; Thi ad der

6 i det mindste vor saadt sige til sidstkommen Mosvinig, saadan jeg ingen kan negte; Og St: Augustin, Didymus Alexdr: Beda forstod de Vanddybes om den naturlige Verden, saasom af Mosis Lærdom, Ps: 104, Prov: 8, Prædik: 1, da jeg ingen vidste nogen philosophisk Hypothes, turde vandt jeg dennegang til den Mosvinig, allene ved at agte saa Apostelens Ord.

Som det 5te Hvis de øvrige tilsaar Himlene og Jordes forbum og Himlene og Jorden nu, at vare sindene modsatte i Gruforvandelse til deres Natur (skiønt vi dog ofte haandene vil erkiende) naar de dog i det mindste vare fraondene modsatte i Gruforvandelse til deres Natur; og ligesom denne skal forgaar ved Ild, saa forgik den ved Vand, og forgik den ved Vand, saa forgik denne; skiønt vi alt dette for udenstrende vil lade.

Endelig efter at formelig forklaring naar det vare den samme Verden, der er omtalt i det 6te Vers, som i det forgaaende er bestrevet. Thi var det den naturlige Verden, Himlene og Jorden, saa og saa beskaffen, som den var efterdrevet, hvorfor da og fra i det 6te v: naar forstaar saaledes: Naar Apostelen i det 2den Cap: 5te: taler om Tidernes Forloggere, siger han, den ugudelige Verden, altsaa nu den skrøbelige, nu for taler han vil allene om Verdenen, nu Tidernes Forloggere baade med det forgaaende og følgende, hvorfor taler om den naturlige Verden; efi i Gruforvandelse til det følgende saavel det vil den Verden, som skal forgaa ved Ild, hvilket vil er Tidernes allene forgaaende, nu alle Naturens Forandring.

Vil Forklaring vil vi Gruforbum St: Augustini Mosvinig over dag angaaende, som saa ødelagte Verden forklarer St: Peders Ord om den nuværende Verden. Af hans Forklaring om 1 Mosis Bog, siger han: Verden er ved af et Vandvist Element, at Luft-Himlene forgik ved Vandflodn. Og som anmærker nu han vil, at det var vil Fornuft Himlene, det forgik; da Vandene vil kunde naar saa vist; nu allene vor Luft-Verden. Derefter siger han: Men efter den Christelig Autoritet, at disse Himle forgik, og andre, som skulde komme paa, saaledes som Ord. Ligesaa omtaler Psal: 104 saaledes: Qui tingit Cœli perigeum ut propinqui terris, secundum quod dicuntur volucres Cœli, sunt autem et Cœli Cœlorum, superiores infirmamento, sed utrum et ipsi pertusi sint signi, an hi soli, qui etiam diluvio perierunt, disceptatio est diligenti scrupulosior interdoctos. Og i hans Bog de Civitate Dei: Verum modum in apostolica illa epistola a tote pars attipitur, quod diluvio periisse dictus est mundus quamvis sola ejus Cœlum sua Cœli partima perierit. Vil skal saaledes vise hans Mosvinig om den forbum og nu værende Verdens Forskiellighed.

Dette Anmærkninger, siger vig, vise fuldkommen, at Apostelen taler om den naturlige Verden, og følgelig i denne Text forskiellen vor Forklaring og Luthers sine.

Vi har kun nu at gotgiøre; at der skedde en forandring i den naadelige Vorden ved Himmelfarden; efter Apostelens Ord; og derved igiennem dem, som sige Apostelen selver ny Himlene og Jorden fordinn og nu med hinanden selver giør nu den forskiel imellem dem.

Dette skeer endnu ofte og dagelig baade Ordene og Troningen af Apostelens tale; efi den er giort en sialelig Indskrivelse og forskiel imellem Himlene og Jorden fordinn (vers 5te) og Himlene og Jorden nu (vers 7de), og den nedskrevne Skrifte dé, Ivrig, indskrivelsen. Og at Apostelen af denne Indskrivelse var forskiellige Vanskelig fra sig andre, var klart; som de selves spørte sig Apostelen ena Vanskigheden og Objektionen, og ikke selver troede noget imod Apostelen, uden den skriftelige Efterretning; efi de sagde: Alle Ting forblive ved det samme i den naadelige Verden fra Begyndelsen af, og siger han da ny skier, som han dog sielverg giør, at der var skedd en forandring i Vanskelig, og at Himlene og Jorden som nu var, var forskiellige fra de forrinde Himle og Jord, der forgik ved Vandet, saa siger han ikke der kan tildegte den Argumentet, eller forudsætte den troeskiske Lære om den naadelige Verdens fortsettelse og Evighed.

Ivrig lad os nu at opløse disse Apostelens Ord saa vidt vi kand.

Det som vi for har anført forbat bruge Apostelen vi vore den naadelige Verden, bruger vi ellig at han giør forskiel paa den Naadelige Verden: for Exempel: Imin vi giør forskiel imellem den, giør vi det 5te vers ovenfor Evig og i nye Riger; og vi vaar den samt Apostelen giør Indskrivelse imellem forskiellige. Ja det 6te vers giør han Indskrivelse, hvorfornegtelse * Verden som den var, forgik i en Vandflod: Imorlig saa det skeer ved sin forskiel. Det Imorfornemelse: imellem al denne Himlene og Jordens Beskaffenhed, svarer for Apostelen. Efter selver vilde det nødvendig Apostelen at forklare disse Indskrivelse, Imorlides Himlene og Jorden fordinn var beskaffen, siger de var ligesom disse nu omskrevne var beskaffen.

Spørsmaal, svad var det Apostelen siger disse Ord var vi skrevne om? Siger han ikke nedskrivelig (vers 5te) at de var vandne og Himlene og Jorden var saa og saa beskaffne for Vandet? svare siger de var beskaffen, som disse nu skrevne Himler og Jord var, saa sikkerne var de ellers Vandet og Vandet var de skrevne Himler og Jord; efi den var ret en riglig Argumentet gjorte det.

Ivrig lad os anmerke Vanskeligheden af den almindelige Oversettelse af disse Ord i det 5te Vers: Ἐξ ὕδατος καὶ δι' ὕδατος συνεστῶσα (vel δι' ὕδατος) bliver skrevet. Dette kan vor Oversettelse giver: bestaaende af vand og ved vand.

* Διὰ τοῦ περιχωρεῖν. Vulgat: Quamobrem. Beda: quia de causa. Hugo kan oversatte det, per quas sc. aquas, efi det betog alle Vanskelig Vaskap Apostelen Ord.

Hvilket vidner vor Herre udi Evangelio efter Mordens udsprunde Vild og Ungeldrues Bogstav, og vil efterfølgis Guds vidunderlige Forsyn og Skikkelse. Hvis nogen tvivl ikke skjønt i vor Gamle Author, hvilken haver ikke nogensinde observeret, bestaaende af vand og ved vand? Og ihvorvel vi selv nogen Latinsk Observation dertil haver ikke saa lovlig vor Modersmaal. Jo Fr. Aguilon og Provanus omskriver det: Ex aqua et per aquam esse omnia, eller Tangram, per Crusam scilicet Elementum; ved Hjelp af Vand, i Stedet for ved Vand. Ligesom og 1 Pet. 3, 20, 21 i Anden Oversættelse ved Hjelp af Vand. Og da Forbogstaver saa klare, saa og nogle andre Omskrivelser: bestaaende af vand og ved vand. Hvorimod nogen skulde vidløftig og forstaaes, efterdi Kristelig Tid vil vi anden Anmærkning igjennem at besvare vor Forstand. For hvis man vil vide nogen Forskjel imellem disse Hjuler og Hjord og de nærværende, saa saa man vide, at forbemeldte disse nærværende Hjuler og Hjord bestaar af Vand og ved Vand. Hvad vanding Forskjæftrufne saa de? Opfordrer Bibelen vidnesbyrd, at de ved Vand Hjuler og Hjord saa en Ged Forskjæftrufne. Vil saa vil i Luften eller Skyer Vintrovner, Vind, Hagle, Sne, Lynild, Torden, og alle Skyer, som ansees af Ged-Dampere, ligesaa vel, som vi saa ofte. Men efter vor Tydning saadt Hjulene for Hjuldraben nogen af alle disse Vintrovne, uden Dug og Dampere, eller Vand-nattrovne allene; og derfor nogen vil kan siges at Opfordren at omfaar af Vand, eller saa vil Vand-Forskjæftighed. Saa var Jordens sagt at bestaar ved Vand, fordi den var bygt derpaa, og først var opfordt ved det. Og naar vi saa den Skyer i Vand, det saa Gud daborne os dette meget klar Ord og giør os den forvisselig efter Skyens vidre Kraft, hvorfor skulle vi da vil blive en Forvirring, som Skriften skammer overvinde ved Ordet, eller bringer ved nogen forsvarlig Tydning af den.

For det 3de. Hvis Opfordren saadt nemlig Skyer Hjuler paa bygt Vand, saadt han vil ved nogen Forord Ord giort den forskjellige, som i det 7de Vers: ved de nærværende Hjuler og: han saadt for ovi Hjuler ved Ligesom en Ordt i Vers samme Vers sagt, de samme Hjuler, hvi saa vigt hvilket samme Ord. Hvis det da ligesaavel paa bygt Vand saadt vi det samme Hjuler, som det var det samme Guds Ord, hvorfor skulle han da ovi det vil bruge Modsætelsen og ovi det andet Evangelio Forvirrelse? Herfra vil jeg vil snart vil besvare.

// Plato siger i sin Skrivning, Tov de κόσμον συνεστάναι ex πυρὸς, ὕδατος, ἀέρος, γῆς, at den det vidt omgivelse Ild, Vand og Luft, Vand og Jord skulde skjønt Oprør eller Filosofi. Ligesaa Thales Ord, ἐξ ὕδατος, ὑπὸ, συνεστάναι πάντα. hvilket Cicero omskriver ex aqua dixit constare, omnia, saa det den vil Tydning af Ordet Gud giør os vil ligt Grund Overbevisning.

Fatter vi saaledes Ordet af Vand og ved Vand, altsaa vil Hjulene og vil Jorden, eller bygt vil Jorden, eller bygt vil bygt, giør det os ingen Forskjæft.

for dr. 4de: vaar de forrige Hiuler og Jord forsvindelige hvor de nu vederuerdig igien opreises, at de vaar af saadan Beskaffenhed, som giorde dem tienlig under saadan Dødsfald, nemlig Syndefuldhed.

Om denne Forskiel imellem de forrige Hiuler og Jord og de nu vederuerdige paaminder Apostelen Peteren, for der ved at vise dem, at den Forandring vor forgaaer i Naturen, og dennes, at denne Forskiel er saadan, som imellem den Guddommelige Forsiønnelse, Pagten die vi for Skabur, og vedkommende Ordene for Dødsfald; ey naar han saa ofte gientager denne Ordens Beskaffenhed, siger han: hvorformedelst de da vaarede Ordene forgik ved Dauefald. dette hvorformedelst maae mand ofte nogle forgaaelse og tiltrængelse Sie, at den af dem for en vis Aarsag. Grammaticis vie vi tiesterk dette, at mand Sie, nemlig allene til de ting for bestrøget Hiuler og Jord. Og naar vi følge deres Ord af disse, hvorfor skulle de første bestaae?

Nu da vi saae anført disse Aarsager, som tvinge os til vor Forklaring, vie vi anføre adskillige af Fadrenes Meninger om denne Guds Ord. Disse Apostle os saa gierne derimod, at han siger, denne Epistel var forfattet og vundt vi antage ved at Canonis forfattede den 1ste end en tvefold eller Tredie vorden i Aar 3de Cap: (en haus Epist: Canonicas). Den er denne tvefold Verden i Aar 6te v: Verden, som da vaar. Og Aar 7de Hiulene og Jorden som nu; og i Aar 13de vi vente disse Hiuler og nye Jord efter hans Forjettelse. Jeg anføre Aar Vidnets Bøger, for at vise, hvad Aar: Peters Ord naturligviis tilkiendegiver, nemlig efter hans Skrifter der vi se af hans Meninger; Og ingen er tilbøielig til at benegte noget, saa det strider med hans egen Meninger, uden hans Ord er ved for vantrøielige.

Aarsag 2: Ungiefuus til Aaret denne Epistels Autoritet, tilligemed Læremaaden, som skeer straf. Foruden hvad vi af hans Skrifter anført, vie vi legge til nogle Vidner af hans Forordning de Civ: Dei. Lib. 20de Vogs 24 Cap: Disputerer han imod Porphir, som skrev mod Christne Religion, og Profeters Spaadomme og forskiellige Forandringer. Og da det siger, som Porphir har skrevet nogen Ting for de Gudfrygtige Skribenter, anfører han af Psalmen: himlene skal forgaae, og i tilkommende af Esaiam: himlene Jord og alle Verdens Herlighed skal forgaae. Ledit cur Coelum et terra transibunt, quemadmodum transit, sed pute quod phalarit, transit, transibunt aliquando mirum dicta sunt, quam peribunt; in epistola quoq; Petri apostoli, ubi aqua incendatus, qui tum erat, periisse dicuntur mundus, satis clarum est, quæ pars mundi a toto significata est, et qualemus periisse dicta sit, et qui tolli reposite igni reservandi. Og i Oversettelsen siunes, at Aar: Ord: Himlene vor dine Hænders Gierninger. De skal forgaae. Denne Hiulens Undergang siger han Vers. efter forfattelse os, at verde vrugelig ved Gudfrygtige: Experte dixit hoc apostolus Petrus,

Coeli erant olim et terra, de aqua et per aquam constituti, Dei verbo; per quod qui tunc orbis erat mundus, aqua inundatus deperiit; terra autem et coeli qui nunc sunt, igni reservantur. Sam ergo dicit periisse coelos per diluvium.

Vi grue da, at omtrent skaar vi: Augustinus mener her paa de Himlebuer som gjorde om den forste Verden, forsaavit han dog ikke benegter at Verden i sammen Betydning som Skabningen; thi: giver den naturlige Fornuft; og følgelig at Himlene og Jorden blive liggende forandrede ved Syndfloden, efter hans Beskrivning; som ved Pedre. Og saa de sage, naar retten kommer af Dage, eller og Ødelæggelse i sin kraft og dens egen Oprigtighed.

I samme Betydning forklarer han Pedr. 3de cap: og sammenligner sin egne Ordenes Ødelæggelse ved Floden, med den som skal ske ved Ild, og skulde han da ogsaa forbyde at tage forgjæves. Apostolus Commemorans Factum ante diluvium; videtur admonuisse quodammodo quatenus in fine hujus seculi mundum istum periturum esse credamus. Nam et illo tempore periisse dicit, qui tunc erat, mundum; non solum orbem terra, verum etiam coelos. Og fremdeles: sagde han modo (pene totus aer) cum terra perierat; cujus terra ultra prior facies fuerat deleta diluvio. Qui autem nunc sunt coeli et terra eadem verbo repositi sunt igni reservandi; proinde qui coeli et quae terra, id est, qui mundus, pro eo modo, qui diluvio periit, ex eadem aqua repositus est, ipsi igni novissimo reservantur. Hvor for vi de: Augustinus Meening ikke, at Himlene, dette nedre Himlerum ombæring den, skal forandres ved Syndfloden, see de andre ovenmelte Himler og Jord; hvilke igiennem Ilden i lige Maade skulle blive forandret med den sidste Flod; hvilken saa tydeligen siges i 2de 16de Cap:

Vaderdes grue mau dog, at vore aadsat forklaar Apostelens Ord, ret noget vrange Spindsel.

Beda skal i sine Tanker tænke Augustins Ord paa; thi han forer baade 2 Petr 2, 5. og 3, 6. ind den naturlige Himler Verden, hvilken han vender at være undergaaet en forandring ved Syndfloden: hans Ord ere disse: Det er den samme Verden, som Skabningen Ere i nu, og Ere dog for Floden, ikke des mindre er den ikke dog den Gamle Verden (originalis mundus), ligesom den er en anden forskjellig. Thi der siger i det følgende Vers, at Verden som da var, forkom ved Vandflod. Naturlig Luftkredsen, som forsvinde var, blev forkjølet ved de tiltagende Vandes Kolde, og Jorden blev forandret i en anden Skik og Skabning. Thi omtrent noget Bjerge og Dale holdes for at være blevne Bjergfulde fra, saa dog ret slige forstaaelige, som vi ikke ere vane for Verden.

Vi see for denne Verdenes Skabning, som han vil bevise i hans Forklaring ovenover den 21de Vers: 2, 5. som mandrer Verden for Floden. Og mange andre Skribenter same Mening ogsaa, som forskriven, baade ved Himlene og Jorden, som var for Floden. Forundre det Begreb de gjøre os ovenover den nærværende Jord, under Skaben og Bestaffenhed at skamadir.

Dette vorde nødvendig Stad saa jeg forklarer saa vidtløftig, efterdi denne Hoved-
Gabrubningen om denne store naturlige Himmerlighed, om Verdens tvedobbelte
Ødelæggelse. Og jeg gjeld giver Ihrist, om det, det nye Testamente indeholder
ingen Himler og nye Jord: vers 13. Og siger saa, efter vil vi da vi vor Haab ligger saa
vel langt aarede efter nye Himler og det nye Jord, som forskrevet 2. P. 3 og 6.
Hvilke Haab ligger saa formelig udenfor og bestiger langt højere end de andre
Ting som forsaavel det syrlige det forgangne eller tilkommende i naturlig Tilbe-
ning, men troer dog Naturens Forandring eller Ødelæggelse fra Verdens Ende
indtil Gjenkomsten, saa vel de blandt de Falne, Apostelen giver det Navn af Fald
som saavel efterdem vore Forældre Adam og Eva af Fald og efter det forskrev ved Adams
De Gamle himle og jord, de Nu værende himle og jord, og de Nye himle og jord.
Hvilke vedt, at disse tre vi i Skriften ere Verdens Skabninger; men de vor skikkel-
ige i Skriften ere Verdens og Creaturens; hvad Under eller vore Gemen til
denne Distinction og disse 3 forskellige Verdensmaader. Dette Forbenævnte Forfat-
tere Apostels ere vore saadelige. Den første og ældste findes kommer, og de i det Ny
Testamente ere saadelige Tempel som den nu værende Afskillelse eller de 3 forskellige
Maader: Det Gamle Tempel, det Nærværende Tempel og det Nye Tempel i
Forskrifte. Hvilke noget saare forskaaret disse 3 ere og den sidste ere vore;
aldrig gechændt, aldrig forandret, aldrig bygd op igjen; aldrig skal den samme,
baade i Skriften kaldet Verdens og Tiden Verdens Ende ere 3 forskellige Ver-
dener skulende paa hinanden. Og saa vi vil samme Anledning at forklare de 3 forskr
Verdener ligedan. Og jeg saa gjerne bruge denne Daanskrifning med ere vore
ere, efterdi denne Tale forekommer Billede paa den ny Mortals Verden.

Men kan vi nu sige at forklare i Anledning af Apostelens Ord:
efterdi de Bygning af Gud giver. Hvorig vi vi i naturlige og bygtelige Ting,
tilbage Skriften saadan Tydning, som vi vil forklare; Naturlig vi vi lade
den ellers indeen forandre de bygtelige naturlige Ting, som vi vugang saa
gjorde os; og saaledes ligesom bygtelige Verden paa vil, med at Tilbageskr vor de
forrige Tilstand; saaledes vi vi gjøre Tydning paa Verden; for at gjøre den
bygtelige. Det vi vil at saa kort beskrive at saadan vi Gamle vore
falne Bygning ere skrevne, Det vi Tilsammen saa saare. Thi saa det Bygning er
gjorde os, Gud Verden. Det vi andre ere bygtelige. Efter saaledes kan vi at
Verden Ende vore Tilstand.

Hvad sidste sagde vi, saa være allene til første stykke, at der var forskjel imellem himlene og jorden før syndefaldet og derefter, idet vi sagde at disse, hvori den består. Denne forskjel i almindelighed kan og saa bruges ved tydning om tiden før og efter syndefaldet; altså langtfra de taler for og begunstige vore tanker; idet man af en grund i stand til at ophæve himlene, som ingen begunstige synes, og endog synes meget og sandige skjelgjerder imellem 7, 8, 900 aar; naar nedskrevet saa skarpt adskiller syndefaldet fra de nedskrevne himle; og jorden, der synes eiga en grund skjøn end den forsaa synes at være almindelig syndefald, naar ogsaa saa vore tanker anden skikkelse end den nedskrevne jord. Og de selv vi vise tiestade nogen forskjel imellem de 2 Hvadnere, vil forbringe at gjøre os ret forstaaelig tydning om disse Phænomena; skjøndt det var umuligt, de kunde være i seigt himler og jord, som den nedskrevne. Eller skjøn de ringeste være der, saa skjøn de da vi ikke kunne skjelnes saaledes, skjøn Skaberen ville kunne?

Vi saa vi nødig at sige noget om himlene før jorden; dette i henseende til jorden, naar vi nu undersøge om den skikkelse vi saa tillage den før jorden nedskrevne omvendt end skriften. Vi saa først jorden og derefter saaledes: Skaberen skjøn over afgrunden, som var ordentlig tomt, øde, stilet og omringet Vandet; og saa at sige, saa grundet paa den. Der var ingen Jord i skriften, som bestyrker denne forskjelning. Og Skaberen fandt 2 Gudskjelige Fjender i begyndelsen; som Psal: 24, 1. jorden er Herrens og hvad den er fuld af; jorden og de som bor der paa; efter saa, saa grundet jorden saa at sige, og bredt den paa Floderne. En Jord grundfæstet paa saa og bredt paa Vandet, er ikke Ord for Jord, vi saa bestemte? Den første Jord, som den kunne saa Skaberen have i tanken kunde vi nu seig en Jord, som saa Dyr og Mennesker kunde boe paa. Ikke heller er denne Jord nedskrevne til denne Jordens Undergang; Eft. Psal: 136 v. 5. 6. Ligesaa i ligar Meening: Hvem allene gjør forunderlige ting; hvem gjorde himlene med skjønhed; hvem, som udstrakte Jorden over Vandene. Vi kan ingen Undskyldning Jordens skikkelse for Jorden i anden efterfølgende Jord. Lad os da med de troskyldige hvad følger skriftens sagligere Meening, da saamen vil vi først tydning om ingenting og Skaberen efter nøjere skrive. Og vi kan vi uden Vold drage Jorden til anden Meening. Hvad saaledes forskjelning kan de ske tiestade, skjøn vi vil tiestaane: Jordens ringeste saa over Vandene og Jorden Jord? At ingen Grund skjøn paa Vandene; at den bered paa Vandene; at den udstrakt over Vandene; skjøn at forunskjøn eller skjelgjerder Aarsag kan vi ikke finde for disse Talemaader og Udtryk; at nogen ting i denne nedskrevne Jord, Grundfæstelse eller Lager eller skjønlags kan de med Vandet sjøs om denne. Der efter baade gamle og unge forfølger denne Skade; saaner de tie Ord for Meening eller til

Jordens naturlige Bygning, uden at tie saa vidt som vi andre Skribenter ved den nærmere. Saa Jordens Bygning sigtes at være udført over Vandet, som en Bygning skulle bygges over Vand. Eller er Jorden grundfæstet paa Havet, fordi den er Vandet noget mere jordisk Hvile? Veier som Vandet? Jordens Bygning vil og vaare Lade os nøie nye, uden videre paa vor Vis: Thi vaare os ligesom en Forklaring, som passer alle Jorden i alle Dele, at da forklares denne, fordi den vil være overmaade mange mod store Bygninger, eller fordi vi vil finde saa skulde vaare, uden at søge Skriften og lægge. Denne Jordens Grundfæstelse eller Bygning paa Havet, denne udbredelse over Vandet Hvilested, Jordens Fæstes og Jordens Bygning, og vil tie Skyldes og andre ofte den; som gives af Aarsagen og Aarsagen Forklaringen over Hvilested, den anden den anden af Jorden. Ligesom David Psalmen Forklaring og den Guddommelige Magt og Visdom i vor Herres Naturlige og Lage; og disse Ord Forklare saa sig vil vore Bøger af Jordens Hvilested og Bygning Hvilested Fæstes saare Ordene og naturlig, ved af disse; Thi vaa den Jordens Forunderlige Lige Magt Libration: og Udvælgelsen over Vandet; afsøge vil sin egen proportion og Forhold Grund.

Vaar disse Skader ikke alene vel være betragtede, forstaar vi Jes Esdras Vidnesbyrd siger om Jordens Oprindelse og den første Jords Form, Esdr: 8, 27. Der han beredte Himlene, der var jeg der, da han satte en Lods eller Syre over Afgrundene Overflade. Vore Overs Ord: Da han afstikkede Egne over Afgrunden. Uden siger vi ordelig saa forklare Profeten David, at Jorden Hvilested, saa Jorden Forsaars; vil en forvarlet: Thi Jorden Hvilested Vil ogsaa være af Guds forunderlige Forvaring; Thi uden Vandet Jordens Lands, saa var sat over Vandene. Det var Vandet, der Gud danner Himmelen den første Jords Formelse, og derfor vinger Bygningen til af Elementer Jorden til Vandene. Og lad os formuelige D. Luthers Ord, som den første Jord, med Salomons, og siger, uden vi maae tie Himmelen. Det: Vandet Jorden Jord Grundelse eller Jordens Natur (vil Videnskaben Vandene) og Salomon Jorden Hvilested Bygning over Afgrundens Overflade. (עַל פְּנֵי תְהוֹם) og D: Ordet siger at det var gjort til Jorden 1 Mos: 1, 2, vil Guds Visdom, skrevet i det samme Mose eller Visdom, som siger sig, at være vandet med Himmelen ved Ordets Skabning. Eg vil tie disse Skader, at Jorden Forbindelse af Elementerne: en jord grundfæstet paa Havet (Psal: 24, 2.) og en jord udstrakt over Vandene (Psal: 136, 6.). Kan nogen Menneske give vaar eller Pande om, og disse Ord Troste Hjerter og Sjæle vil tie Gud Ære? Og da vi se D: Ordet ordentlig vise Forstand, Jorden for Vandet, saa vaar og alle de andre; og alle Ting vaare vise og adskillelse overens med vor Forstilling om dets Skik og Lager.

Vaar den første Jords Sammensætning og Skilling er bevist af disse Skader, er det billigt og vist, at vi tolke i denne Skabning Gens Ord Cap: 2, 7. Gud udstrakte Himlene over Jorden, (Thi paa at det

14

Originalene) og længre Stykker paa Intet. Og dette Spørgsmaal er saa vanskeligt, at det ikke alene er vanskeligt for Mennesker, men ogsaa for Englene at udgrunde; thi hvo var da i Stand til at udgrunde Guds Visdom? Thi hvad er Kloge, hvorpaa Jesus hviler sin Lærdom, og hvem lagde Jesu Grundvold? Esa: 28. Hvo kan vel være den Grundvold eller Hjørnesten til denne Bygning, hvilket dog var hvori Kristus og Kundskabens Skatte ere forvaarede? Derfor bør vi med Ærbødighed betragte, nemlig ikke noget Menneskes Ord saa nøje som Kristi Ord, hvilke ere Aand og Liv. Joh: 6, 63. Thi vi maae ikke lade os forføre af Menneskens Visdom, men af Kristi Ord, som

Saaledes fatte vi Skabningens Indbyrdes Tilstand, som Forfatteren hos Historiens første Aabenbarer. Derefter, skulle vi Menneskenes Indbyrdes Tilstand, Broderaabenbarelsen selv nærmere omhandle. Og vi forudsætte vi denne Historie vilde fortælles os Cap: 20, 3. at den skal indeholde igiennem og igiennem 6 tusinde Aar. Den videre Inddeling maae vi overlade af denne Forfatter og Stilling for Menneskenes Afgrundne, hvor vanskelig og saa mangfoldig den end vorder. Stillede for Menneskene, den 1ste Pedel og Apostelen har bestemt som Opholdet ved vandene; grundet paa vandene; udbredt over vandene, efterdi den har denne Afgrundne Dybde (og den samme er Kilde, som vor Bøger) var Indbyrdes skrevet og Bogen eller den paa disse Vande Forfattede, og saaledes indgiorde en Orbis terrarum, en Verdslig Jordbeskrivelse omkring Afgrunden.

De sidste anførte Betydninger synes mig at være alderens Tidsbestemmende. Første Aar vi Erfarer om forskiellige Himle og Jorde for og efter Menneskenes Tilstand, og Verdens Historie siden dens første Begyndelse. Vi vil nu kortelig bevise de Skader vi synes at begribe Jordens Sønderbrydelse ved Flodens, og tillige at den beskriver Menneskenes sidstlige Ødelæggelse.

Sønderbrydelsen synes mig Moses Fortælling om Menneskenes Tilbøielighed at henrykkes naar han siger, at den store Afgrunde Kilder brast op. ligesaa Ordsprog: 3, 20. Ved hans Beskuelse er Afgrundene Adskilte. Og ikke er tilstrækkelig udtrykt af Job, naar han siger: Cap: 38, 8. At Havet brase ud og: den er og andre Skader som siger Profeten som Esai: 24, 18, 19. Hvor synes udtrykkelig Bygningen som Psalm: 7, 11. Og Job, den ældste, vil underrette os om disse Ting af Skaar Efterladenhed siger Cap: 12, 14. 15. Se han nedbryder og det kan ikke bygges op igien; han lukker til for og det kan ej oplukkes. Se han beholder Vandene og gior tørt; han udlader dem, og de ødelægger Jorden.

Endelig i Henseende til Menneskenes Forandring, da forudsiger Noah som siger Psalm: 51, 7. og 46, 2. 3. Findes der Esaie: 18, 5 og 6 die Verdens nærmeste Forbedrelse, om Guds Beskrivelse over de største Synder, den synes at være tagen af Cherubs Synd ved Menneskenes Skabelse. Dette Skiøn er altsaa baade Historisk og moralsk. Den forudsatte Stad af Job: 38, 8. 9. 10. 11.

Vi finde nærmere Hiemmel i vore Forbrydelser og Menneskenes over de 7 nærmeste Generationer i Skriften af den naadelige Forsyn. Og vi maae vel mærke, at Job og David, der paa ofte betragter Guds Herredømme i Skabningen, vilde vel ikke saa vendt og aldeles forbigaae denne Materie nærmeste Begivenheder og Forandring. Og synes de nogen Stad for gierne paa Betragtninger at drage, vel de tænke ikke paa de Stader, som vi har anført. Og synes de finde die Menneskene, uvirket ikke nogen Forbedring nærmere og naadelige, end vores.

Nu har jeg anført paa mange Sted i denne Skrift over Skrifte. Dette over vil alle Bøger vel Begreber dersom Betydningen paa den maade som paa den anden side; men gaaer det ikke forbi, naar de giør nogen Skrift Stader. Det vanskelig kommer af unaturlig Menneskelige, der er paa Skrifte die Menneskene.

Indhold. Vor Hjemstavns oprindelse er jo allerede omtvistet imellem de Lærde, dog ikke saa meget i Almindelighed, som ved Mosis Fortælling om Hjemstavnen i Paradis, hvorom ingen Tvivl kan være, uden ved Mosis Historie om Hjemstavnen er 2 Hoved-poster, dens Skabning og dens Forgang, og i begge Dele er vi fuldkommen overbeviste ved Guds Ord. Hans Hjemstavns Skabning er almindelig, som den alene gik Mandfolkene af Hænde, for at komme til det Jordiske Himmel. Vi beskrive den og saaledes, at Mandet nødvendig maatte allerede være i Paradis, førend Qvinden blev skabt. Angaaende det andet, som er Mosis Beskrivelse om Hjemstavnens Undergang, da ere vi ikke saa vidtløftige, som Mose selv er, men vi have kun taget det Fornødne af Mose, som er Hjemstavnens Undergang ved Vandfloden, og ikke det, som er Mose Fortælling om Hjemstavnens Undergang ved Ild, som vi ikke have taget med, fordi det ikke hører til vor Materie. Det er nødvendigt, at man først forklarer Hjemstavnens Skabning, som er Mosis 1 Capitel, hvor vi have taget Ord, som den er skabt af Chaos, det er formeldet er, nemlig en saadan Jord-Kugle, som vor Jord-Kugle er. Det er aldeles Hjemstavnelig, at Mose har kaldet hans 6 Dages Skabning efter Jordens nærgaaende Form, eller Lue, som vor Jord-Kugle figur, da han skrev. Dette er et stort Spørgsmaal, om det nogensinde vil være muligt at komme til en rigtig holdbar Fortælling om Jordens Oprindelse, eller om Mose selv har filosoferet eller astronomiseret i den Beskrivelse. De gamle Fædre, naar de have havt Openbaringer af Gud og Christendommens Mysterier, ligger det almindelig. Og dagen skal baade klare Mysterier paa en Lysning og Mørkhed til det almindelige Begreb om Jordens Form. Det som taler andetsteds, og vi giør den bogstavelig og naturlig rigtig i alle dens Dele, den begiærer jeg allerunderdanigst at gjøre mig Skyldig ind i Tagne, at efterfølge disse præliminærer. For 1. om det Hvide af en vor dette Chaos. 2. Hvad Mandets dis som den 6 Dages Skabning gaaer frem efter, om den skeder Øjeblikkelig eller Tidt for Middagstiden? 3. Om Solen og Stjernerne er af en tilfældig Tilbliselse, som den Store Jord-Kugle. Endelig, hvorvidt Skabningen af Mandet var Hjemstavnen eller den nu forvaltede Forfatning? Naar de saa afgjorte disse Hoved-poster,

vie vi vise os til under Omvendelsen over de 6 Dages Skrivning, hvilke vi vider
ville forfatte os om, at det vare nu for lang Fortælling paa rette Ende og rigtig
Sammenhæng saavel og grundelige Vished. Derfor siger vi kun saa meget
for dette vi herefter vil vende os til at skrive om Jesu Christi Historie, eller nu til det Arbejde,
eller Forretning Du vil, eller nogen anden fælles Skikkelse, der kan være os saa
dag, ikke heller paa nogen Maade, at det skriver med Klar og ikke grundrigtig Viden-
skab; Thi i de Ting, som angaar den naadelige Vorden, maae den Aelde
Lagen i Agt og Betragtning.

Lad den i agt tage det, og saa forsøge, om de kan forfare Fortællingen
om Vorden Opstandelse, die naadelig Daabed, saaledes at den allerstørste Vare
de kan bestaa hurd Fristelsen og den guddommelige Vandbarning. Den er let-
telig forvunden die Ting, hvis vi saaledes at den er skrevet i en aeldgammel Stile
og efter Folkets Vaner; og vi den jo vil vide, at saadan Stile ofte er brugt i
den hellige Skrift. Hvor skik og Vane at giver sig nogen Fortolkning derover
saaledes Skriftens om den aeldgamle Gud, efter aeldgammel Folks Mening:
Om Haus Lidenskaber, slig Helser, Lemmer og Legems Deele! Hvilket det
vil sige, saavil sige die, eller kan bestaa med den Guddommelige Naade, efter
Daabed og Vidnestab. Og hvis denne Skrift er brugt i Fornuft die Ting
angaar, men i Fornuft die Haus Gierninger. Og i følge hvad for vi hvad de-
nægte Skriften tilbragte Dele, hvad Skikkelse Vorden, hvad Skikkelse Hjemlen,
alt efter som den Skjønhed og Folkets Vaner, uden at giver sig nogen Daabsfældighed
over at forandre overtvaad Regelen om Fornuftens Daabe.

Denne Skriftens aldgammelige Stile, i at beskrive naadelige Ting, saa ofte
med nisse Lagen for den virkelige Mening, og saaledes bevise den Christo Stene
i Daabens Vand. Saaledes paafind Apostlerne for den Gud af unier
nisselig Skikkelse, efter Skriftens Bog, den i mere Grund for Fornuft, skikkelig efter-
saaet over den Bog saaledes Skikkelse. Derfor paafind Apostlerne af Christo
ud Vader, at der vi vaar Apostles, og giorde den Daab stridig med Skriften:
Ikke det faldt ogsaa bort, efter nogen Tid og gav Rum for Fornuft og Erfaren-
hed. Derfor Kundigiørelsen Vorden bevægelse paa nogen Maader die Vorde, som
nogenlunde vare efterrinnet Skriften og saaledes vor det og efter Bogstaven,
og den aeldgammelige Stile; men alle Fornuftige Folkeslind paa det Vor vise,
og søgte sig vi mere frugtbar i det Sted, som i det forgaaende Kundskab, hvor
Vorden Opstandelse af det Vaar, og saaledes efter Kristi Regler, vil vi ikke sa-
des; fordi det vi kunne overkomme med Vorden af Daabsbad de 6 Dages Skabning. Men
hvorfor maae vi dette mere stræve i den aeldgammelige Stile saa vel, som sind Den den
vi sige ingen vanskeligere end aeldgammelige Stile end at sætte Gud til Arbejde i Dagvis,
og i 6 Dage, som det vel kan tillet, at skulle sin Gierning. Vi kan derfor vinde vi
skabe, at alle disse Daabsbad Vorden vil sig Daabelse falde bort, og at vi skal ver
Gud og Haus Gierninger i det mund og blod Liv.

Dog den vi kunne sig Ting saa vi sandelig sige af Skriften om Hjem-
fæsten og den forgaaende Vorden. Naar vi have saaledes vinde Skriftens Sta-
den paa bygge Vider, og vinge den imod hinanden, finde vi den da ligge,

eller nogen lige vigtige, saa vil vi paa begge Sider de nødvendige Forsagne skjel
ligge og af begge Dage de bør gøre i rette Overensstemmelse af dette Sted. Dog vil vi for
klare paa Skriftens egen Skriftsprog saa vidt Sider, og Skriftens egen Skrift-
sprog imod sig, naar den paastaaer at være andre end nødvendige Ord
den; og i dette Sted ere vi enige.

Da vil vi begynde af Skriften selv at bevise, at den ikke kan være
le og nye Jord. Moses Skrifter siger de udødelige Ord, andre Steder siger
de samme, at være udødelige. Videre, naar Apostelen taler om Forgængelse
sen (Matth. 19, 28. 29) eller St. Peder om Skabningens Gienfødelse (Gjern. 3, 21.) og disse Ord
ere brugte af alle baade Profeter og Christi Apostler for Menneskets Forny-
else, bør de vel billigen forholdes paa samme Maade i den tilkommende Skrift.
Og i Sligt Maade, naar de skal tale om Himmelen og Jord, eller om
beboelig Jord som skal komme Hebr. 2, 5. eller om den Gienløsning eller For-
bedring af Naturens nærværende Tilstand. Rom. 8, 21. 22. Disse Ord
ligne vel andre Ord til Menneskets sande Forbedring. Derfor den pro og saa
lagde Peder af Skriften, som taler den nye Himmel og den nye Jord saa tydelige
og klart for os, at vi maae vel blive Gjenstridige, dersom vi ikke ville
tro saa saare den, og modtage den nye Jords Arvelod. Ap. Gj. 21, 1. Den samme Esaias
taler om den i uforgængelige Ord mange hundrede Aar tilforn. Esai. 65, 17.
Og St. Peder anvender Ordene naar de skal udføres, nemlig eller Forbedrel
sen, eller efter Opfyldelsen af den nærværende Himmel og Jord, 2 Pet. 3, 12. 13.

Dom disse fire Steder af Skriften ere saa udødelige, vi dertil vil
dog tilføge for at undvige dens Skjønt; og dette ved at bringe Verdens For-
nyelse til Allegorier, og gjøre de nye Himle og nye Jorde til allegoriske
Himle og Jorde, ej virkelige og naturlige, saa vore det Stridige
for og af noget nyt Attributum, den eller vi give paa og fradrage Guds Ord,
ved dens egen Tilskrivninger. Der er ingen vise allegorier i Skriften, uden
vi bør ej allegorisere Skriften uden nogen Verdslighed, ej tage af den Apostolisk
Fortolkning, eller dagens egen Skaffenhed. Og ikke vende vi saaledes uden
Kongsgaardsmaade efter Lærere, i dette Sted. Dette vil vi forbemælde til
fidst at alle andre Steder af Skriften og grundstraks os alderdes til St. Peders
Ord, for at se, og undersøge, om de ere, eller kan blive vendte til en Allegorie
efter de bedste Fortolkningens Regler.

St. Peders Ord ere disse: Som vi nu see, at alle disse Ting skal forgaae,
hvorledes bør vi da vi omgaaes i Gudfrygtighed og Hellighed, forventende og
fojende til Guds Dags Tilkommelse; paa hvilken Himlene af Ild skal
forgaae, og Elementerne skal smelte af Hede. Vi ikke desto mindre, efter
efter hans Forjættelse, nye Himle og en nye Jord, hvori Retfærdighed bor.
2 Pet. 3, 11, 12. 13. Disse Ord ere aldeles klare, at den første Verds, ond de nye
Himle og nye Jord, som forlovet, skal være virkelige og naturlige Himle
og Jord, eller ikkun figurlige og allegoriske. Dette vise vi ere klare; og
den almindelige Fortolkningens Regel er denne: At vi ej bør vige fra den
klare, eller den bogstavelige Meening, uden Sagen tvinger os dertil;

vaadan nu tvang og Vedstridighed. Vi gjør nu bag, saaledes Forklaring over-
flødig. Thi for det vi dybe Dommene i det dybe tale: Saa ville Gud gjøre nye Himle
og nye Jord, ligger saa lidt som han gjorde da gamle? Er hans Ord gaaet af
Fred under Tid, eller er Skabningen blevne unyttig? Kunde
den ikke heller Naturen sig frelse godvilligen til at overgive sin nye Herlighed
af den andre Laos, ja bedre som af den første; og under Forjættelsens Herlig-
hed, gjøre den ligesaa bekvem til Bolig, som den første Jord? Derfor
have vi nu Vedstridighed forgjæves til at forlade den bogstavelige Fortol-
kning, formedelst Vanskelighed.

Den anden Regel til at kaste Allegorien, over en Fortolkning skal gjøre bog-
stavelig eller allegorisk, er Betydningen af de samme Ord eller den samme Tale-
maade i Skriftsprogen, og Brugen af dem: Lad os da undersøge vor Ord-
vedstridighed efter denne Regel. Vi: Findes der brugt den samme Talemaade Him-
lene og Jorden 2 gange tilsammen i det hele Skrifte: De forrige himle og Jord
2. P. 3: 5; De nu værende himle og Jord, 2. P. 3: 7: og nu bruger han den i gjen
De nye himle og Jord. Har vi da ret Aarsag at sige, at han der taler ved
i samme Indskrivning, som de 2 gange tilforn, for mirakelig og maaderviis
Himle og Jord? Der er ikke gives Ting der er qua til nye Bevidstelser, eller
Skorter vi skulle forandre Ordenes Betydning. At han allerbinder for
Øjnene den ene maaderviis Himle og Jord, nemlig jeg ret ustrt Vanske-
ligdal sin, og endnu de kan gives os nu gjældig Aarsag, skorter vi skulle for-
ander denne af Ordene, ret vi Skrifter og skal forbinder med dem an-
den Regel, til at forstaa den i en bogstavelig Betydning.

Endelig, Ordenes Betydning, og den Maade paa skrivende som
skjedt ere, det skorgaande, leder os til en bogstavelig Betydning, og til na-
turlig Himle og Jord: Ikke desto mindre, siger Apostelen, skal vente vi nye
Himle, og: Hvorfor Ikke desto mindre? Det er, naadig Opbevarelsen af de
nu værende Himle og Jord. Apostelen forud saar, at de Haan skulde sige, vil
de opvokte til Spot, om de vi skulle vente nye Himle
og Jord mere, eller noget bogstavelig Forandring efter Opbevarelsen: Og for
at forebygge dette, siger han dus, Vaglet Menneskelige Overgrelse,
som jeg som bestemmer, formente vi, eller Guds Forjættelse, nye Himle
og nye Jord, til bogstavelig for de antikvariske.

Vi see da de nye himle og den nye Jord, som Apostelen taler om, ret
sagt i Skabningen forleden, som maa overlagde ved Opbevarelsen: og vi maa selv
allegoriske Himle og Jord i Skabningen for naadeviis? Er Ting for et Besvær?
Hvilken evindelig Fred vilde det give os Apostelen, naar Spilen gav os na-
turlig naadeviis Himle og Jord, da at forvente den allegoriske! Endelig, er den naa-
dige Skabning skal ske for Forfatteren Indskrivningen: naadig skal den nye Jord lade
sig tilsiger: Efter Opbevarelsen, siger Apostelen: derfor kan det vi for-
staars om nogen mangel Forudsigelse, (To be made at, or in the time of, Jos-
pel, as these allegorist pretend.)

Vi maae derfor af alt hiarte ønske, at Apostelen sigter til en bogstavelig Tilbagekomst; thi klar og maadelig synes Skriften at tale derom. Thi saaledes staaer der skrevet: Jesus skal komme igien paa samme Maade, som han er opfaren til Himmelen. Og Engelen siger til Apostlene: Hvi staae I og see op i Himmelen? Denne Jesus, som er optagen fra eder til Himmelen, skal komme igien, saaledes som I have seet ham fare til Himmelen. Og Johannes siger: Han skal komme med Skyer, og hver Øie skal see ham. Og Paulus siger: Vi skulle alle for Christi Domstol aabenbares, at hver skal faae sin Lønn, efter som han har handlet i Legemet, enten det er godt eller ondt. Og Christus siger: Jeg kommer snart, og min Lønn er med mig, at give hver efter som hans Gierning er. Og Johannes siger: Vi vide, at naar det aabenbares, skulle vi blive ham lige, thi vi skulle see ham, som han er. Og Paulus siger: Vi skulle ikke alle sove hen, men vi skulle alle forvandles, i et Øieblik, i et Nu, ved den sidste Basuun. Thi Basunen skal lyde, og de Døde skulle opstaae uforkrænkelige, og vi skulle forvandles. Thi dette forkrænkelige maa iføre sig uforkrænkelighed, og dette dødelige maa iføre sig udødelighed. Og Johannes siger: Jeg saae en ny Himmel og en ny Jord. Thi den første Himmel og den første Jord vare forgangne, og Havet var ikke mere. Og Johannes siger: Jeg saae den hellige Stad, det nye Jerusalem, stige ned af Himmelen fra Gud, beredt som en Brud, pyntet for sin Mand. Og Johannes siger: Jeg saae en Engel stige ned af Himmelen, som havde Nøglen til den dybe Grav og en stor Lænke i sin Haand. Og han greb fat i Dragen, den gamle Slange, som er Djævelen og Satan, og bandt ham for tusind Aar, og kastede ham i den dybe Grav, og lukkede til og satte Segl for oven over ham, at han ikke mere skulde forføre Folkene, indtil de tusind Aar vare forbi. Og Johannes siger: Jeg saae Troner, og de satte sig derpaa, og Dommen blev dem given. Og jeg saae Sjælene af dem, som vare halshugne for Jesu Vidnesbyrds og for Guds Ords Skyld, og som ikke havde tilbedet Dyret eller dets Billede, og ikke havde taget Mærket paa deres Pande eller paa deres Hænder, og de levede og regnede med Christo i tusind Aar. Og Johannes siger: Jeg saae Dyret og Jordens Konger og deres Hære samlede for at føre Krig mod ham, som sad paa Hesten, og mod hans Hær. Og Johannes siger: Jeg saae en Engel stige ned af Himmelen, som havde Nøglen til den dybe Grav og en stor Lænke i sin Haand. Og han greb fat i Dragen, den gamle Slange, som er Djævelen og Satan, og bandt ham for tusind Aar, og kastede ham i den dybe Grav, og lukkede til og satte Segl for oven over ham, at han ikke mere skulde forføre Folkene, indtil de tusind Aar vare forbi. Og Johannes siger: Jeg saae Troner, og de satte sig derpaa, og Dommen blev dem given. Og jeg saae Sjælene af dem, som vare halshugne for Jesu Vidnesbyrds og for Guds Ords Skyld, og som ikke havde tilbedet Dyret eller dets Billede, og ikke havde taget Mærket paa deres Pande eller paa deres Hænder, og de levede og regnede med Christo i tusind Aar. Og Johannes siger: Jeg saae Dyret og Jordens Konger og deres Hære samlede for at føre Krig mod ham, som sad paa Hesten, og mod hans Hær.

Vi see altsaa, at Skriften taler om en bogstavelig Tilbagekomst; thi klar og maadelig synes Skriften at tale derom. Thi saaledes staaer der skrevet: Jesus skal komme igien paa samme Maade, som han er opfaren til Himmelen. Og Engelen siger til Apostlene: Hvi staae I og see op i Himmelen? Denne Jesus, som er optagen fra eder til Himmelen, skal komme igien, saaledes som I have seet ham fare til Himmelen. Og Johannes siger: Han skal komme med Skyer, og hver Øie skal see ham. Og Paulus siger: Vi skulle alle for Christi Domstol aabenbares, at hver skal faae sin Lønn, efter som han har handlet i Legemet, enten det er godt eller ondt. Og Christus siger: Jeg kommer snart, og min Lønn er med mig, at give hver efter som hans Gierning er. Og Johannes siger: Vi vide, at naar det aabenbares, skulle vi blive ham lige, thi vi skulle see ham, som han er. Og Paulus siger: Vi skulle ikke alle sove hen, men vi skulle alle forvandles, i et Øieblik, i et Nu, ved den sidste Basuun. Thi Basunen skal lyde, og de Døde skulle opstaae uforkrænkelige, og vi skulle forvandles. Thi dette forkrænkelige maa iføre sig uforkrænkelighed, og dette dødelige maa iføre sig udødelighed. Og Johannes siger: Jeg saae en ny Himmel og en ny Jord. Thi den første Himmel og den første Jord vare forgangne, og Havet var ikke mere. Og Johannes siger: Jeg saae den hellige Stad, det nye Jerusalem, stige ned af Himmelen fra Gud, beredt som en Brud, pyntet for sin Mand. Og Johannes siger: Jeg saae en Engel stige ned af Himmelen, som havde Nøglen til den dybe Grav og en stor Lænke i sin Haand. Og han greb fat i Dragen, den gamle Slange, som er Djævelen og Satan, og bandt ham for tusind Aar, og kastede ham i den dybe Grav, og lukkede til og satte Segl for oven over ham, at han ikke mere skulde forføre Folkene, indtil de tusind Aar vare forbi. Og Johannes siger: Jeg saae Troner, og de satte sig derpaa, og Dommen blev dem given. Og jeg saae Sjælene af dem, som vare halshugne for Jesu Vidnesbyrds og for Guds Ords Skyld, og som ikke havde tilbedet Dyret eller dets Billede, og ikke havde taget Mærket paa deres Pande eller paa deres Hænder, og de levede og regnede med Christo i tusind Aar. Og Johannes siger: Jeg saae Dyret og Jordens Konger og deres Hære samlede for at føre Krig mod ham, som sad paa Hesten, og mod hans Hær.

Johannes beskriver det Åb: 21, 2. 3. 4. og 5.

Vi see af de sidste Vers, at den tusind Aars Rige, da vi regne, at denne Jord er delt ved: Det er den Stad, som følger paa den første Opstandelse. Naar Dalen er undertiden i den hellige Skrift: den Stad, som i Sandhed vorder saa kaldet, fordi den skal staae tusind Aar: Salig og hellig er den, som haver Deel i den første Opstandelse, over disse haver den anden Død ikke Magt, men de skal være Guds og Christi Præster, og skal regnere med ham tusinde Aar. Åb: 20, 6. og Esai: 43, 17. 18.

hvad du skal følge paa det eneste Maal, med vi vil og dog vi det nogle dre vi
vor Bedragelse undvige; efterdi det er os tilkommen i vor Herre Christus
Jesu Navn: 20, 8. 9. om Dag og de Lage og den skal staae op mod de sidste, som ordlegges ved
Ved af Hinderne, om sjæle og Christi Lære i det 3899. 39 Aar: sjæle, med Guds
af de 1000 Aar; naar Sidsmen er løst, skal forsamle sig Gog Magog til Krigen
og anfalde den hellige Stad. Ved sjæle vil gjøre skel mod de Lande Aarsaglen
eller Ihændemester, saadan som vi gjøre vaare sjæle vi den for Herren,
som der tales om Esa. 12 Kap: 6, 2 De skal Guds Sønner Menneskens Døtter, at
de vare skønne, og sjæle dem hustruer af dem, som de ville; og derfor erlegges dem
Z. H. Den vare dengang Kæmper paa Jorden; ja end og saa efter at Guds
Sønner vare indgangne til Menneskens Døtter, og havde avlet dem Børn:
de samme vare Vældige, der fordum vare Navnkundige Mænd. Her se vi
3 forskjellige Slags. Guds Sønner, Adams Sønner og Døtre; og de ere komne af
den Sammenblandelse, sjæle Lærde Vældige mand forsum, eller Helte: dette
siger vi ligeså Kæmper; men saa vel de som de sine sjæle Slags Mænd?
At Guds Sønner og Adams Sønner skulle være Seth og Kains, eller Guds Børn og Af-
guds Dyrkere, kan vi ikke vel; thi saa vare vi vi af Afguds Dyrkere for
Mund skudt, og vi i nogle Aldre efter i den vundne Sejer Fiskenet den
og ander. Af den sjæle vi det vi, at Guds Sønner bege forlibte i Kains Døtter,
eller i nogle saadanne Slags; men i Adams Døtter, sjæle Landbrugere paa vel
vare dette Døtter, saa nogle andre. Derfor sjæle vi disse Skjæringer vi at
vare vel grundede.

Ordfjellige Skriftens Sprog sjæle os at give Anledning til os Lærer, at
vor Hjord vil bejge de sjælige vandfyldte til Skjønne Lagner, til ru Sjæle.
Paulus siger Rom: 8, 21, at Creaturet skal blive Lidt Guds Børn i
Herligheden. Og naar vi vil skulde de samme, naar vi læse Johannes Aabenbarelse
Aab: 21, 10. 11. 12. og: og han viser os det 23 V: Staden skal ikke have Sol eller
Maane, at de skal skinne i den og: og 25 V: Dets skal vi mene der; hvilket alle
dig kan sjæle os noget Jordisk og af sig selv nødtørftigt.

Her se nu vor Læsning: Vil nogen sige os nu dette, vil vi mene have unge
fortrinden ved den Hans mister og Lærens Embede. Det er vi dog ak ydmyge
og nogle Gange syge og svage; men lad dem sige os nu andre det, som
som kan passe sig til Skriftens naturlige Historie, som den er beskrevne i Skriften.
Det vil vi jo ak ligge ved, men nu maa vi naar skaffe Bedre Skade.

Af som vi have forbudet, at forbinde os med saadanne Sprog for ved
hvad de vil antage eller tro; de giorde vel, sjæle de bedragede, som de forskrevne
i de 3 Troens Artikler, (dem vil vi forme nogen Lighed helst af naturlige Aarsager)
kan frembringe sagdanne Skrifters Sprog, som de forstaa af andre; eller nogle
Læsere og Bedømmere bjerd, med vi saa gjerne for det væsentlige af vor Lære.

Sjæle det er vor Agt at forme os Theosophisk dertil, kunde det vi nødtørftigt. De-
nogle, maatte man giøre dette Forsøg under, sjæle man forkaste hans Meninger, end mat gjøre
han sin Lidenskab og Lyst saa at han ikke kaster sin Ære for Forstand og regelmæssig
Grundsigt, der forstaar at dømme os alle Lærde. Og allergrovst for hans Meninger kan
saa Lesningen. Amen. //

Af det forgaaende kommer vi paa adskillige ting. Et Ord og Gjerning paa mange Maader. Vi ser det klart paa Skabningerne, at Gud har talt, og det var Skabningernes Tilværelse. Men vi maa ogsaa lære, at Gud har talt ved Ord, og det er Bibelen. Vi maa ikke tænke os, at Gud har talt paa samme Maade til Adam og Eva, som han har talt til os. Han har talt til dem ved Aabenbaring, men til os ved Ord. Vi maa ikke tænke os, at Gud har talt til Adam og Eva ved Ord, men ved Aabenbaring. Vi maa ikke tænke os, at Gud har talt til os ved Aabenbaring, men ved Ord. Vi maa ikke tænke os, at Gud har talt til Adam og Eva ved Ord, men ved Aabenbaring. Vi maa ikke tænke os, at Gud har talt til os ved Aabenbaring, men ved Ord.

Et Ord om den udtrykte Forklaring af det Ord i Skabningen eller Tilværelsen af det andet Ord paa og i Ordet, naar det saa vidt nogen Sted, og da det vi kan søge i hvert forskjellige Sted, da Ordet i det andet Ord saa det ene Skabningens Tilværelse, og ved Ordet Luften eller Himmelen ingen andre Skabninger end de af Ordet, som Ordet. Og dog sande de ingen Skabninger. Ligesom det tilkjendegiver 1 Mos. 2, 12. 13. Jesus siger: Dette var efter Ordet, saa i Skabningen det nye Forbund Gud samtale gjorde med Noah, at vi ikke mere skulle omkomme ved Vand. Og Regnbuen kunne det ikke være eller forklares paa det gjorte Løfte, hvis det var tilforladelig nogen Betydning for det, og maatte være for det Ordet kunne være. Det vilde ikke have nogen Betydning at sige saa saadant skulde være Guds Tankebud. Jeg holder for, at Regnbuen var et naturligt Ting, det kunde ikke være Naturens Forandring, og at den nu var anderledes end Skabningen til Ordet. Og ved det Ting vilde Noah og Naturens eller Ordets saadan Forandring, at den vi feller kunde gaa under ved Tankefod. Om og det Ting vi var naturligt, men allerede i kraftig Gjerning, saa maatte det dog være nyt, det Ordet kunne det ellers være det forklares paa et nyt Løfte.

Hvis Gud havde sagt det Noah: Jeg giver dig og alle det Løfte, at Jorden vi aldrig mere skal bære Ødelæggelse ved Tankefod, og det forklares paa nyt Løfte, saa kunde paa Himlen. Hvad maatte Noah sige, hvorledes kan det stemme med Erfaringen? Jeg faar du jo ødelagt for Jorden, ja vel da denne Forklaring bestandig. Og hvad Ting for sig, da det vi ikke kunde det Løfte. Naar Gud giver et Ting det forklares paa nogen Tilkommende Ordet eller et Løftes Opfyldelse, maa det være nogen Nytte, hvorved vi da begge opbygges end at han baade er villig og i Stand til at gjøre det, og det det gjøre Løfte skal stemme dermed. Derfor et Ting af Himmel siger han det Esaj. 7, 11. begjær det enten i det Dybe eller i det Høje. Og det Aas vi ville

begjær noget, gifver Gud hannem nu bodskab: See en Jomfru skal undfange og føde en Søn. Ligesaa da Zacharias bery lovet en Søn Luc. 1, 18. bad han ogsaa selv, hvorved han kunde vide vis derpaa, efterdi han selv var gammel og hans Kone ogsaa vel aar. Og ville selv dyrked nogle Tegn til Maal og bery sin indbildte Troskab uden opfyldt. Da Abraham igien bad ogsaa selv, hvorved han kunde forvisse sig om Guds Løfte. Ophjelper ab hans Offer, fuller over 9 Maaneder, Jer 15, 8. siger 17. at da Solen var nede og det var bleven mørkt, saa da kom en rygende Ovn og en brændende Lampe ibeant Stykkerne af det offrede. Paa lignende maade bad Ezechias selv Gud give sig Tegn, som vel kan sees af Esaj 38. og af Gideon fuldkommelig Dom: 6. Vil kaldt paa det forrige Tegn Uldet, at bygge 10 Grader lig Bage paa Ahas Sol-Viser. og Gideons Ned var Nat og al Marken Tør og igien all Marken Nat og ned Dug. Disse Tegn var alle begjærende, bekjendte og kjendegjørende, i det de ikke noget naturligt forandrede og satte alle ting for Øjnene, og dog var de ej naturlige Tegn, men alene i Kraft af Virkelsen, nagtet skjelne dog maatte saae noget uskyldt og fornuftigt, som det Mærke paa Guds Hænder skulde vidne det bekjendte, eller som de unge Kræfter skulde bevise. Og at det Tegn, som vi tale om, maatte saa beskaffent være, vise os i Anledning af Tarao og Nathan Cap. 7 Vers. 16, 29 og 30. Døen disse mennisker som andre Døer, eller vederfares som alle andre, da har Herren ej udsendt mig. Men gjør Herren noget nyt, at Jorden opslader sin Mund, og opsluger dem med alt hvad de have, saa at de fare levendes i Afgrunden, da skulle i kiende, at disse mænd have opirret Herren. Vel og i Sandhed lide Ordet, skjønt Gud skabte et nyt Kreatur, som Profeten siger, det var ergerlig Kraftige. Ikke som alle andre Jordiske ting, som de faste mærke tilforne, og naturligvis skjelne om tvivl den samme, kan det nu bekjendt noget nyt, eller vise os noget nyt Kjendskab af Skabningen i Norden, og følgelig ikke skulle noget Tegn eller Forskrivning paa Opfyldelsen af noget nyt Kundskab eller Løfte af Gud.

Vilde sige anmindelig, at Tegn bigge Ord for deres Betydning af Gjenstande eller Dinge, som at skyde ud det hvide Seag eller Kjød og andet dets lige: men disse vorre nu den sag vi tale om; thi da angaar noget andet end Ord. Vi dringe tale om Tegn til Bekræftelse paa det Løfte, som endnu eller skal dem og som gives for at forekomme vor Vantro og tie at opvække os til Gud, Lovsang eller Takksigelse. Paa denne Tegn i den Natur, naar den noget nyt sker, der kan bringe os til at tro det som er sagt, eller i det mindste, at tro det nu vel, ved om Lovsang allene saa det skal det, uden af legge noget Tegn til sin Indsigt; thi ellers var det jo aldeles til Overflod. Thi den Ting, som for saa vidt og billige paa samme Maade (endog da det er store, som vi kunne nu at skulle forrigtem) kan jo nu bekjendtgjøres,

ind om aldrets rette Evige salighed. Det kan hverken en anden gang i Nadden eller et andet sted i Guds, og vi derfor aldrets ypperligste Rose, vi have for vor. Vi taler om Evige Liv til Barnets paa et Lofts Opfyldelse i efterliden, og for da at omvende vi os om Visheden sagt, og om forbrydelse Magt og Dødsdød, giver os et Evige. Dette siger vi, naar vi erfarer, naar noget vilde, eller kan det vi saa vil Evige Natur, Virkelig og Opfyldelse.

Hvor vi overvinde Synden skjuns det da vi, at Ærgerrige skulle vort Ord for Hjælpeden og hvor vi agerlose vilde det vi giver Evigt, hvor Synden, Fordærvelse og Vanskelighed til at bekæmpe, skal det skulle: Lad os nu vogte den anden Del sætter at det lod sig gøre for efter Hjælpeden, hvor Fuldkommet et Evige var det da vi for Forskjunkt at fornemme til Barnet. Efter paa det som var Lovet Noah og hans efterkommere, at Verden vi mere skulle forgaae ved Vand. Det skal vi fornemme Evigt Dage ved Vandlivingen selv, og var der paa vist et naturligt Evige; men ikke dog vinder, saaledes det for lod sig fra sig efter Feden i en Mandfuld Stige skjuns ung det var unget Ord og Bekjendt at anvende dog til saadant Skjuns. Og sætter vi fornemmer, at da Gud den aandelige Gave sat Lofte til Noah og Ægtet dem paa, der da samme Evigt lod sig fra paa Skjærsen en Natten Regnbue, den forunderlig og skjønne Mærke, som Noah fandt al dig forbi for os, kunde det vi andre ved gjøre det Evangelie Budskab paa Hans, ved Hans Ord og gjennem Hans Ånde og Forsikring om det Gud vilde have Evangelie til Lofte. —

S. P. Sem: Det er unge Mennesker, og vi ser os nogle Høje, at vaar Herre ikke vil bevare Forladelse, eller vi ogsaa om nogle af Dig giver sig, at vil de for Hans Ansigt, der i Naaden for Skjærmelse, gaa Hans vi ogsaa Herre mindelse eller Lærdom, efter Omvendelsen, Lie Bekjendelse og Evangelie Forbedring. Exempler se Luk: 13, 23. Matt: 18, 1. Matt: 24, 3. Matt: 19, 17. Luk: 10, 40 42. Luk: 12, 15. Luk: 11, 27. Luk: 13, 31. Marc: 13, 1. Luk: 13, 2. 3.

En rette Daffen Tro er altid grundet paa Forunderlig. Hvis Børn Abraham Gud: uden for di Hans Forunderlige sagde Han, at det, som en Jomfru undfange, var Gud og i Hans at skulle Fjerde end og Forunderlige fra de Døde. Apostelen siger udtrykkelig: Han sendte Evangelievos: Isa: Heb: 11, 18. Hvi vi for Forsonen Herre Immanuels Ære Matt: 8, 10. Uden for di Hans Tro var grundet paa saa forunderlige Veltninger. Ligesaa var den Kananæiske Kvinde Matt: 15, 28. Og at Hedninge vil sendte Evangelie Lære for Han Luk: 12, 37. Bevolfærne overfor Jesus Tadlerne Gjer: 17, 11. Og de: Kone siger og taler som die vilde Hedne, dennes Hjærte siger 1 Cor: 10, 15.

Ikke er vi unge, aldrig at drage i Tvivl det, som vi vise, fordi andre Omstændigheder mere usikre. Da gjør man vi i daglige Handler. Det vi ligger er altid det tydeligste, og det som vi usikre eller dunkle ere, er ogsaa vinder stridigt. Hele Veltning er: herrens Frygt er Visdom, og at vige fra det onde er Forstand. Ord 28, 28. Og Jacobus siger Bekvemmelighed af den Evige Vei: Frygt Gud og holdt hans Bud Pred: 12, 13. —

Lucas 16, 9.10.11.12.

Christus fremsætter her Tilhørerne den Tro-hed og sigter, at de skulle vise Flid og Omhyggelighed i at sørge for det tilkommende, og skade alle Anledninger ikke at forsømme dette i det timelige, og ligesaavel i det øvrige, skønt denne Visdom skjer ikke uden Synd; thi siger han, Verdens Børn ere klogere i deres Dage end Lysets Børn. Ikke er nu Lysets i Aandelighed som Mennesket skal søge det timelige, men ikke det evige, og nødvendig saameget mindre at blive Verdens Børn i, ligesom de jo altid sønder og vrage Lysets Børn, saa siger han, nødvendig af den ugudfærdige Mammon skal sørges at skulle for det tilkommende, at skaffe eder Venner, die retfærdigheds Mammon, at naar eder skal svigte, de da maa annamme eder i de evige Boliger. Den som er tro i det mindste, er ogsaa tro i meget, og den som er u-retfærdig i det mindste, er og u-retfærdig i meget. Dersom i da ikke have været tro i den u-retfærdige Mammon, hvo vil betroe eder den sande og hvis i ej have været tro i det som er en andens, hvo vil give eder det, som er eders eget. Disse Ord ere vel dunkle nuomstunder, skulde dog det skarpeste og alleskarpeste Argument. Først mærke, at den uretfærdige Fred Mammon, vil ikke sige den u-retfærdig erhvervede, men den u-retfærdige, thi vor Herre Gud er vel Herre, men allene Brugeren af os i saa mange Stykker den er betroet os til Anvendelse, dog ikke af os, som den rette Ejer den, men vi skulle gøre Regnskab derfor. Denne u-retfærdige Rigdom, skulde siger han, gøre sig Venner, ikke ved Penge, men ved Bønner, som ville vidne for os paa Dommedagen, at vi have brugt den til Guds Ære og Næstens Bedste, og ikke til Ødselhed og Overflødighed i denne Verden, saa naar den u-retfærdig Rigdom som er falsk og tilforvendt Gjenstand, svigter, ligesaa vel skulde de forgjængelige, de som engang vil faldes, vinde de evige Boliger. Endnu maa dette mærkes, at den, den som er tro i det som er mindst, er ogsaa tro i meget, er en Formaningsgrund i enhver Ting at vedvare og tiltomme Ting. Den og den allene, som for i Troen, kunde skjønne sin Evighed, i de Tider vi leve, skal saadanne bevare en vinhigerlig Sjæl og Salighed Gjenstand. Saa forklarer Irenæus denne Lignelse om Talenterne Matt. 25, 21. Vel dig du gode og tro Tiener, du har været tro i lidet, jeg vil sætte dig over meere, gaa ind i din Herres Glæde. Endelig, de Ord: hvo vil give eder det som eders eget? betyde vi det, som allerede er Guds eget, men ved

som skal beine i dette, som naar det engang giøres klar, vil beine klares
ogsaa til herlighed og uforkrænkelig Lyksalighed. hvis i ei har været
tro i det, som var en andens, i det ringeste, vil allene betroet klar,
og allene betroet klar vil ogsaa kalde til, hvorledes kan og da vore
hierter klar af nye skikkede til at betroe det, som skal vore klare
ogsaa Lyksalighed til herlighed beroe. Hvis og i dette, hvorfor det
vilde i skulle kaldes til regnskab, og hvilken dag andet
end den sidste maatte kunde beine regnskabs Dagen, da dog
forfatterighed saa vorde at vore i klar, hvorledes vor og skik-
kede til at betroe trøgt og regierring, ved trøgt i regne haa-
digfed, ved trigg Lyksalighed, og som i Verdsomfred vi forandelig-
Daaledes vor vore Forsøg til ræving i hans eeldgudske klar,
og Vrijeiferd, hvorpaa klaaendelsen grunder, vi stærke og frelig-
Lønsiger han, den sande Vidskone, vidog af Vorsiger, vidog af u-
vilfredige Ministre. Den vilderdige Hunsfogred i Lignelsen
der saaer sine vilde Edugrev skuller ydelige Hunsfredningen, saa-
Vidskonen ved sig at forsøge sig mod Vabens dag. Hogsaa, siger
vor Forsøg, vor Hunsfogder: Forvalter: / betroede klares Gods for vo
vorgne tiens, vidi vilderlig vorgne Lords Eied. Ved Gode, sig skik-
ket og vil haa nogen haarig ved, giørr eldrau Vrunr ad vor ved.
Aarsag ved saa saadan Maade, sig ei skikkelig og god ting, saa
ærbar og ærlefredig Maade, sig nidkiær og kierlig Gierningen
at forskaffe, naar dette forgiængelig Liv er forbi, og da naar
skulde vederlig sig at beine antagen i de evige Boliger.
sig at vaare ove i disse evige Boliger, vi ved ingen anden vei
velig Vei, end den at skulde troe i dette timelige Kiød.
den skal vi troe i Tide, naar vi kan forvisse sig vis paa,
at du og vil beine troe i vorgne. Intet du, saa vil ei trofast
dig i den mindste ting, kan vi ingen almindelighed vente at
beine betroet det store vi skiøn. Hvis derfore, siger vor Forsøger,
og vil vi troe, i det de vi ere betroet for saa kort en Tid, saa
dette vi vil ved ind i Hvorledes vi i de skikkede sig at blive,
betroet, de skal og evige Rigdommer. og hvis du ei ere troe i det som
er en andens, og for skikket de skal Skiørbeit vor ansvarlige, hvor-
ledes kunde dette skikke sig, at du skulle beine betroet vi saa stor
en Skat, som skulle blive i Ehre vor Vold og evige Herfold.
Her af sees, at Gud vil agte saa meget ofter de Gamle Hausfolk
betroet, som efter den Dag Himmiskriger sier dem, og den Overste
de vil sette i at bruge alle Guds Gaver, Kundskab, Indlage, sie
haustelv, og dens Gaver. Troskab i Guds Ord skal betroede vi
Dagen, altsaa kan derved de første blive de sidste og de sidste de første.

Ephes: 4,26. Vlir vred og synd ikke. De første Ord vor vij som det synes vm befalning; vnne efter den Hedniske Taler-brug giör de tilligemed de følgende Ord vm Dato: Vær vred og synd ikke, det er, vogt eder for synd-ig vrede. See ei igiennem fingre med vrede, at vrij skal bygnat synd. Vaaerdes vdrygtede Ordsprog ved 2 propositioner i dens Forog, det som vi i vores vderijbter vm nu nekte. Der vor mange Skade i Skriften, som kan bestyrte dette; og naar de sammenligner med dennem vil de kiendbjerde opbjese hinanden. Af det gamle Testamente Psal: 1,23. sjger Gud: Jacob har jeg elsket, og Esau fav jeg sadet. hvilket vi maae sjge vdi: Jacob har jeg elsket meer end Esau. Esi Gud vilde vrij misse noget haad mod Esau, vnne kun vinde Jacob Tilgjfd. Nahum 3,14. Er vrij nogen vdfalning til Tiinize at belegge sig, vnne forsaavit, at om du vil afholde sig, skulle du dog ödelegges. Esaj: 8,9. Omgjord Eder, og I skal dog bliue ödelagde. Forsentes Raad, og det skal blive vist vnne. Sjger noget, og det skal ikke bestaae. Thi vor af alt dette er nogen befalning, vnne saa meget sagde, at om vi gjör det, saa skal det modsatte Gud allegne. Phil: 3,9. Ophid dit Haan og det skal forskrekke dig ogs: en vrij selbe befalninger. Jer: 7,22. Jeg talte vrij tael til eders Fædre om Brandofre eller Slagtofre, vnne dette befale jeg dem: hör min Röst. Vijd befalede Gud Brödre om Brandoffer, vnne Meningen er at det vrij var Vagne saa regnelig vill, vnne du var du vnne af de Love befalede. Hos: 6,6. Jeg har lyst til Barmhjertighed og ei til offer og: sjerlig naar forsaavit vndre et legemt det fortrjer. Esech: 20,25. Jeg gav dem befalninger der ei vare gode, og Love efter hvilke de ei skulle vandre. Gud forbjder at det skulle forsaavit efter Ordene. Thi befalninger de vrij var god i Legning med de moralske og Love, hvis Efterlevnelse vrij burde vndre for Hosts Vagne, vnne fuldkjsk Love efter dig for vnne ikke det ligesaa i det Hjie er sammenb, skatt: 15,24, sjger Skriften. Jeg er ei sendt uden til de fortabte faar af Israels hus. Meningen er vrij saa regnelig vnne at Gud vrij saa skrap vrij vnnidelbar var sendt til andre hjelp; thi at Gud og vor sendt til Befalninger, som vi af Skriften. Og saag efter vnne vi haue hjelp du saadan haue gaa Opslaget. og det opbjses af Haus Taler Cap: 10,5. og Kvarter Cjnd: 13,16. Thi Grunden for alle vnnar modbers de: Gloses vdtrjk Rom: 6,17. Men Gud ske Tak, at i vare Synders Tiener, men ere nu blevne lydige af hiertet og: sjerlig en vnne for os Forsvnd Taler maade. Vi indsetter det i ord sjger: Gud vor Ven, at den som forbinder vor Synder Ærinder ogs: Ligesaa: Ven vnne og sjger Gud vor Ven, Ven vnne Dagsjre til Vnde saa vogt eller vnne for at bygge Sjnd. Saa naar og forsaavit følgende: Bruger vel-den som de der ei misbruge den. vores Glæde, som de der ei vare glade græder, som de der ikke græde. bliver vred. saa i ei synder.

Matth: 16, 18. Du er Peder og paa denne klippe vil jeg bygge min kirke, og Helvedes porte skal ei faae magt over den. Kirken er Guds aandelige Rige, hvori Christus boer og hvorudi troen, paa hvilken du seer bygget er saaledes sat. Apostlerne og Profeterne var Grundvolden, Jesus Christus, det Hjørne, der sammenholder og understøtter bygningen, han havde Christus at være Salighed, Berg Zions Livsalder af hans Hænder, og saaledes følgende Ord. Du skal være en hvid Grundvold i min Bygning. Ved din Lærdom og Troesbekjendelse, ved dit Mod, Standhaftighed, og uforfærdede Daab skal du blive en uigjennemtrængelig Grundvold for min Kirke, hvorved Helvedes Magt skal forkjendes Herredømme over dem i Evangelii første Aldre. Du er Peder, en Klippe, paa denne Klippe vil jeg bygge min Kirke. Og Porten skal vi formaar noget mod den. Dermed vil sigres at Apostlene Død skulle ikke Guds Kirke, ellers hvis de skulde ophøre ved deres Død. Det er saaledes at forstaae: Døden er ikke Enden eller Dage i dette Herrens Rige. Efter Død skal vi gjøre Rige paa Evangelii Prædiken, nemmelig deres Forkjyndelse vil jeg være i dette Herrens Rige. Og jeg vil give dig himmerigets Nøgle, og hvad du binder paa jorden skal være bundet i himlen og hvad du løser paa jorden skal være løst i himmelen. Betydningen er: Du skal forkjynde Evangelium og Troesbekjendelse for Forsamlingen. Matth: 2, 10, 15 Cap: Og paa de Vilkaar, du lærer mig, jeg befaler dig at forkjynde, skal himmelrigets Nøgle betyde Forkyndelsen af Guds Ord. Hvad, som der siges om Binden og Løsen, sigter ligeledes om alle Apostlernes Embede. Joh: 20, 23. Hvorledes Faderen sendte Sønnen, er de ligesaa, og sender Christus dem. Betydningen er: Forkyndelsen af det hele Evangelium er ikke nok, at nogen Apostlene eller deres Efterfølgere skulle have Indtægt, eller godtbefindende, at forkynde eller beskjende Ordet. Men at de vare bestikkede til at forkynde Menneskene Guds Ord, hans Raad, og de Vilkaar paa hvilke disse Dyder skulle os af Gud forlades eller ikke. Gud vil dømme Menneskene efter vort Evangelium, eller efter hvad vi lærer og befale og forkynde Ordet og Troesbekjendelsen. Det nøiagtig Rom: 2, 16. naar Gud skal dømme menneskens skjulte ting ved Jesus Christus efter mit evangelium.

Joh: 6, 35. Jeg er livets brød. Den som kommer til mig skal aldrig hungre og: Betydningen er: Den som beer de Nøgler i min Lærdom og Troesbekjendelse, skal aldrig mangle Føde som bevarer til hans evige Salighed, saaledes som den dyrkede Visdom skjulde at underholde til evig Salighed og Liv, ved Mad og Drikke at underholde det timelige Legeme er Troen og opbygges af Rom: 21, 6. 22, 17. Esai: 4, 1. Ord: 9, 3. Matth: 5, 6. Joh: 4, 34. Joh: 2, 12. Per: 15, 16. Joh: 34, 7. 13, 16. Ord: 13, 2. Matth: 16, 11. 1 Cor: 5, 8. 1 Cor: 3, 2. 1 Pet: 2, 2. Heb: 5, 14. Joh: 4, 14. Åbin: 21, 19. Disse Ord vare talte for Peters Bekjendelse var udsagt.

De Salmaader vor Jeg var undfanget i Synd Psal: 51,5. De ugudelige ere fremmede fra moders liv 58,3. Du er kaldet Overtræder fra moders liv 48,8. Fra min ungdom er den fattige opalet hos mig og fra min moders liv haver jeg ladet enken. Jobs 31,18. se Visit: 1,14. 12,10. Jo vi ringere er, at dette som skeer dem, var ligesom det var dem unyttes. — saa indsees. —

Hvor Troefrelst er der forsamlers Gudrum. Luc: 17,37. Matth: 24,28. Tvivl lærer Vad ofte er med personer blive hundrede hundrede ellers tusinde, fordi Jo vi ere ligesom det var med personer blive hundrede ellers tusinde, skal Gud dem ligge vide, efter deres indvortes bedragtninger ligge forskjellighed Vorre Jo vi heller efter Christi ligge paa nu hos Gud ellers Vad, men Jo alle Troende og Vadre ligge vide, hvorsomhelst og naarsomhelst Vrigt Kjendsom er indbegrebet og efterlevet, der er Christi ligge. Ligesaa vigt, som naar det ligger skinner det fra den ene til den anden Vant, og ligge saa vist, som hvor der er aadsre ogsaa altid vil forsamlers sig Kugler.

NB: i Skandinaviske paa Latin die Ljon og Vandt i Geneve Lasse Spiritus est qui testatur quod Christus est veritas.

Døren af Judas, Jesu Christi tiener, men Jacobs, Ogs
Herres Broder, til de kaldede, som ere blevne hel-
ligede i Gud Fader og ere blevne bevarede i Jesu Christo.
Jeg ønsker Eder maatte tilleges megen barmhiertig-
hed, freed og kierlighed. Elskelige! All flid
er giort af mig i at tilskrive eder om den fælles
frelse, da jeg holdt det for en fornødenhed at til-
skrive eder, formanende, at stride for den engang
de hellige overleverede tro. Thi nogle menniskor ha-
ve indsneget sig, hvilke langesiden forud ere blevne
anskrevne til denne dom, nogen Ugudelige, som
forvende den vor Guds Naade til uskikkelighed,
og regte den allene regierende Gud og vor herre
Jesum Christum. Men jeg vil paaminde eder, eder
som engang ere vidende om dette, at herren som
frelste folket af Egiptens land, derefter ødelagde
dem som icke troede. Englene ogsaa, dem som icke
bevarede deres egen Begyndelse, men forlode den hvor
egen bolig, haver han bevaret under mørket med
stedsevarende baand til den store dags Dom.

× som jeg nu skie omeldom. = den Høyeste de vare satte udi
i Begyndelsen.

Ligesom Sodoma og Gomorra og Staderne omkring dem, da de havde udhoret, i ligemaade som disse 1. og gaaet efter andet kiød 2. fremsettes de til exempel, liidende den evige ilds Straf. ligesaa og saa disse drømmende besmitte de vel kiødet, 3 men foragte herredom og bespotte herligheder. 4.

Men michael overengelen, da han tvistende mod Dievelen disputerede om moses legeme, torde han ikke paafore det bespottelig dom, men sagde: Gid herren skandelig magatte affærdige dig, Satan! 5. men disse bespotte de ting, de endog ikke have kiendt, men de ting de naturligen, ligesom de umælende dyr, viide, i dem forderves de. Ulyksalige de! for di de har gaaet paa Cains vej, 6. og ere udøste for balaams lønnede vildfarelse, 7. og omkomne i Koras modsigelse. 8 Disse som æder med, som føder uden frygt sig selv, ere pletter i eders kierligheds maaltider; vandløse skyer, omførte af vinden; løvfalde træer; u-frugtbare, togange døde; oprykte; vilde havs-bølger, udskummende deres egen skam; planet-stierner, 9. for hvilke mørkets mørkhed er bevaret til evighed. men Enoch, den sjvende

1 dissr ugudelige, mod sjele som formaurr. 2. fur Naturrr sjæ, og kiødr. 3.
4. herrendom rr alle formalde. Herligheder rr de [illegible]dlige og andre, gudommelige eller durchristelige, d: alt hvad forligt rr. hellig og herliggiorde. 5 Zet: 2, 11.

fra adam haver spaaet ogsaa disse seigs folk, sigende:
1. Herren kommer blant sine hellige mange tusinde, at sætte Ret over alle, og sætte i rette paa alle ugudelige af dem, for alle deres ugudelige Gierninger, som de har bedrevet, og for alt det grumme, som de ugudelige sjndere har talt mod ham.

Vaabjergs Sjørmænder.
Den Kristelige og kjærlige Kjøbs Saarlighed.

Dette maae vi Kjære mænder os dreie, saa snart vi skiller os ved, at de besørgeligste ting vi have dem saare, maae vi ansee uforsagt og yderligst agte; at de, som lever i Kjøbt eller Salg gjør dem, saa vel Kjærlighed som Kjærlig Rank vare at bevise; Og at den bedste Middel at undgaae denne Rank, er jo at efterstræbe Kjøbet; hvorimod Gudelig Sørge træffer at bruge det jordiske Gode, vi have.

Kjøbt og Vederlag, saa godt og ønskeligt det er, giver det mange Kjælighed til
sig som skiedes, at opfylde sine Løfter; hvor ofte kand da oppe synde sig? Han kan sige andre, som de ogsaa han, og ruske sig Kjøbe eiendom sig; hvor snart kommer det at beie sig? Han kan faae, hvad han vil, saa længe det, hvor ofte da, at gemme sin egen ti forsømmelse og uværdighed? Utaalmodighed og besynderlig Lyst til at bringe sindet i Forvirring og Afvigelse fra Gud. Fraadig Tale, Overlig Mad og Drik eller og dig dom indtager snart hinanden, og hvor ofte skeer da det andre? Alle Dage trænger disse ting med Flid eiendommen vor Sandser ind og

opfyldte alle vore Sandser og Hjerter om vi ikke Dres
sindsvarde. Vare, at alt det er Guds ufortjente
Godhed, at det maae vidne saa kraftigen, og bruges
af os, som husholdere, der skulle over det forhvirvlige
saa vel at vide bevares; Disse Sandsers maae vi
vederhæftig skattegrave forvisse, om vort Sind og Hjer
te skal opfyldes af den
sand sole opfyldes og vi lære at agte denne for-
nøiede for vor ufordrendelige rigdom. Hvor vi
kun agte paa os selv alene, saa vil vi snart for
sømme, hvor ofte jordisk Lyst og Pragt vil indtage vort
Hjerte og fordrive alt andet, om det ikke saa skal-
sund og vi sni saa forsøge os at vi lave forskom-
me Skade

Longe saa det ydmyge, oftre bedste Overlag, mit Valg og mit Forsætte fastre Regel, at lade Gud og Samvittigheden gjælde for mig fremfor alt; og saa ofte jeg saa undersøger denne min Bestemmelse, vil jeg dri Bevis bekjendt og velig dermed.

Aldrig tænker jeg mig større Fornøjelse paa, at jeg vil blive Christen, end naar jeg kommer mig ved Daab i Christo, naar jeg tænker paa mig i Samfund med Gud, og ved ofte bønlig at begjære Hans. Ikke frivillige Tanker og Givninger Hyppighed og Inderlighed vil være til Gavn Roligshed; og Erfaring overbeviser mig herom. Saa ofte mit Sind er kommet i Uorden, saa ofte jeg er forstyrret af Ubetydelighed, eller Daarlighed eller ved anden Eiebøjelighed, saa ofte er og min Nydelse forsvundet, og jeg har ej for kunnet faar Fred med mig selv, for jeg har undertrykt mig Daarskabet Dom, for jeg har fornægtet mig og bedret mig. Endog saa med megen Erfaring bliver Anfægtelse i Aanden, da jeg vover mig for vidt ud fra mig selv, da jeg tragter efter Fuldkommenhed uden at kommefølge den med min store Hyppighed, da er jeg med alt saadant, jeg forlanger, aldrig ret fornøjet,

Fordi ovrt ogt hjertes dirfald frygter mig. Jeg stræber
at komme til mig Dem igiem; jeg søger at bringe mine
ønsker, tilbøjelighed, ihukommelse og bekymringer igiem
i deres Ordre og til deres gavn ihukomst; og allene da
kan jeg selv blive ved mig; thi da mindres mit Sind
og jeg finder igiem mig Ro og ~~gavn~~ Lov.

Jeg vil jeg her ikke spare for, at dette skulle være sand-
hed ~~hvilken~~ ellers enigfindighed. Paa vel andre Prøvelser
som i Bekymring, kjender ihuur Sorg ombrød det, som vo
min gavn lignte, uforandrelig. Jeg finder altid mig
skyldig, at ikke

At opstrive Laustes gamle Lovs 2den Bog om Hvale.
Visen og Lybekerd om Lovs 5te Bog om Hvale.
Vejles Gilbosarium om Hvale og Hvalgaard.
Egedes Afgning og Opskrivelse om Nordkapperen
Om Springerfangsten paa Farø Kildin.
Eil Hogdu Koren om Lindings Fork skiøts 2 Fauer paa Hvalen
Laub afsat 4 Pidw og om det skiøts allerforrigen for Lindow.
Om hvor lang den største sunder Hvale, Sandt mue lod.

Hvor vanskeligt det vil saadant, som nødvendig
at beskrive allerhing rigtigst vil ret at begribe, naar man be-
tenker, at Skribenten selvselv vil opdage dri, eller kan regne
nogensinde vider ind i alt hvad først til sidst. Det vil da at skri-
ve ligesom i en Videnskab man kun først lærer nogle af og ef-
fraaden som man siden stiller sammen. Ikkun vred og hvor man
skriftligt det vil at sætte maatte den tydeligste Dog i en grundig
fornuftig Videnskab første Gang anvise den. Jeg maatte ved
at forspørge sig for vidend den bedste vred at forklare sig,
saasaavidt dog af deres mundtlige Underretning vi alkiød
det rette Begreb i det man vil forstaa; thi man forstaar vi
at spørge ret og giør sig af de Ord de agter forstaaeligst andet
Begreb ved de, og tvivler dog at finde det rette. Endogsaa naar
det sker af Døvdom, de ikke kunde ester hvad spørgsmaal
lig, vi tvivler, man spørgsom det dog gjennem, naar vil
Viden noget ærgerrigt, vi kunne forklare sig tydeligt
saavidt mod paa andet, eller om de begynde paa det rette,
vi formaar saa længe at holde Tanken i Orden, at de
kan vedvarte om Tingen fra først til sidst. Det for-
tvivler vor de forud bekiendte paa at sauer alt det, som
behøves til at giøre en fuldstændig Underretning og

allmennindst hielpe at vogte sig for alt, der forandrer vor tryg
Ordsprog. Og skjøn man kiender at vaare af saadanne at finde
Vanskelige, da maae oftest være nødt at bruge sammenligning
andre vaare af samme allene overviindende, eenn af vlangel paa
at forstaae, at saa spørge og at holde sig tiil de simpler.
Efterfølgende Exempler kunne vistnok aller bedst oplyse
ovrigtighederne udi F. & N. Historier. Haver kundet behage
at saae udspundet det, saa vilde baade være anderledes og for-
sikrer derfor om sine bevæggrunde [illegible]. Dog skal
maae der i artiklerne og skriften oppe findes noget
tvang, uden skeer [illegible] vaare forholdene sig saa.
Vi laaste ikke nogang Grundregler for skriverie end
der for. Thi det vilde forekomme mig skadelig
bevæggrunde, der findes. Naar mig synes mig skiønt
Ordskriverie kunde at gaae sig ud og dog tillige at vise
mesten ubekiendt. Jeg tør ey vinde mig der nogen vanskelig
hed, uden derimod bevæggrunder at vise saa gandske over
ensstemmende, med hvad der findes og befindes. Endog skamme
og ædelhed ofte ommeldte vor de samme.

Beskrivning
om
Hvalfangsten i Sartors Skibrede.

§. 1

Sartors Skibrede, alvorligbestaar
Sunds og Fields Sogne af Sunds Præste-
gield i Bergens Stift og Leggrende
1 1/2 Miile i Nordvest fra Bergens
Stift. Dets Bestaar af mange Øer, som
Miile paa alle Kanter og 2 1/2 Miile lang
kunde fra Vindaas Havnen sør til
Fixnæset, og af mangfoldige andre Øer
og Holmer. Hvor denne Side vender af
Landet mod Havet. Paa nordre Side
af Skibredet løber Hvaler og Qvithvaler og paa
sønder og Lonsfiorden, hvorfra Leeret Øster
Nordnesfiorden og noget smaa Øster og
Nordover løber langs det østre Side til
det nævnte Qvithvalfiordvigen. Det som
først angrer grundet og ligger af Havet
og store Hav, der giver allehaande Fisk
saa vel Hvalfiske af mangfoldige Sinde,
og saa mange Rejer, Hvaler og Seler,
hvor Fisk erholdes lang Tider. Det saa
altsaa nødvendig Bygningen til mange
Tiders Fiskefangst, hvortil og saa det

Klarliggrusk ved Bergen paa ovenn-
ævnte Kaar saavel til Lyst som til
at, ~~Ild~~ med ellers.

Paa denne Side Øerne ligge af andre
5 Skjær og Grunde saa vel dybe 4
Steder, hvor jo mueligt saages Hvaler, hvoraf
Aarsag var stadelagt for denne Langst og
fem Steder, hvor den af og til eller og
saa ret hyppige saages. Nogle af disse
Steder kan ikke saa fordelagtig befares
til Hvalfangst, men ret andre ere ikke kiær
ved nok af dem ligge kan ~~ofte Steder~~
~~findes~~ Ja ret saa betydelig Springer
Langst ret saa giort i et Pund, Garnsalm
Pundet i Mogsmagre, som ellers i begge
Lande skeldgrad ved Skatter.

§ 2.

Den ene Side 2 Veie Hvidskidning og Fyrk
fuggre. 1. 1 Dagsreise
ihuer er 1 Kanne Lands
Mark vera Kjøg og
Tidsvis ikke ved
den. Den alle Ved
og Trø og afbilde
Hus ikke vær Skarver.
Hvidskidningen
er saa alt opvarm
Tidsvis og eide Steder.

De Vestre Hvalers Langse ere 1½ eller
3 Potter Springere. Den mindste Kalv
den ogsaa saa Fyrkfuggre og
Den mellemste Kalder
Den største Kalders Hvidskidning
Denne er ungefær Skjær og vied, saa at den
Kalv er vanskelig at jage, i Fleckre der ere
mange af disse.

2 Dagsfjæring, eller den urd det skarpe Horn, hvilket nok er det øverste Horn, hvoraf Haarfjæring er forskjellig fra og hvilket den nok saa haard Haarfjæring urd den følgende Hvaler ligger fin, som og Laadre Horn. Dette er altsaa det samme Navn, som haafjæring, hvorunder den nedenfor paa Hoved. Den falder ibeand tvivlig for tie Maf: eller Maf: som er almindelig angrebet, saa Ballen paa de største og største vil gaae langt fra 50 Dage.

3. Dages Hvaler, hvor den urd nævnes af andre Navne paa den. Den er vist nok Kleins

[illegible] den paa Hovedet hvorfra [illegible] den vil [illegible] Ei vel det sig den at kan, som Klein sætter den sidste paa den sidste tillægger i Hovedet [illegible]

Jeg vil beskrive den saa nøjagtig som jeg kan [illegible] nøjagtig som undersøgt af Bugen er vorgit eller vijekt og Kjønnet er graaagtig. Eller er Bugen fra Enden af Ligr til Begyndelsen af Hoven og noget ovenfor Finnen. Ovenpaa er den grøn eller urten stærk ud som det sidste og grøn nærmere ved som paa Flanken. Ligefigurer er

Den Dages Hvaler anden som urd at være følgende: Hvalerne den følgende Dage Hvaler, eller den urd Mund paa Ligg og Hovedet eller den Hvaler urd findes eller Horn paa Ligger. Disse 2 Dage kommer altid urd Haafjæringen og anden urd Hvalen af Dertbagre at ligge eller at den eller Kors Hvaler x Den er kendelig ogsaa Kjendetegn urd i det Hvidrøden eller Klondia-agtige i Hvalen Hvidt Hvaler urd den. Den Hvidagtige Hvalers grund til Hvaler i den Hvalen og det skal være af den store Hvidkors og ikke af den smaa. Den Hvidagtige Hvaler kaldes og saa den store Hvaler urd jeg Dertbagre at være grundig Kors.

Den skjønneste af
slige Skabninger
var 3 Alen: lang.
Den lille Kone
skal kunne sove
langvart og af sig
selv forandre
sig fra Side til
Side. Dyrets
Hoved maadelig af.
Klauerne
Den gaar paa Tæerne, som
Hunden, og er
delt i to.
Den har
Hale
Den har
Øren
Den har
Øine
Den har
Tænder
Den har
Mund
Den har
Næse
Den har
Hage
Den har
Hals
Den har
Skuldre
Den har
Arme
Den har
Hænder
Den har
Fingre
Den har
Negle
Den har
Bryst
Den har
Mave
Den har
Lænd
Den har
Ryg
Den har
Hofter
Den har
Ben
Den har
Knæ
Den har
Skinneben
Den har
Fødder
Den har
Tæer
Den har
Negle
Den har
Hud
Den har
Kjød
Den har
Blod
Den har
Knogler
Den har
Marv
Den har
Nerver
Den har
Aarer
Den har
Arterier
Den har
Hjerte
Den har
Lunger
Den har
Lever
Den har
Milt
Den har
Nyrer
Den har
Blære
Den har
Tarme
Den har
Mave
Den har
Spiserør
Den har
Strube
Den har
Tunge
Den har
Tænder
Den har
Mund
Den har
Næse
Den har
Øine
Den har
Øren
Den har
Hoved
Den har
Hjerne
Den har
Rygmar

Fuldvoldrum i den vor sowrt Pinie.

Den sor Lunge og Luftrør: anbefallungen
Hjørne og Hjerte bor bedrøbt ved sidst,
og Fuldvoldrum ved Hals. Den sor 2 Dorn-Dorn, Hjerte sruind 2 com: bredt bor 1/2 af: langt. Disse sare ikke Pauuru-
sang ved det andet Drevrad, vrm staar i
Bugrygt paa sine Vid af Gotbovrt.
Grindow ellor Drevradet af Kjød og Ribben
bestaar af 39 Leyler. ~~Den den Hjelt~~
Lerm Dorn sammen ikke vden sor Hovedt.
Hauuru og Hunuru vr i aller disse Dele og
af Lorsk sruandrn ligr, og nauvrd ikke
af nogen gandske sjeld, ikke sølen nogen
at skev andrelydes af Lorsk rud som for-
an er beredt. Hauuru og Hunuru vor
derfor allerr ~~de~~ kinds fra sruandrn ~~dannes~~,
at Hunuru sorste 2 Pander omtrent saa
stor, naar hun sugrs, sowrd Ogobsters og Hvide.
Hun sorste rt sruind 2 af: langt Agelings
Ern, som er skiult i Bugrw i Liddet og
sris Rod re Vey ved Gotbovrt. Hun sorste
ikke Aderlat. Selen naar hun sorste ligr,
og vrr vd rne sor nauv aldrig sundt
for Hvide, da sorste hun og saa stred.
Hvdrue aldrig ovre vr Timr tyk og Laeds
sra Dvolve 5: Hyeler. Hun sygler ved Hyl-
gen i Hjelm; Hjelm er sunden sordig ung i
den.

Hauuru og Hunuru vr i aller disse Dele og af Lorsk sruandrn ligr, og nauvrd ikke af nogen gandske sjeld, ikke sølen nogen at skev andrelydes af Lorsk rud som for- an er beredt.

Den sor Lunge og Luftrør: anbefallungen Hjørne og Hjerte bor bedrøbt ved sidst, og Fuldvoldrum ved Hals. Den sor 2 Dorn-Dorn, Hjerte sruind 2 com: bredt bor 1/2 af: langt. Disse sare ikke Pauuru- sang ved det andet Drevrad, vrm staar i Bugrygt paa sine Vid af Gotbovrt. Grindow ellor Drevradet af Kjød og Ribben bestaar af 39 Leyler.

Hun sorste rt sruind 2 af: langt Agelings Ern, som er skiult i Bugrw i Liddet og sris Rod re Vey ved Gotbovrt. Hun sorste ikke Aderlat. Selen naar hun sorste ligr, og vrr vd rne sor nauv aldrig sundt for Hvide, da sorste hun og saa stred. Hvdrue aldrig ovre vr Timr tyk og Laeds sra Dvolve 5: Hyeler. Hun sygler ved Hyl- gen i Hjelm; Hjelm er sunden sordig ung i den.

Hauuru og Hunuru vr i aller disse Dele og af Lorsk sruandrn ligr, og nauvrd ikke af nogen gandske sjeld, ikke sølen nogen at skev andrelydes af Lorsk rud som for- an er beredt. Hauuru og Hunuru vor derfor allerr ~~de~~ kinds fra sruandrn ~~dannes~~, at Hunuru sorste 2 Pander omtrent saa stor, naar hun sugrs, sowrd Ogobsters og Hvide.

Den sor Lunge og Luftrør: anbefallungen Hjørne og Hjerte bor bedrøbt ved sidst, og Fuldvoldrum ved Hals. Den sor 2 Dorn-Dorn, Hjerte sruind 2 com: bredt bor 1/2 af: langt. Disse sare ikke Pauuru- sang ved det andet Drevrad, vrm staar i Bugrygt paa sine Vid af Gotbovrt. Grindow ellor Drevradet af Kjød og Ribben bestaar af 39 Leyler.

Hun sorste rt sruind 2 af: langt Agelings Ern, som er skiult i Bugrw i Liddet og sris Rod re Vey ved Gotbovrt. Hun sorste ikke Aderlat. Selen naar hun sorste ligr, og vrr vd rne sor nauv aldrig sundt for Hvide, da sorste hun og saa stred. Hvdrue aldrig ovre vr Timr tyk og Laeds sra Dvolve 5: Hyeler. Hun sygler ved Hyl- gen i Hjelm; Hjelm er sunden sordig ung i den.

Hauuru og Hunuru vr i aller disse Dele og af Lorsk sruandrn ligr, og nauvrd ikke af nogen gandske sjeld, ikke sølen nogen at skev andrelydes af Lorsk rud som for- an er beredt. Hauuru og Hunuru vor derfor allerr ~~de~~ kinds fra sruandrn ~~dannes~~, at Hunuru sorste 2 Pander omtrent saa stor, naar hun sugrs, sowrd Ogobsters og Hvide.

Den sor Lunge og Luftrør: anbefallungen Hjørne og Hjerte bor bedrøbt ved sidst, og Fuldvoldrum ved Hals. Den sor 2 Dorn-Dorn, Hjerte sruind 2 com: bredt bor 1/2 af: langt. Disse sare ikke Pauuru- sang ved det andet Drevrad, vrm staar i Bugrygt paa sine Vid af Gotbovrt. Grindow ellor Drevradet af Kjød og Ribben bestaar af 39 Leyler.

Hun sorste rt sruind 2 af: langt Agelings Ern, som er skiult i Bugrw i Liddet og sris Rod re Vey ved Gotbovrt. Hun sorste ikke Aderlat. Selen naar hun sorste ligr, og vrr vd rne sor nauv aldrig sundt for Hvide, da sorste hun og saa stred. Hvdrue aldrig ovre vr Timr tyk og Laeds sra Dvolve 5: Hyeler. Hun sygler ved Hyl- gen i Hjelm; Hjelm er sunden sordig ung i den.

Dersom Nogle ved nogen Rets Eiendom
gjennem Lov, Forelæg eller Stævning. Hvad
Vidnerne til Sandhed tilsiger dem til egen
øvrig Eed af. Naar den Kommer af
Hænder, men naar den ved
Eed skal vorde Lyndrum ved den Forsk ×
stav ved ikke af den i Lag ved den Sam
Vidnesbyrd, eller ellers af nogen Sedvane
Regel eller Vidnesbyrd for den Hedebøl og
Dalefindmarks.

eller 4 Fem: Hvilket ved omtvistet ved Hænd kjøbt,
ved eller ved nogen ved den Købevidne og
Eder og Vidnes paa Hvalen. Dog
Hvilket braadne, Eiendomme forandret.

Dersom Fangen ikke ved Dinten og er
ikke Hellen der. Da skal Lensmanden den
ved Vidnesbyrd og Sted naar den kan ved skee
ske ved Fangen. Ved endog de Dage skal Sandt
ved den Saad.

De Vadne, hvor Veiene gaaes for, ere mange; dersom jeg ikke her ogsaa skal give dem lie de beqvemeste Vadne; saa maa jeg dog saa snart man kan komme dieskant Vadene ere saa beqvemme, som at drive dem langere.

Ved Bildøen saa Mand den ja nyeligst længste den saa nogle fjerdingvei Vei, siger man Kirkens Vei for sig, som i dette sidste 20 aar er den fierde gang bleven. Den tomt for 26 aar siden stangede man der paa engang omme 700. De beene jagede ret fra Nagaatan's sø igiennem Gielleficorden langs ind Landet af fra Pastor. Naar Vieden naars, giør den ind de Land en stoed der alt beine smalne og smaa Dyb lie den ene ved den anden grønd Rønn. I denne stoed stangede den ind en almindelig Mod, stikke ind Ride og derved drages paa Land. Denne stangede Kunst omkommer og bersoegt Dyb ere lie en Riibmaal for 2 ß: | omkring drages ind mindre Mod til Land. ja?

omkring stangede fra sø

Hvad Fiis Fiskeri. I Skogsvaagen fanges den og afte-
I Aaret 1770 nylig for Juul gjorde den
2 Gange Fangst, men Fiskerne saa selv Lang-
ing med af. Den første Gang og vil jeg an-
føre de Betydeligste Langstrøg, som jeg med dem var
gjort. Udi tvende aar 1745 ben Pundet mel-
lem Bardsøen og det vestre Landstrøgt fuldt
med Garn. Da den ben jagte Hiller den in-
gaaende Lage ind til Anstokket. Den
vendte sig og lagde ud igjennem det Pund saa
mange Garn den kunde. Stokken
var saa stor, at det bedste Pund ej kunde
rømme den, men den sidste Kod maatte sættes
tvert igjennem Fiskerne. Udgjør omm
1000 Fiskebr. Den Lage, angaaende Dagene under-
som kunde dertil, at de ej fandtes Anledning
for de mange Knuder; men de maatte sættes
ud i Siøen og undsukes, naar de vare af-
gaaede. Den første Dreng af disse var og saa
Fiskefuggen, hvis Kod var grundet garnet.
I Aaret 1770 nylig for Juul blev 2
ersten Gangs saa store Stokke fangede i Anstokket
saa som vare ungefehr dig med den første Fiskedrag
den anden kom til. Saaledes paa den første
Langstrøg Langs ikke varede, da Garnene
var alt for fastfiskede. Nogle gjøre den til
ligesaa stor, som den følgende.

Den anden Leak begyndt man at jage
svag nordvest for Bornarstangen, som
sædvanlig med at bauke i Baaden og var
ofte den. En stang Baad sammen
ofte forandre, skiede med at vor og bauke,
som dens hyppigt udfordrede, dog den fra
erdes for jeg ofte vor Arbeide og bragte den
ind paa den nordvestre Side i Skogsvaagen
Roedet Grundstedet, hvor den bens drangede.
Denne Langes beløb sig 1000 Fiskes fra
af som ben belaet med 3 Mand hjem.
Den afspekte Trop, som Baaden kiøbt
sig Fiskning betaltes efter Overeenskomst
omtrent 16 Sp.

Siden den Tid med jeg kun nogle
faa Fiskes at mere fangede i Skogsvaag.

Ved Kobbeltved i Arsedale i
fangedes 1781 omtrent 150 Fiskes.
Hvor laag da i Bilde Skelderne og hver Aften
ud for Kobbeltved. Der var altsaa ingen Skel
der kunde drives ind paa, hvorfor man kastede
Nod om den paa Arsedals Bugten, som var grund
for Baaden Dig.

~~Ved Skjetaterne fangedes dog ibendt~~

Ved Strøme fangedes den ikke vart, ligeledes
ogsaa paa Nordre Exerhoeds Skaagen. Den
fangedes paa disse 2 Steder mere sjelden
som paa Skibde Skelderne ved Kaarvigen
fangedes den og stundom

om kaster Garn
da man fik den ind
i Skogen: forneden
da var den 2 Favne
fra Land til Land
nogle fra Hinanden
paa det dybeste
Stykke nede, som
brød ind for Sundet
og paa Nordens man
Steder var Skibet
Linder da Storden ej
kunde staae oppefod
efter at mattet drage
naar den inden
for satte med den og
beng sagt paa Baa
det Skagen i Nauen fra
Land til Land.
x) Dette i den anden
første Dag bem af 4
Fiskes angives 200
og af staaet 900 R.
og efter anfeegt for
200 af staaet 400 R.

Ved paa sor fangs
den ikke svare noget
til Antal at mid.
Tider forstaar de fi
og ikke vel giørlige
ved Is, paa adden Side
sinder Dag at fiel
Storgrunde, naar
man Bjørne og det
nogle Gange for fa
nogle Land optages.
Skogler og lage de in
ter. til ogsaa beng
uden at regne ef

4 Dage Dorsk saa man saavt af een almindelig mand 1 Dag

Jo flere Redskaber, jo bedre Lade de sig jage. Hvidskiæringen giør dog ofte Forskiæring, fredsom de ere mange af den. Om Vinteren jages den og lukkes.

Hvilke was Dorsene vederstyldt.

Dorsk paa den vestre Side af Island, Kiødet er saare godt og langt fra ikke saa godt som paa Vestkysten. Det spises dog almindelig. Den mindste Dorsk saa en stærk og modbydelig Gift og Smag.

Om ofte brug Eder.

Lige at fange den med, bruger man en almindelig Fiedt-Krog og ingen Stang med Line, som Hr. Strøm vil have at skulle være paa Skatkevig paa Sundmør, hvilket han ikke siger da man allesteds er forsynet med flere Stænger

Lige andet Brug,

saa at kunne Lægge den med Lethed fra sig, og det saa det skiedes at holde saa kostbart Redskab for den allerklaar den er skiør, tager den saa vel med den barbariske Vaade, ruller den sammen paa Sundmør, strøer Kalk imellem og stiller den Dag i Dag ind i Stuen lige Dørk med Hoved og Hale og Finner og Hale Dage for at drage den lige Land. Den kaster man af den store Rod, ligesom den med andre Fisk, med en Liden, og naar Garnet er i Land, ligger en eller flere Baade færdige med Ruter. Ruden af Linen saaes paa Land. Ruteren med Garnet en Dygt dybt, som den holder fast med Sten med Luder med Baaden. Saa snart den Plaskt igiem i det den slipper, skyder den Dygtet, saa ikke dragen Bringen Baaden agter ud og saasnart den kan faa Plaskt fat, rykker

Jeg ved det vil sig og seiger Bøgtrw, da de paa
Landet drage Fisken vil sig. Suegt Klaftbund,
Rund Fisken drumb er vilig giör den Rude
som drage Jörn go.

Jeg kan forteller den Historie om den
som skrang ind i Kodrn om Langsm 1786.

Jeg ringer sanger ogsaa i Tellevaagen paa
Jeg Dilen af Golten, paa Hillevigen ve den oft
fanget. Den jeger fra Barkesund. 300 vidt
Zasb fanget de. I Kielingraven taiger dese og.
Om i Eider saelen.

Af Ølopskjænking kommer kommunen det
Øjeblik ellers fuld Skatte, som 5, 4, 5 Øjeblik
kommunalbestyrelsen af Kommunalbestyrelsen
kan gives mere og mindre, end mindre
af kommunalbestyrelsen. Ved Bibelen mindre
end Ølopskjænkning af den kommunale og de 3
kommunale skatter gaar 30 Øre. Ved Fællesa
gen mere kommunalbestyrelsen 5 kommunale 3
dette kommunale og den største af dem 50
Øre. Ved 2 Glas Øl paa Kroen.

84 Dorage Engelen saugers her og ofte paa
flere Maader.

Paa Kvæsø skeldre er for saa dan saugt
er og vinder er man kun ved de forvidste sau-
gt. Jndtil det lille Huus skeld er ~~saa gammelt~~
~~at hvad der er ester kan naae den gaae~~
~~den ind.~~ Det er derfor ikke muligt for kun-
de sige saa dan saugt, skønt den relers er be-
qvemlig nok.

Paa Fiskerskolden er eigentlig det saugt
bod med store Vanskelighed, dog er den og kommen
her ind og vinder man her ~~4~~ 3 at være saug-
ede. Da denne skeld skønt saa al er næsten
½ mile lang, saa maae at saae den saugt
i et saugemaa Huus, hvor den kan beie skeldt
og den kan naaes med Baade.

Paa Egdesskolden i Kjerteminde er den ad-
skillige Gange saugt. Sidst, som her
saugers er kun 12 tie 14 Favne bredt agern 7 tie
8 Favne. Skeldens Munding saae er kun eidem.

Hvorledes hvalen
fiskes Nedenfor.

kun 4 Favne Dybt

Den beiser bedst af
~~den~~ Hvalen
saa nedsænkes Bil
at skilbre den la-
gvind og ud paa
sin Side. Jnden af
disse Bøie er over et
og Favne bredt
og Favne dybt. Den gaaer
ind med Strømmen.
Paa Sidst sættes ej
Mod, men en Line
sættes over det, hvori
Kastes en Baad, som
saa Dagen ind ende.

Jndvendig Aarhuus Bugten er ind i Hilde
skelden, hvor saa snart den var vandet ved
sit, stak den Kloden og gik bort saa Dag den
var saugt. Hvor den ogsaa skulde holdes
den saae den 40 Favne lang, saa saae
naae saugers, kun den vel erholdig sinde, saae
den kan skiøt sig lie at sætte an, naar den bei-
ner ester sat.

Snieklt Stw und en almindelig Pieldnot

Naar Hyalen paa disse Rodne er Seng
fruter man Lov Rjetten fra Skogsvaagen,
som er den Rod, hvor den jævnlig fanges,
og hvor aller sornodne Indstab Intet sauer.

§ 5 ~~Udi Qualvaagen i Skogsvaagen~~
Skeer gaar nogt Aar forbie, at der
jo i Qualvaagen udi Skogsvaagen fanges
Hyal. ~~Eftest~~ saae man sielden aarlig. Ja
ofte saa sendt, at 11 Dijbde er fangede der
i et Aar. Den Lomme sid fra Lovsiorden
gimmem Tiere-Osen. Dens Dalejdet mitsø
Eigsaa den Stille ved Crabuing; men nar
den Lomme den sen imod sindre den dt an-
derledes, wender den, strijger sonden ved Vester
Landet, hvor den er dijbt og saaledes Lommer
forbie Skogs ind Sundet i Qualvaagen.

Det Sund er kun ved 10 Fauner dijbt og
~~18 elle~~ 30 Fauner bredt. Qualvaggen inden
for er omtrent en Viertel Lang, nogle
steder ned 80. 100 Fauner bred, og for det
meste kun 12 Fauner dijb, ingensteds dijbere
end 18. Paa Osten siden af Sundet er en
høi og kaldt Bierglerden, mellem Sniekken
og Landet Osten for den er et Sund ikke dij-
bere end man i Siøen kan ror ind ved Siden
af Land. Den inden for i Vaagen er meget
dijgt kaldt Vijgen. Omtrent midt ind
i Goedrenden Vester Landet ligger en Grund.
Straks derved gaar en noget dijb Dugt, i
Sniekken man indbringer den dybeste Hyel,

Fjeldsiden af Qualvaagen er et Lavfjeldbelte
ved Daag, som naar i Aar ind Lavmoserne som
fanger ved Drivjagt.

56.

Paa Aarets Hjorden er inden for Sundet
mellem Skoge og Ribbelven, Dragets Skoben
ud af Nabboen, den Aaa paa Ribbelvens
just hvor Sundet gaaer; Aaar Koben som
er feedbo Grofgast, ligger 3 Baader paa den.
En Island sættes i hver Baad at feede Dagt.
Nat og Dag. Disse Vagters Forretning
er, at bande i deres Baade, naar Hjorden
kommer sig ud mod Koben, paa det den skrem
kan skrekkes den fra at komme ud til den,
og saaledes forekomer, at den slipper Koben
og gaaer bort. Paa det den i Sinde kan vide
naar den skal giøre Larm, er een Vagter sat
paa Udkig nogle inden for den i Baagen,
Fjelden i Nordre Sund selv til paa det som
Nes af Ribbelven og i Sundet Mund i Øster,
paa det han kan have nogle Tegn for Drivjagt;
Hvilke Tegn de paa Baaden og den som
er at skaffe sig paa en fattelig Viis ved at sætte Col-
lerne og Tiejerne op i Baaden for sig mod
Drivjagt, og naar Drivjagt er ingen fornuft,
kaster de ruten ind i Nabboen selv og
alderles forlade Vagten.

Uppostrw adgaarw dw andw wd Aaab, naar
Haw ow Dagrw sprw og ow Klattrw Lørw dw
Lommw ud ostrw. Dw wndrw dw gjørw
Straf ab Begjind ab Baark, og upprettw
aw Jow Modrw, udw dw ruhw bleffrw forja
grelsw og w i Jow Dwrk.

Dt w Begjindwlig, Jnaw Mogsow og Bow
gd Lwaw. Naaw Pluteworrw Jow wstrw
dw, stjaw dw, Jsedw sig Laugw undw wd Bdw
og naaw dw igjow sjaw Jwrd, Lommw dw 2
rdw 3 Gang op straf Jaw Jnandw Jow at Lag
Luft, og saadantw nyjalw Opwrtning Jow dt dw
Jør Beng Bdagrw. Naaw nogw Jaw Laadt,
Jwrfra naaw Low dw wdw i Jørw, Jaadw
dw wil Lowr ow, wd Aaab wil adgaaw Plut
lwrrw, Jpwrdw w, Jaw dt Jaw bliffr Low
wrr Dit og Jaar dw Jtjffrt, naaw dw Lom
mw ow, Jaaw aaw sw, at dw Jdrdw Jow
at bliw wd wd at Lowr ow, Jtjffrt straf wd
igjow, og ow dw aw Jdwdrwrs aapjffrw og Lag
Jow wdwr under, Jrs dw at gaaw Jwrw i Pl Low
gt, ligrsaw Jow at Jw ow dw Jør Lager ow dw
rffr.

Jg Jaw w gang Jrst ow af dw Jdrjffr
Waagr Jwrw Jaugd Jaw dw Bugt Kyspw i
Qualvaagdk, Jtjffrt Jtaw Jow dw Jwrow at Lw
dw naaw dw wd Plutt, wd naaw dw Jaw
Jørw Widt. Jaw Klodw Lang ow trwd at Jw
Baard wd allaaandw Lomw, Jlogw i Jørw, Jtaa
naaw

aarene ud og dybere. Ved i Skodsø for den
store 5 Baand, der søgte efter den ved Klubbe og
dybere nogle andre. Det vi agtede mindre den
ny allerede paa Lossen og Strøg fra Skodsø, som
andre Vanskelighed, men som gang, den viste
skjede Kysten, passede den og vigte ikke at komme
ud og aldrig ind nogen Baand. Den skad og ikke
Skodsø, for den lange Tørst drager en Baand
som mere fast ind ved en Klubbe, og imidlertid
tillige mere forjagt af de andre, der og saa
ville fiske den.

Denne Havde havde nu ved Klubbe i sig og
ved 10 Fiske, ved mange af disse den aller
største Sandgaard 8 Dage og mere tillige meget
forjagt; dog blev den vorlig i Vaagen og sat
ikke an paa den ijlende Flod, ihvad at Vagten
i nogle Dage derefter forlode dens Post, dels for
under Indsejlende ondt Vejr, dels og af Lid-
senhed om i saa langvarigt at have Baand
den Baand. Den 16de Dag efter 3die Oktober
kom i Vaagen, blev den fæstet ved en Klubbe
igjen, hvorover de droges indtil Skatten, da
den sat under Vejr paa Skodsø og gik ind. Den
man underskt ~~fra Vejr~~ at den søgte Skodsø, ~~fiskede~~
der ved Havet fik den af Klubbe Timen, ~~som~~
fiskede ~~Havet~~ men ellers at have sat igjen, naar
Timen ~~Timen~~ Kysten, thi den ~~fiskede~~ blev fast
i Flodvei og blev afskjedt.

Hver Forsamlingen følger vidner Hvalen ligger til Sælnæs efter dens Lyd, skjøt muntlig med lidt Haab. Den bem Dog allerhøjeste med hver Forårlig Dawkun og Gimmun faderlig Mundt og Hjort, at den vor nåder hjem Lov ind i Haagen, hvor den som Dog bem Hefter med 6 Skuden og nåjorde med mange Pile og Hug.

§. 7.

Die at skeed Wagt ~~Hvor~~ d. bruger og allen Opsidden af alle Gaard i Skogevaagen undtagen Dale med Dalejdet, som skae med udelukt fornedre Leonnevig ~~med~~ Langsten, norvagsen Frangereijd, Kallestad og S. Biørøen.

~~Den første Wagtlod 4 Dele, og derhen~~ ~~hver~~ den Haagen ligger med Gaard det Skoge Skoge Hjell og lille Sengalt som nu Kolbuen ~~bortlit~~ Hjell, hvilk og ofte med betaling skeed Wagt for sin.

Wagt skeedt gaar ikke efter Gaardene ~~med~~ ~~med~~ ~~Mandtal~~, ~~men efter det mand som~~ ~~mand~~ ~~da de bem~~ ~~lagen die Wagt~~. ~~Die 4 Dele~~ ~~Kaptn Kallestad 2, Frangereijd 1, Sælnæs 2, Ha~~ ~~genæs 1 og S. Biørøen 1 Lod~~.

Disse Gaard nijde fornedres den gamle Wagtlod die Dreng mellem dem Beboer, skeedt de nij beføres die Wagten. Det kan dog ikke komme de Gårde tilgode nu paa, om de sidder den lidne Lod, disse Wagter faar. Grund anfaar at det for en kort Tids, uden Beviis at udelukke nogen fra en sædvanlig mødt Fordeel, som hvilken

x Hvem som Gaard skaffer en Stand dette og Skoge 2 og begjynds da fra først, naar han Gaard giort et Dogn Wagt skeedt er Postere nu altid ~~med~~ Mandtal fra Skoge saavidt den skaffer 2. —

Den disse 2 die udbeyde nu somme 2 Wagter af Skoge og som de altid nu Sidste altid nu i Hænde nu paa

de kund vente sig Lisbets Misfornøjelse, eller dog
Mistro til deres Ægtefælle, om de saaledes skulde
blive sky og ved alt for Mand Omgang ængstelig
Forsigtighed, at man giver Agt paa dem, ligesaa
nøje, som man Tyve, da det altid er bedre
at være for mange, end at være en for lidet,
og om mandskabet, som dertil allerede forordnet
skal være ringere, bliver dog tilbørligt at.

§. 8.

Naar Mandskabet skal gaa og Vagten er
sat, indfinder sig Officeren selv. De bruger ikke
Ligegyldighed, de paastaar, at Mistro ikke
skal være, og Ligegyldighed er gaaet gennem Porten.
Om det gik an, skulde det dog naasten ikke gø-
re Indtryk, efterdi, naar den dybeste Sandt ved,
at Mistro giver Anledning til at faae den op igjen.
De bruge Døre og Lier. De sætte ikke; men
skyde paa det høje. Er Hullet langt fra den
Sted de Døre skjøt, men Lavt ovenunder.
De skyde Lien ligefrem og Mistro skal være
den ved Vinkelstangen eller ved Døren, hvor
det mest kan skade, men ligge saa det giver.
Naar den for saavel Skade 4 Gange, som det
Kaldes, eller Lier, Klokker man nu om at give den
store Skud, skal man vove, at nogen for
vandt Døre. Men gaar den første Dage,
uden at mærke Forandring paa den, saa
ahe at være nogen og saa formindre. Disse Lier
er ikke at finde ved forgiftede,

de saaer, som andt Jorn og Brændsorn sig
ner og ner, efterdi de beine sig ramt, og saa
ender de døde. Ligdet om dem, som ved Jorn
brandt, befinder sig derfor gandske forderuet,
ne som ne Bøgerne Ormen og Fejlen gaa Bort,
derfor ne maae og saae paa Lund, naar mun
troere de nj beskjere.× Dist nok at dt, de for
gives, at dt kunne ane paa Fienes Hierte,
ellen Sværdet de Dødne saa kundt giøre den
skikkelig, at dt Brand ne og saaer. Jeden skiønt
dette ne kan uden nøielight, ne dt dog ligsaa ue
nerligt, at dt ne ere beet eaude efterdi de saaer
sig; naar de nedog tage ne, derfor ikke Brænde
ne sig den mue Gang, som de kaudes. Dagaar
2 Reformister saaes ligge, hvoraf den ene dog bei
ne laget, men den anden ikke, til skiønt, det ligger
stadigvek til Baaret, men under Omstændigheder

Skiøldebrønne søger nu at saae den sidste,
men oftest naaes det nj før den saae nerget ne
skadet af de Kiøndt Baae, at den oftest ne maae
tage Luft. Naae den fuldgte, gaae den ellers
saa langt nedenn hene Kuft, at det ne nøielight
at træffe den. Fuller mange jage efter den, uden
at gine den der, kunde den dernæst drines til at
slikke Kloden og gaae Bort.

Jorn i Langen sidde nelle saae Skiøldebrønne, og Bolle 3 nor. J Enden af Skiøldebrønne
ne gine nu Enkelte, som kun lages
i gien, om Linne nærke slippes, ellers falde Skiø-
ldebrønne den ned i Jorden, naar den Jorn dages

Gi ne sjel saae
ret Brandt at
slikke bort af
Kaf: i Overdrat
for Bolden den
ret

naar Jorden
kunne op

Vaskb kiesig af Bukkerne, som er sat i Hullerne.
Den kan jeg giver, efterdi I Vaagne kunne 12
Favne dybe, og jeg saa ne som baade følgelig
trigge, naar Han kun sar gjort saa langt borg.

Andre Bukkere Baade vor nu efter den, som
Hullerne Indbbr for ogsaa at faae Jorn i den.
Naar den da ved Kerne er sofft, saaledes en
middelst Baade, 20, 30 Bygder, de sange sig
fast ved de første, saa at de formere ere bund
lede, for at beine de tjugne at drage. Naar
den sraf nogen Tid er vandt, saa maae dør
reise sig Lie den, stikke den ned Lantze i Bug-
gen og en Hirtle, samt suggre i Vaaskreen for
de saame at faae gjort af ved den. Ved
de langvarige Vik, sremmed den beine gien-
nemborer, eigne den ogsaa saa übegreelig ofte,
som den intet skeed dette. Undertiden dør
den sremmed sieer, men oftest ved sastigt Arbeid,
den løber ved Landt og de Vandreiden saa
sterkt, at den mister Kraft ved Døm.

Saa vel saae Dage er den Vandreiden Indbr.
oftest gaae sterre ved. Gaae den over 8 Dage
efter at den er skudt, agter de sor længe. Dog
gik den sorbi 17 Dage ved sieer og 9 Vraf ved
en Hvide billige. De fortelles, at den saae gaae
Tæger. Den sjues at maatte dør af Hunger
paa Kortere Tid.x Naar Kuder i den, er de
oftest snart gjorte, men Kvie sieer gjør de ikke sod.
Vinterseebilig
naar den og sor
sind noget til
gaende under de Vasser i Bugen; Kvie i Liggen
Langsinde, og gaae dvig gjennem Hullet, skade de intet

Her findes det, at man efter at have fældet
en Hval, maa først have Stangen om til Agter
Baaden og stange den bygge; thi naar man
ser en Hval uden for at skyde til 2 Dage
da i Sted den stangtræf saa længe i
Qvalvaagen at man trøster sig dertil, byg-
ger man Baaden fra, steiger Blod ud saa
den beiser ligger ren Bunden og alting
giver frie Indgang, som straks dypper luften
ind at faae Blodet op og forsee den, som for

Naar Hvalen er død bringes den ind i en Vig, paa Vestre Side i Qualvaagen lige Qualvolden, der er en liden Grøn Bakke, som er indfrugt med meget Græs. Der sigtes, at faa saa fordum inden den bliver bundet eller Haanerebet, skiæres den Tod af Hvalen. Derpaa maales Længden. Derpaa giøres et Snit af en Tommes Længde paa Siden, at man kan udskiære alle de Fier og Muskler man fordrer. Hvad paa en Forsamling af ere 50 mand kunde Hvalen paa Græsset, saavidt de dog ogsaa den Længde af Siden, naar den giøres ud at skiære Hovedet og Hjernekolden, hvilket er at skiære omkring Hovedet af Kiød og Fiød ligesaa ind til Benet. Saasom Hovedets Skal maales en Alen bagen for det at Hjernekolden og en Tomme eller Haandsbred og ligesaa langt ind at gaa som Pibedraget. Dette skiære Folkene dernæst, som først skal gaa til Hvalen og afskiære Hovedet. Dog lægges Vogge alle Siderne saa der kan udskiæres det Stykke, som nedskiæres det som først skal gaa til en anden Gaard. Dette er at Forstaa Kaldes Hindings Kiød og Tillegges Hindrene af Hvalen. Hvor udtrykkes der giøres enig ere beskrevet. 2 Tønder i Fiedtøst eller 4 Skaaret, og som skal skiæres fra Siggen bag til Hinden.

Hvad Hvalen er død bringes den ind i en Vig, paa Vestre Side i Qualvaagen lige Qualvolden, der er en liden Grøn Bakke, som er indfrugt med meget Græs. Der sigtes, at faa saa fordum inden den bliver bundet eller Haanerebet, skiæres den Tod af Hvalen. Derpaa maales Længden. Derpaa giøres et Snit af en Tommes Længde paa Siden, at man kan udskiære alle de Fier og Muskler man fordrer. Hvad paa en Forsamling af ere 50 mand kunde Hvalen paa Græsset, saavidt de dog ogsaa den Længde af Siden, naar den giøres ud at skiære Hovedet og Hjernekolden, hvilket er at skiære omkring Hovedet af Kiød og Fiød ligesaa ind til Benet. Saasom Hovedets Skal maales en Alen bagen for det at Hjernekolden og en Tomme eller Haandsbred og ligesaa langt ind at gaa som Pibedraget. Dette skiære Folkene dernæst, som først skal gaa til Hvalen og afskiære Hovedet. Dog lægges Vogge alle Siderne saa der kan udskiæres det Stykke, som nedskiæres det som først skal gaa til en anden Gaard. Dette er at Forstaa Kaldes Hindings Kiød og Tillegges Hindrene af Hvalen. Hvor udtrykkes der giøres enig ere beskrevet. 2 Tønder i Fiedtøst eller 4 Skaaret, og som skal skiæres fra Siggen bag til Hinden.

Efter at Skiøder Lodden er udstaaret, skiel-
hos, som vil, Fyrbøt for sig og Liødt for sig
i Kiøbet ansættelige at bære, skiøres Jord der-
kaste den paa Land, da ingen Ørn der-
ind op paa Volden. De passer dog ikke at skiø-
ner i Kiøbet, der bør efterhaanden lagis, skiønt
somme de ældre og best dermed kiendige.

Skiøn midt i Vaastrøm

Jørgen afskiøres Fæ-
stet og Tilladelse paa-
erdes Gaarden Skoge. Kaldetrængen at
være at sidde ude i Kiøbet, som straks ved Jørgen
afskiøres og bør ~~Enget og Bøl paa~~ paa Vol-
ligheden afskiøres en Skrømme foran Bøyden
ved; thi Bøyden, det er Bøyen eller Bøyds-
skiønne ved at regne Jord og Kiød rundt om af-
skiøres efterhaanden. Den ene af disse Paa-
rørende Gaarden Skoge, den anden Tilhørende
Skage skiøres eller Cille Songalt, som i sin Tid
af sine 3de Hvaler, saa at den af den, som on-
gang sine Paard, paarindt af de 2 følgende
Hvaler, som ere af 3de eyen Fangis, lager Hav
draget fra Bøyden. X Den skiøres Skrømme
for Bøyds Skrømme
Bøyen for den ligger for det Vandske af Bøyds-
skiønne, som der almer Eggis skadt til Siden
omen for
anden for
Den afskiøres sig, som er Bøy ved Aadz.

X hvilken altid skiegis til Hage-
nes og de maae
kiøbe, dog vil for
fastsat Pris
X Sine fremdel 100
Aar og St. Son-
galt altid den
ene Bøyde, lige-
som ovenfor 2
Fiæter, hvoraf
sendes, at L. Son-
galt og Skage maa
have og tage
St. Songalts Hund
og at Hvalfangs-
ne Alder ved disse
Grande.

Skrifvelse eller Skrivelse, det er Skibet som til-
kommer Skipperen eller den som fører Skibet
den, saaledes at Skibet ernærer og Gotborerne.
Det skiærer ofte som Maal, som Skiøn-
nelig / Asf: fornem for Gotborerne og
et Pund og en Lods bager til. Men paa Si-
den skiærer det alt op til som den skider og
sorte Lavsyssler. Det ders i lige der til
alle Skipperne, enten de fare med de Rede, skibt
saalen eller ikke. Ingen Skibe nyere, som skri-
der efter Hyalen, ja ikke fare som vanner den, arg-
ers derfor kaldt Skipperne. Men den, som ongang
er kommen Baunmand til en Hyal, ingen siden
skifter i den Tal om Hyen aldrig derefter vanner
flere. Af Fiskene som staaer i det dybe Vand
som og kiender man Baunmanden. De første
Skipper var fra Skage. Undertiden kom der og
nu en paa Skage eller Langalt. Ders Tall er
ikke mist, da som, som vil kan skifte. Ofte er
de 4 til 6.

om Island Asf:
eller omtrent
2 Asf: langt lige
som Grønland
men noget bredere

Forlods Lagrs
1/4 Part til Bib-
holdum.
Dennes Eidt til
Hans Hielper.

Naar alt Øvrige Arfter er bragt op
paa 4 Deele, afgiøres Parten, som Eidet
maatte i Lige eller Lige.

Alt Arves eller vrigers i 11 Ejete eller Eier
Deel og Eidt Arfter maaler Eigfaa. Disse
11 Deel tilkomme følgende. En Ejet, som kal-
des Rottejet, er mere Rigtigere, end Deel end mel-
lemsig Eigfom Brugen. En Ejet er mere til
Eiendt, hvorfra den Eier Ore aarlig faar af Hi-
sidderne paa Gaarden Aaker i Fields Sogn for
Rente 1 Malter Byg og 1 Ort. Denne
Gaarden Aase er gaaet forundt Bortligning
nyder den Forundtes, som er Ret, uden nogen
Forbyrdelse, skiønt den ikke Lovfast under Ar-
vefalds Artikel, end er gaaet forundt Gods
og Arvegaa følgende Vedkomst. Dette siges vel af
nogen Bortskyldsret, da Gaarden undertiden vel
kan være uden Mand, men ofteste dyrkt og
den dyrket er gammel Skik, og derfor maa agtes
at den Vidt er nogle som have givet til Bi-
drag og vel betaler, men Lovfast ville Lade. Det-
saa er disse ugodkommende altid misse paa en
Ore af denne Erfaringsskyld, naar anderledes kan
naaes.

Hafbrick 2 betaler
i aarlig Rente med
3 ß.

2 Ejete er tilkommen Gaarden Store Lon-
galt. 4 Ejere Lagrs til Gaarden Skoge.
Disse Deles paa denne Gaard efter Talet af de
gamle Brug, saa at en Ejet er til hvert Brug,
hvorfra Skoge maae ved denne Arvings Bergi-
ning esse maae skiftet i 4 Brug og Langalt i 2. Hver
Ejet beier da igien Deelt mellem saa mange
som nu bor paa et af disse Brug, og saa med resten

Hvert Ejet tilliggers Ruusthott, som Lagrs af Ejegrunden til dette Ved rette Lergaag, der ligger paa Skoges Grund, uden noen nu afstaaet Grund om: Langagrun til denne Ejet kunne for skee

x de øvrige 2 Ejeter til forn sambelige Dog-sure, undtagen dem af Skoge, som frie nu tage dele. Disse Ders samtlige ester Gaard eal rette Ejed, ikke heller ester Arbeidstal, men formedelig ester som Arbeidet i de gjendrefne Aar skeet, og altsaa Dagsverks Tal, og saaledes skeder samme Gaard ogsaa nu Dagt ikke. De ester nu værende Ejendoms Antall, men ester Arbeidet fra gamle Tid. Af Kallestad ~~1/4 dette 1/4 Ejet og 1/4~~ af dennes Langagrund 1/8 Tal- nær 1/8. Kaasen 1/8 S. Bjørden 1/8 Skoge ~~1/8 Li. L. 1/4 1/8~~ L. Sonngalt 1/8. som Gaardskyldsten dette sig tilfalder ester sine Ejendoms Antall.

~~Ejegrunden~~ rette Grunden ders saa som Gaard saam 4 Tønder aure S. Bjørden kun 2. Kallestad 6 og som Langgalt 7. Begge Ders Ejegrund saaledes altsaa 39 Tønder.

Russen rette det brigskagtige Skiøte i 22 lige Dybde saaledes ligger 2 til som Ejet.

Ligeledes ders og saa paa som Ejet ligesom ret Skuur.

rette, at de skoge fordum nyder tilligemed Ranskab Dorfolk gaar til som oppasse Langagrun i Ruusthott saaledes som Ejet fremdeles er vedbleven.

af disse 2 Ejeter tage som Gaard 1/4 og den øvre tage af den Side Langagrun Skag 1/4 Tal- naar 1/4 og Lille Langgalt 1/4. 4de Part som de ovrige ders rette Kallestad og L. Langgalt

Af de stórste og fordrste hjvaler beim
Perbbl af hvr Eget omtrent 3 Vogne.
Naar man hvil legge de óvrige, som
tages forud, naar gandske Perbbl om-
trent træffe 50 Vogne. Een af Perbbl
naar ske agtes werd 2 ß. Fes[illegible]drum ad
følge Lód, og følgelig 50 Vogne werd 75 rd
Werd. De óvrige, Klem, Duesk, Hvinde
kunde af saadan ansættes tilsammen 5 rd
Den bedste hjvals Vorder beim da agte
omtrent for 80 rd. Hvem de var langt fra
alle var saa stor og fed, at de kunde naar
dem Vorde, og om de end var de, udbrin-
ges de dog ikke i Valg til samme ved de store,
thi naar Lidt fældes af, om saades kun
nogle til Drums og derimod saa gamle
skiefelles 1 ß. Pd, og naar ingen saars
saa det maae bjerges ud, beim skiern og saa
derfra. Fuldsamme Aar ne saa fangede
3. tilsidste, men mildes og en trimelig
stor, end om saa maae sind. De var dog
14 Al: lang, dog skiønde Perbbl af Hjelten
3 Vogne uden Hjelten bere dog solgt for 2 rd
3 ß. De stórste som saa fanges naar ikke
18 Al: og man troer dem vidtløftige, naar
de omringaar dt.

saa anføres
saa mange
Mand saar det
i dag og saa
mange som de stórste
Lod de beim.

Ærtebt som vinterlige kaldes, nyttes af hvalrudie Øine. Gerbrødt, Kiødt, Hiertet, Hiernen, Lungen, Øinene, Brysthinden og Øgstinden af kalves Hoved, ogsaa bløt brydt kaldes. Hiernebrygg, som skiær Hiernen paa Hoved, inden hvidt saltet i Gerbe og ogsaa saltes. Gerbrødt skiæres og aandres eller saltes ligesom det stiæres af hvalen eller og legges det for det saltes. Kiødt legges gierne en dag eller 2 i Vær, da bleødt ogsaa vel aftaf, saasom det ellers saltes fordrøgter. Dog salt og nogen det ligesom det var og udtrykkt bleødt inden det vandes til Tørring. Gerbrødt og Kiødt skiæres oftest til saurn inden Hvid, og Kiødt vel saa tynt at det kand trænge i Kaldet for det spises. Af Tarmene vaskes det nøiagtig. Af Lungen stemmes det og saa godt og længe kand vand af skylles. Af Hiernen som vel skiæd og af Hiernen vaskes det forsigtig. Hvorfor Gerbrødt eller Kiødt vel saa tynt, som man vil tilbørlig at forstille skiær og ligesaa godt som nyt kand vel det første af de Stiæl, der smeltes bedst ved Ild, skiæres bortsmeltes og beiskes grydt.

Af Lidtet, der skiæres af Gerbrødt kaldes vel den almindelig Talloire ved Hvid eller og Klotte Talloir. Den laves af Hiorne Hiertet og det grønt Lie ved dets Hiernen og dyrkaa Lidtet.

Endog Brunnen af Hvalen bein anvendt til Leie. Tidgbrunnen er de mest alle ni bein spiste. Af disse giøres den Lille eller Cylinder i Badhuset hvorpaa Badet dragis. Disse Beens ender 1ste = anvendes mindre til Hvalens Rörelse. Den fiere Grind den inder og Hovedskallen med mindre Suggen Grundet Tunga, Luffen, Hvalfisk Evnen Laages af den og de giøres Anvendt.

Brunnen ödlagis saa Longen, Lenderne og andre die adskillige Dinstene, som Luftbaand etc:

Saaledes bruges Lidt af enden die Pibe i Lifter-Brunnen og die Bister paa Skelen at sove Vederlaud.

I Skogsvaagen saa man følgende Redskaber
til Hvalfangsten:

En Skud, inderst i Baaden til at stange Hvalen med i Hvalvaagen og derfor passer efter Pundets Bredde og Dybde ved Midtskibsrum. Den bruges ingen anden Tid. Den er giort af Bøsketræ omtrent en Tomme tyk. I Skaftet ere 2 Bånder under Hinden og over Enden paa den Bindende, følgelig ere 4 dobbelt saa mange, som en Baand bruges i Længde. Skuden er omtrent 12 Fødder dyb og 28 Tommer lang, Stud Pundet er meget bredere; men det bøier sig meget ved Skibets Landtagning, at Skud ej skjules for unødig. I Grunden til 36 Fødder og 10 Fødder dybt.

Fartøis Navn

anvendes Leer brugt paa den, skiønt selve ikke ere i Stand at bære den, men den er omvundet til et tykt Tabetaug, der er fastet til begge Ender og lægges over 3 Baand paa den, som holde den oppe. Denne Skud koster omtrent 12 Rd. Den bekostes og vedligeholdes af Grønderne Skoge og St. Jørgensb. En Skiver lægges til af alle, naar den bruges nye. Den kaldes

tilligemed Baaden spyrer Sø og Kø = Rum 2 Aarer

Baaden spoer den forreste, staaer paa Stikholmen, ligger den paa Pundet stangs, hvorefter den drages ligger over Pundet og til sidste Taug fastes i Baaden. I denne følger Bagstevnen Skiud naar Hvalen skiules den forreste til at ydre i Baaadene. Naar de sidste skiules der at

Lund holdt ud, lagt de for at skrue Hjulene
fra Akslen, derefter, i hvis nye Ende bindes
Reen og den anden bindes omvendt paa Akslen
og hænge saaledes op og ud i Løn med Akslen.

Den Dør, som bruges at skyde Hjulene
ud, er ikke saadan, som man almindelig
finder afbildet, nemlig, som den skiger
for die Pile og Laeds Enderne viser. Den fros
afbildet

Den Bestaar af en almindelig Dør, som
man har Laeder Hængsler og af en Rob, die hvis
nye Ende Døren er fast med 2 Enderbindere og
paa hvilken Stiene ligge, naar den skal af-
skydes. Denne Rob Laeder er Døren. Den er
giort af Asketræer 1½ Alen lang og 2 Tom: brede.
Fra den Ende, der vender die Skytter, er den lø-
rebollen Veert i en Omn og Underpart. Over-
parten er ikke Skyde ud til Spidsen, men Un-
derparten der ikke er fuldt saa tyk, som den
ovenpaa og kun 1 Alen 5 Tommer lang er saaledes in-
fældet i Overdelen ved Enden, at den kan bevæ-
ges til og fra Overparten. Omtrent 1
Tom: nemmer die Skytter ved Enden, er fastet
i Underparten Ringen tyk
i Underparten en Nagel eller Pind, der gaar
gienneem Overparten i den Maade, som Døren
ligger, naar Døren er spændt. Paa een end-
hvilken Ende Pind, naar Døren beiem spændt,
og afskiller saaledes Underparten af Rob-
fra overparten. Ellers naar Skytten kommer
fastere sammen, skiller Pinden Krogene og og Døren gaar af

Om man kan
bruge Naalbør
ombord som
langer.

Dem vælger Patrijsen er gjort af Bardun
og bestaar af 2 Dijbber, hvoraf de korteste
ligge ovenpaa Robben og allerøverst en
gammel Hønde eller Hundehie de længste.
Der er smalest i Enderne og tykkest paa Midten.
Bygges tykkeste Ende 9 Tom: hvor den inderste
ende er bygt Tom: Tykke og Enderne af
den yderste allerøverst 6 Tom tyk

Den yderste Ende af Patrijsen er 24 Fad lang
og med sin naturlige Rundhed, undtagen der
de fleeste Hie den inderste. Dette er kun 15 Fa:
5 Q: langt, skadt, ikke seres saa tykt, som den
yderste og ud i den Ende ligger 2 Tom.

Denne inderste Ende sætter sig mod den yder-
ste Bøjning og derved meget forøger
Spændingen.

Patrijsen ligger i en Grøft i Enden af
Robben eller Hune og fæstes fast i samme ved
2 Tværbaand, der gaar omkring Patrijsen og
sætte den ret paa sin Plads af Robben og ned om
en Stud i Robben, der gaar ned i Vinteren
dens saaledes, at den kan kiles i sit Hul
og derved kommer at sidde Patrijsen ret fast.
Denne er kun 7 Tom: fra den Ende af Rob-
ben, hvori Patrijsen ligger.

Dronningen eller Dronnen er af Ejdtheser
som nu eller tiugre og bestaaer af fo
firin Hunder ewaad, ouetnut, offen Dron=
Veldgaens ewaad. Disse er aller Cagl med
Viden af sinvander og vij seagur saunum,
indtil de saun naaer den tie bör liger Ejdtheser,
Ja de saae löb saunum und saa ungen Dunn
som wil af sey Vren. Den er vörtrund Dron
paa begge Ender, sinen den er fast tie Dringen
und rö Cast om den og ligender vört paa
Midten, sinen den Miller seids af Dokken
og Dendesinen.

Dokken er en grund Sten, sinori Hilm
eigen, dog gaaer denne Sten den 4 Dom
nder tie Maanen, sinori den spende Dring
eigen. En god Canen ad nemne Dringen
und Maanen er, saae den tigienne Dok
ken er kund og tigind sind und rö Jae Com:
Cang Ende saa sinne Vid af Dokken og und
de staaer Vider Cangs den. Denne sind sie=
ner tie at spende Dinne da den er som en
Aare eller 2 Dager Mad for den Dok sinorund
Dinne spendes og er afhgnet
Denne Spende Hane 8 d: sinord den kaldes
en 1 Mf: Cang og Eriugen 2 1 gn: dwas. Eriugen
sidder under Dronigen Cangs und und Dok
ken omm for en sind. De vaae undrigtes
Dronn med de Maanen sinen er i Hauen
sinilken dyaa spends tie sig tie Dronn saeder i Maanen.

Ja de saae löb saunum und saa ungen Dunn sinen vil af sey Vren.

Fiskevarer indeholder 21 Tønder Hvorpaa 7 Tønder
ere 5. Dette er Fiskekasser som ere smaa
tobaks Fiske Kister. Disse ere omtrent
1½ Fod lange og ½ Fod bred saa den ene
Side, ene ind over Kigge paa den anden.
Der er en god Finger tykke Vandt om
Kanterne i Fiskene og 4 Lægter ved den
anden Ende. Omtrent 3 Fod fra denne
Vandt gaaer en Laas, at man derved kan
sætte
Die at Fisken skiene i Kisten. Den gjør saa
meget Hav og Sønder som andet Arbeide.

Disse Fiske maae Hvalene ind i
Riddene for Havnen, hvor saa maae de
ere. Riddene bestaae af Sammenlagte
Fiskene. Liggene er omtrent ½ Fad lange
i den ene Ende gjort, saa man kan sætte
et Kast i Hvert, der omfatter det, som
er en god Kone Længde og kan drages ind af
Hvert, naar det er fyldt i Hvalen. Om
den anden Ende af Hvert staaer en Fiske
Kast af omtrent 6 Fingre tykke Tove Enden
som Kast holde fastes ja ogsaa paasættes
et ved i Hvert en Fiskest i Enden. I den En
den er en ring der Kaldt die Indiden af
et andet Hav Kaldt Riemen i ene Ligedan
ding. Riemen, der er ogsaa 1 Fod bred

og 5 lang, samt fead, saa forneden dette
lod mindre saa, at den saa lagges langs ind
ligger, den den skaffer Ende af Riemen som
ind at staar ligeud i Linier ind Liggen.
Og paa det den saa staar i denne Stilling,
naar Hvalen skal skiæres ind den, maa den
en Løsning paa Liggen, den saa skjæres ind
over den øverste Ende af Riemen og der-
ved sæt den fast til Liggen. Naar naar
Riemen gaar ind i Hvalen gjør den
ling op. Riemen gennemskjæres paa langs
ind i Kødet, saa at den kan hvile paa
Linien, og saaledes sættes fast.

Forend skiæres naar man ganske Kødet.
Se Peder Lauritz Brygger lige at
skiæres ned.

Om denne Laugs gjennem P. M. M: H: denne Underretning: at
Hr Sundhedsraad og paa Herr Rådmænd Skiek ere de? Med-
lemmer Forsaar: ikke samt, ere de første Aar ved alle andre Tid
af Sommeren ligge til Hjemmesider: / noget mindre Hvalfiske af
18 til 20 Alen: / maa regne de saaes paa Længden ind 16: / alens L:
naar de maae sig fer dybt ind i Vigen og Sundene Kistenes Dan-
: / de fleste gjøre dette. De skjære man denne Hvalfiske paa
Rasp Hjem: / ind Tiel og Tudeskindet / Hvis Brand Pundene Mid
at gjøre paa Forgiftes / : dette er Umuligt ind: / af paa alle
Red, hvor Kistene denne saaes, som maae ikke, saa skal
Saaret eldes Rad i Circumferentzen 4 Al: i Diameter / i
Hud, Sperbog Rad: / ved alle ind i Kødet, Hvi i Forbindelse ej

Sudrig Kanfor-
dellerom Flodvig

Herfra Skogevaagen om Tellevaagen dr for-
uden Red for Langsten af Vaage-Hvalen.
allene denne Vaag nu tilligemed Skogevaagen
skallegd derfor og betalen 2 Faarlig. af Skoge-
vaagen betalers 3 ℔. Denne samme og saa alle
andre Kabelier Langsten, undtagen regentlig Fiske
bønder Red. Hvor bruges nu Vild-Red dette
Hvalen kand erholdig komme ind i denne Vaag, da
den nu aaben
staar og ligger ligg saa hart, men Kan-
sten maatte afsiden det saa fatte paa natur-
ligt Vorgemaad lie at faae den stangt, om den
saa skal kunde fanges. Vilde man kun sette
Red efterfølger dette. Midt i denne store
Vaag ligger en Holme, Stickholmen. Paa
paa den østre Side af denne er 30 Favne bredt
og 7 Favne dybt. Dette Paa dagen Hvalen ind
saa den vestre Side er Paa dybt omtrent 20 Fa-
dent og 7 Favne dybt. Gienem dette tager
den sedvanlig ud. Da den saaledes i en vaad
kan tage Baad ind og ud, beiser mand den
ofte ej paa, saa den ruten allerede er ude;
alle dag saa mangt paa Vejren dertil, at
Tiid ej kan faaes lie at bringe Red i Baad
og stange begge Paa. Hvad saa derfor for-
skundt skeer at faede dette Paa dybt Favne
dybe Paa. Den er giort af Langs Favne
Veiver, hvis ene Ende beiser af tilbunden
Favne under stolt. Den staar altsaa af

ligesom en Kvad, skaanger Hunden og giør at
hvalfangaren gaar saamen Vei den Kom tilbage
igien, og alvorlig giver Lokk Lejlighed til at
giøre fornøden Anstalter og faar dett andet
Hund imidlertid ogsaa Lykke. Grunden
koster 6 Rd og bedre oppe Aarstid ~~skal~~
~~en~~ Bogangen betjent og forbrændt den.

~~Grunden er dette Hund Anstalt til hvad~~
~~Langelen for~~ Dersom det saa skulde
gaae at Grunden
giver Vaag til en hvid
vaag; anvender den Vei, og da er Hunden
saa hjemlet at nogne fanger. ~~Hunden~~
~~giver~~ til at betjene den saavel nj altid villig
eller beleilig. Klinger er om dett. Jagten til
giøre Anbrjed eller Tilbage fremfor ander og
kun lage lige Hundegt og saaledes gaaer det
frie. Dette lages en Hjet af Hvalen til
Grunden, ~~Hund~~ Hund skaf aarlig saa ind Kom,
skatter nj altid til at betjene den af nje.
For nogen Aar siden giordt forsøg at fjerde
dette Hund ind Rom, men man begav det
saavel for stort Forlagende.

Naar Reibsolens Hunder er skaanget
og Hvalen ind Vaagen lagt paa Kladen,
passer man paa, naar Hvalen kommer
indenfor i Vaagen mellem Felle og Hjelen
og den atter sættes Kvad for den. Grunden
er at Vaagen ikke for er saa vidtløftig at
det er mueligt den at naae den ind fulde Kvad.

Da denne Forestillinger har gjort mig
paa følgende Maade
Dog, saa synes mig
jeg mig at nok kan
dem, og saa
sluttes at Hvalfangsten
dels igjen om Foraaret med Drivning forskjellig,
at den anden sker med Drivning i Hvalgaarde
den i Vig. Skjønt jeg, saa vidt
Forestillinger ogsaa Hvalfangsten har kunde erholdt
dels paa at den dels om den Store Hvale, naar
de sjeldne skjelne maae, og om Springeren og Pukhvalen, naar de skriver: Drivne maae, saa
skal dog endnu
Hvalfangsten.

1) troer jeg at maatte være en almindelig
Ting, som en almindelig Lov taler om i al-
mindelige Udtryk. Paa den skrive den om Hval-
fangsten. Og man vil ikke i hver Landet, som
Loven angaar, at skjelne Hvale og Kun med
at drive den? Skjønt den nu med denne Forestil-
linger bekjendt, kjende Rede, hvor Hvale dri-
ves og at Hvale og saa skjelne, saa synes dog disse
Rede ej at være nok til at anvende i en alminde-
lig Lov.

2) taler den om at skjelne Hvale, uden at nav-
ne at den er Fangstfelt i Vaag, men hele
paa den maade, at det skulle være om Kjendt og
i sin Tid og følgelig ikke Tilfælde, som
det kan skee. Ligesaa saa saadan maade, som
den nu nævnes skjelnes her i Landet.

3) sagde Hovelen at dennes Hvalgaard. Vatn
stod nu og stor nu Hvalgaard?

Dette og mange flere Spørgsmaal, som
ikke kaar nøie nogen Red at skee Hval-
gaard og ligesaa eidt Hval at beine skudt.
Paaberaabte Forklaringer gave Lovmo, som jeg
med af, saa jeg intet tiltroede til Oplysning her-
om. Hvis Meening bem da, at det som ikke
nu er ellers stor maar dog ongang saa meget
og skeed. At Lovens Artikel skrev er forfattet
den Tid, da Hvalgaarde vare og Hval bem
skudt; at disse Artikler er af de gamle ind-
førte i den nye Lov, ligesom endnu forøvrigt,
saa mee sadskillige andre i samme Tilfælde – Da man saa meget ugrundet om, at Enigmer
af angik ~~allerede~~ vare ~~Enigmer~~ til; ~~og~~ ~~mua~~ det
er nu det mest Eiefald, skrev vor Lovgivning
om de Ting, som ikke vare, men nok af det
skeer, som af denne Aarsag allene burde ud-
~~fældes~~ Disse Commentatores om Lovens ret og
ikke de Fald, som omgaaes med Liste eller
ofseed sig, skrev saadanne Ting, som Hvale, falde.
Derfor vilde man nok finde ligesaa eidt Land
i den Forklaring om de gave sig i Land dennem,
som man kan finde nogle Tinglyst for Listhaven
i Kjøbstæderne af, at det Lovens Bydende drom.

Det nok maae det nu saa vel saa vant at
man saa skudt Hvale, og tilige maae Hvalgaarde
paa skeen Maade saa vorte, da alrom i Landet
skeer bem skiem Lov. Og om Dagen nu saa vorde
saa almindelig, saa kan den i den Tid neppe
agtes saa betydelig, at Lov drom skulde for-

nødrum. Dem kan i sig selv være gandske
ringe; men hvor denne Ting, som sidder kan
forbryde sin gandske uberørlige, ja beiende en
noget blyelig Ting vigtig, om den ej gives for al-
mindelig. Og kun for Eder agter det urigtigt
ing om sidder denne gamler Konge regentlig sander,
for saa smaating, at de ej høre der at beise nærmere.
Ja mange af dem agter ej værdige at bruge sig
af, at sværge eller tale om, ved sig selv.

Hvad naar de selv undertiden skudt og
som det sijner i sin Bog. Ikkun skiebe seags
hvalr og hvorledes skudt.

Vi have foran opregnet alle de Seags hvalr,
som kunne fre. De første, vide Kjønn, ikke hva-
ler ogsaa fre over nogen Eid nemme
af, uden i Vaarfeldens Eid. Disse maa fre
mistaj naturligvis at kunne i Skud ved og siden
selve ikke nu mere, uden det kan ej være dem,
som bemme skudt, og endnu mindre kan kunne
tale om dem, da den udtrykkelig samme Red
forbyder at skjelde dem. Dem er altsaa ingen
tilbage uden den eller Kjønhval eller Pottvar-
hvalen, og saame vi for dem selv ikke være
nogen andre, i det mindste kan man ej vise af
saa mange da endnu være nogen andre, som kunde
skydes, end just den, som endnu skjelds for. Ikkun
saa den skaard, som den nu skjelds for, kunde
nogen ej saa den længst ovenden som sidder for Bov og
at den kunne den nær nok sige at naar den ved
skuter siden for længst ud og kun beim er
synderlig, og ikke kunne Eid og Ilmage.

Dem vurgt vore, gaar altid vor, tag
lange Dybden vellem sand sluk og falder ni
Vlangde og i alle Dybde vaar de fordum for
vre vorde, som vid. Allerhyalen kan vi baar
fald finde og i mindre Antal vid, da de sid
vor saa stor ikke vid dem. Disse Eider
vaar derfor i disse Dybde vor eigen som de forvig
ede i andre Dybde vor Eidervor gandske ulig
de som før var vord at ansvnde vegne Eid og
Arbeid paa, vi de derfor ikke vid. De almind
elige vord vor vord vor sei forandret. Finder f. E.
10 Vaar vid Kuster og Eider paa vi dag
vaar vi hjemme, saa finder og maatte de agt
sig vi for vor om de 10 Dage igien at begive sig
gien vester under, naar de vi paa anden sted
de sidste at fortiene vor af Vandi, og saaledes
troer jeg det for vorde da, vor vi ikke vid. Jeg
troer det ikke fordi jeg retter vor hjemme for
da vorde dyrbaare selve andre Fisk vier vinge
ricedyrgelse selve Eidervis for fold. Vaar Foeltes
Omstendigheder og Indsigter ikke bedre vid dag vil
vaar vidvi ofte jage efter Feigt, end ofte forgive
eigsom vidvi de Vild. Dem vidfolder vi for
os ofte i sær om Høstem mange ligne, naar vi vind
af Fisk. Vaar bruger mangfoldige Dage ved stad
efter sine Dorde og vidvi vi lidet at faar. Hvem
kand om vaar vi bruger andet vid at Vnøre? Vi vind
at paa vi Dell vi begjinde vid adskillige vigerhed
skab, at de for bruge Forbaarne vi bevise vor
almindelige og at det bruger, naar vi vi at faar
vid det andet, saa de paa nogen Maade det Fisk

kan sjøer nogit at sinde ved hjelp af mange saand
kundskaber, saa maae vi saa nødig at sinde Eiid og
Arbeijde paa en Gang. Ihvem vorde mon sattes
disse, naar man ligesaame arbeijde paa de to
dog kunde indtreffe samme, saa at vere enig.
Saaledes skee det endnu almindelig paa mange Ste-
der, at sange af nogle faae sos os; men i almin-
delighed skee det ingensinde saa, efterdi man vil
allene vere dagelig sangsk, dog saae dagelig kald,
ja kaad lie Søndredag en Eiid lang, men man
har og kaad lie at forskaffe sig vid og mange
kundskab og har den eiid, som vi kan sange i, nø-
dig lie at forarbeijde disse, som vistnok baade dåar
og vissne Sønderne, med at arbeijde paa det, som
kan trøste lie Sønderne, men ofte seaae spille.
Jeg tænker derfor, at man ofte kunne sange
denne Psalme i forrige Eiider, dels i Vaage
dels i sin Sø, end nu, ikke fordi de da saae
gaarde ungen af den, men fordi man af sange
paa gode kundskab og vissne Vordings Vekje alvor
unne saasom sagt den og samt eiid at anvende paa den.
Hvem skjønder saasom man skudt den? som nu
ved siden saa i Vaagnen selv og ved Skuter lige-
som den store Hval paa Grønland ved Havet nu?
Jeg skulle snart tro at Skuter har faaet klare
af at skjøde, og at naar mange Baade vare samlede
det kunde sjelden umuligt for nogen at vere den saa
ude, naar den kunne, at den anden kunde skibs
eller kaste ved Skuter. Ihvem naar jeg tænker
paa saa mange den er, og saa smukkeligt mang-
Baade ved dag paa en eiden Vaagt saae saa
at man den, naar jeg unner lie bøjelig at tænke,

× hest da ordtheliger udtrykke i de gamle Love-sprog, at mise dt, naar de sige paa anden Dage, inden den dør og følgelig kun Dagen imellem begge disse Dage. Men da ogsaa mange andre Love-steder lade dage imellem 2 Dage saa man kan skiønne den ene dag for begge.

dt er stort und stik, skiønt jeg for saa vidt dt forunderligt, efterdi den kaun und saaes paa dt, naar de sige paa anden Dage, inden den dør og følgelig kun Dagen imellem begge disse Dage. Men da ogsaa mange andre Love-steder lade dage imellem 2 Dage saa man kan skiønne den ene dag for begge. × Men dette vil dog ikke synes mig rimeligt, at den skal være saa vidt forskiellig fra den anden, naar den dør. Dog vil jeg ikke nægte, at det maa være vel stort paa den ene side og at den maa saaledes maa gaa til:

Alle Løb maa den Hest forskiænde med 6 Huse og stik, skiønt den i at bruge den. Paa saadan maa hans berg sat under den for og saadan beim omringet af Skiktter. Det kunde derfor nye for skiøn at den jo maatte beim raadt af nagen. Den maatte den følge saa længe muligt, ligesom et andet gemeste Dige, og saa længe maa kunde, gik man den ene skiønne Rud. Saa 1½ Dage maa den bedst kaar i Skovvaagen, skiønt maan saa vel den forunge Rud, og skiønt den ofte den gaar længer, kunde det maaske ikke saa ofte, hvor — selv maan skiøn ud at spare, maatte give alt stand maan Hand og hvor Rudder vel vare dette mere sjeldne. Naar forfølgeren saa den saa nøgt skiøn, at den vil kunde længe skiød sig under, kunde det vel at omringe den, eller bande den ind paa en Dygt for at faa den fældt med Skuder og saaledes forskiøn sig den. De Skiøder, som kunne anskaffe Hunde den Skuder Hare, Sjørs og Ræve at passe sig til, at den allene skiøder med Skud und stik. Naar den fældt med Skuder, da kunde den vil sjøges at drive efter skiøn Dyrd, minder vel vaagen Øjesmaa om, den saa kunde den skal vare den Sjøge. Men naar den kun

fulgt dem, kunde dem ogsaa dem vare for erfaring
beim agte beraad andre Dyrsorter og dennem ej beim
skjønne uden ander til dre, saa kunne kvæg
sjøes at ville forbigge. — Naar dem sætte med
skuke i sin dør og fulgt af kalk, da kunde dem
kunde skjønne med Raaben og minde ansvar al-
tid forkomer Labt af dem hjælpere ved at af-
sinder hyalen fra at vende paa land, saa dem
meeste gjør uden i Døds Dyrugne. Ikke erfaring
kan dem vende eller drive paa land, naar dem ve-
dre ej er sætte eller fulgt af kalk — Naar dem
sætte med skuke, kunde det kun vel ved dem hjæl-
pes af dem sterk Line, at dem kunde finde af-
vende land, men dennes med skuke kunde det
ofte skee, og derfor bør naar skjønne Dyr
til sin Fordre, lade sin sier beim nærtet, saa dennestes, saa
ogsaa Lysne forskrive sværdre skjønnes og sin-
dennes Artighed i seige ofte indtræffende ere-
foldt skuller vere. Dem kunde ofte skee fra
skjønne, naar dem kun vare skudt med sier-
futen kunde dem tage saa langt Dub, at dem kunde
komme skjønne af Syne ovenfra i Seige Retninge
saa dog med at vende ovenfra, eller og kunde dem
vere saa længe, at de kunde beim kird af at følge
dem, eller ej have Tid dertil, eller sjøes dennem
at komme for langt fra deres Hjem. Eller de kun-
de finders af paakommende Dyr, eller hyalen
kunde sette til Hare, eller og skatter tilorder
sund vinde kunde skille dem ad. Da kunde dem
komme at segle og drive; thi skjønt dem sad paa
sine skjøtter, saa snart dem dør, saa feotune dem igjen skiden

x Salmedød eller Død

Da kunde den ærlig mand ellers drive sin
land. Da kunde den skarpe skinder af sin and
ud af skjellene og dunet saa kordre af at saa
brugt mærket og kunde selges.

Det syndes og forsvendt i dag, at skrangt og
plumt tøi er nogen steder forfra sendt ind
daarlig skind, som man saa vil søge sin ret, naar
i at kræfte vil kunde blive klaget ind og falde tøi
og at man følgelig forunden respect maatte gi sin
anden forbedring og saa mange saa ikke.

~~Hvad skjøs og at dømme i hvalgaard~~

Ligesaa lidt, som man nu ved af at skjøl
tøi, ~~nu saa skjøl~~ ved man af nogen
hvalgaard. Alle af Enge, som alene af Erfa
ring maa saa vide hvad hvalgaard saa vel
de nu vel mod Svalvage, som i hvalen fanges kan
vel saa vel hvalgaard og ligesaa ondt Svalvage
som nu kan dikte ind ved bevidst Skam. En
hvalgaard maa saa nu Rad forskjøt ind skind
for ved siden af skjøl Tøien. Gaard bestjø
ved skinde eller ved skinde indsagt Rad. Paadan
skinde ved man endnu bruges til ved siden af
den at skjøl Dør eller Luger. Paadan saa
skjøl forduun vel Langt almindeligen og mere
agtet end nu af adskillige Aarsager og derfor ta
ene ogsaa Comm om den efter de gamle Com. Den
taler om Dørgaard, Lemgaard, Fistgaard
og hvalgaard. eller disse saa vel skinde ind
vendt som til sit Brug langst.

Hvem hvordan kan man saa fuldt skjøl tøiet
ved siden af skinde? hvorledes saa disse ved
bindes ved og hvorfor bruges de ej endnu?

Gierder kan paa mange Maader forhindres
at falde Hjorder. F. E. naar man kun
driver med een Hjord og der kun 2 Løb
den Rund lage, da lige ved Bygningerne,
hvor den Rund skal, men staar ret ligeover
gennem selve Hjerte aabne Rund, saa Rundet
ikke ved Gierder. Selv og man jager den
langs ved Randen og vil have den ind paa
en Bugt derfra, da Rund man saa det, med
at have et Gierde liggende fra Landet paa den
bortreste Side af Bugten, hvilket nødte den
dens Tilbagegang. Selv og som jeg troer har
været bedste Middel af de allermindelige
Hjælpemidler, at man har gierdet fra begge
Rande eller fra Randen hvor den har været
udgrundet og kun Løbet været smalt og dybt
Udløb for det ene at kunne holde den fredet
og tilliger, som den ellers ingen maatte paa
føre, at kunne skiære sig ned til Vad, ja man
skal gandske undre den ved en ret Fredgrund.

Det kunde saa nogle Gange skee, at en Hjord
var indelukket ved en af Fjenden ført Expedition
eller Partie i en Fjord, hvis Hjord trang fra
gerne da ned var, saa kunde det dog ej kunne hjælpe,
som den først tænkte at gaae ind, efterdi det
den ikke formaaede trængte og trængte og hans
dog saae Aabning for sig hvor snart den var.
Saa han sig jager op i en Lier Lide og ligger
paa Land, hvor nogle anden gjennem det
trangeste Udløb ind i en saadan Gaard.

Selv man
Rund ind Hjord.
i følge man
da Rund fange
den, som i en Hjord

Jg saadan Jndsób kunde man da sidder sig ned
og gandske dum Mod, ~~kunde beholde sine Penge~~
~~Eide maatte~~ magte, da man ikke ved
dets Ende og Maal i Jndsób end Dankes,
den forunderlige Gjerning Lykkemige Damerest
og Hyrdens Daugsid ~~ab~~ var ikke tredobbelt
rob, selv og man kunde sange Psalmer ved
Maaden om Arbeidet man angrede dyb, selv
naar Kundskaben om Gjerningen aldrig dybt, selv
for ned og gandske afforlade Arbeidet om
befalede. Jg de ældre Tider var de ~~mange~~
mange Redere og i de ældste Tider var de
alle Redere naar ikke undtagen disse Gjerninger kunde
gjøre alene sange. Skibe var ikke gandske
ubekjendte, selv kommen ikke tredobbelt at
forklare sig den, Lesekassen, som for de ældste
Gjerninger gjorde da einigste Forsøg. Jkke den ene
ind indenfor Hytte Fiskeredskaber, og den paa
Marboerg undtagen de ikke borgerlige Skarabæer
naar saa naar Fiskeri sig den afslags Mad og
Klæder, som for Bruges, men jeg den til Landet,
sprunget i Vinterhalvaaret, sugges den ind saad
naar saa Sæd, som sædvanlig i vaar Egne,
hvoraf dens Ernering og de Fleste ~~Klæder~~ Klæder
Bruges ~~Bruges~~ afskaffe den ud i Verden for
Gjerne.

Jg saa den saadanne Gjerning paa en Hyldyrland, som
endnu var og var af
Navn, Hvoraf ~~Jeg~~
nok nødvendigt for
vare Egne i Nord
~~Fjerne~~

Disse Gjerninger saa alle vendt Hatte af Erfaring,
efterdi man ingensteds finder Gjerning af denne
Art saa vidtrevne som gjorte af Bevandskabet Erfa-
ring er bevist lagde selv op Hatte, saa vi almin-
delig Gjerninger Grund, ind Hvem og alt, selv og

saun oc Skiergaard. Dette Lund ware nok paa
de Steder, hvor de ware grundt og stille Vand.
Item hvor det ware andenlunds, maatte det we
ere med en Grind d: et Oprinkrewerk, saaledes
som det de endnu bruges i Fellevaagen, hvor-
med Børn kunde vinde stiugt, da det ei aabt
saa kunne løbe igiennem og hvormed man kunde
naae Vinden, der som ware skiøbt. Disse Lun-
de bygges ofte Dijshuse og forsiøres med stiøre
kelig Sorg Ilde ofte aldeles og Forgangne de.

Saadanne Hvelgaarde bruges ei ofte mere,
som meldt jeg med. Hos os besørges de ikke tiendefrie
gaarde, for skiøt de gaarde ei ere i det Stæd, thi
man sjelden den tid man stiel selve Laxe og ind gie-
den med Skibe, hvoraf man saa nok baade Lange
og Dijbe, skiønt actid ere saa i Brug Skab, at ferre
med besørges kunne mere stiøre eigesaa mand
stiønne kunne beine Liedremme og mere kunne
end bære et Gab paa mere end 100 Lasse. Dette
Gierde koster intet at ergre, da man ei saa
meget for denne Langst mere for andre nytte
Ved eller Skabne og det Veidt, den saa smaa
er lidet at ergre, item at opsette et Gregierde
will mere dieges Beskiæring baade med Hegnet
Judkiøb og med Anbiælt. Det Lund ikke kiøre
uden paa den Stad, det stod. Det will paa sine
Steder gierne fordreves af Vor og Vind og alle
Steder saare forraadne. Jo den Tid, da her
med hans Landes mage Skoge ved, saa den stod
ligge ved i Strandene, da Lund det ei betiæl
ergret at sette Gierde, hvor Gierdet skulle

Hans og Engge dem ud eller saar dem sammen
dette. Dem det angaar forgiæves, saa kostede det
dog ikke mere og mange fandt ikke Ord eller let
mer at sange dem ud. Ikke desmindre maae vi
da dog omtale med Hans Landsmænd for Dag
i disse Dage Kiøbenhavn, bringe dem længe
paa anden Maade Dage, ansporde[x] fordrevagtige Salmebog Mænd
til at optage Gierde, da ville dem Hjertelige
sange paa deilige Dage dog ufor
holdne paa saa kostelig og tillige saa forgiæn
gelig Ting, som de Evangelier ogsaa ere. Det
~~er dagsagn~~ ville dem ikke paa mange Dage
Heim indbrudt eller forraadt uden at faa
giort nogen Fangst. Det er Aarsagen, hvor
for Grunden i Fellevagen for ofte ikke
holder ud længe. Det er og Aarsagen til
at man ikke kommer Hvalgaard til Kjøben
havn, hvor man dog mange Kiøder til at
sange dem ud. Ogsaa Heimen følgelig Aar
sagen til at Fiskene længere ikke vil staae
saa saa Dage, ikke paa de Dage, man
har ventet Mad, da den Tilførsel[x] har været
ganske almindelig.

[x] og frest de ældste Erder

Jeg vil ved denne Leilighed giøre nogen Anmerkninger over nogle Skribenters Beretninger om Hvalen, ikke fordi jeg tror mig ganske fiktre i alt jeg anfører dem, men fordi jeg skiøns dog at vigtige Grunde til at lade Deres Beretninger i Tvil og ved at anføre dem kunne andre ligerledes at tvile og ved Leilighed derfor nøiere at undersøge.

Naturhistorien afviger, siger: hvalfisken er født i dens Hiem Brun ved Ledmod, ligesom mand født i Verden hjælpeløs og Unge — Og disse Hiemme bedækket med nøgen Hud ligemeget som den øvrige Krop. Hvad af dette vil være fundet rigtigt om den lille Hvalfisk Hvad Brun er i Kiøn sin og ligesaa Eidet i Brystsiemme: Ikke allene at Hvalfisk Brun ved Ledmod i Kiødet inden for Hinden. Og samme Hiemme eller det øvrige af Kroppen saa bedækket med Hud som Moder sin med nøgen Hud, som sagt.

Kunsten ligger forresten deri, at det store Legeme ej uvorder stødt om med Leiper, uvar det dukker under eller spærrer. For den Skyld tror jeg de Forklaringer Kunne, til paa saa grunde Rede spærrer den ikke og heller ikke dukker saa heftig. ~~Hvad saa det ikke vil skee for~~ andre den art: Det siges, den ej kan følge Fiskene ind paa Dybt og dog giør den det og Tusener om ind den undog paa de trange Steder at støde paa Leiper.

Grunderne anføres af Hr. Strøm, at den lille Hvalfisk saa jagter Vandet i mange Aare ind til Hinden. Hvor saa man idelig sprøjte

Alt om Kórsang sýnes at være sammenblandet af det baade den store og mindre Fiskerum

den eller Kórsaal og der for maae Kiend den sande, som nogen anden Fisk, som ikke er saa vel Fiskerum at aldrig dette maae allene den store eller Fiskerum sees ved Vaarsiden, ja at den ej kunne see saa vide Lands for Vorherre visste.

Den søger den med Vaar af Syngst for at blive fangt og sin søger den de inderste Fold gjemme de smaa sine Pund, hvor ofte er 2 Lømer bredt eller dybt og den ogsaa beine fangst. Ikke fald mange af disse, mindre et utroligt Antal. Ikke sóres de ab Bróer. Ikke den Bygge Lov i visse Maader sigis om den store.

Ab Hvalen gik mer Fiskerum og indsætter den saa den ej kan undløbe og ved aaben Kirke stikke op og sænge Fiskerum i sig kan ej være rigtigt. Dumb den ej undløbe den, gjemd de visse Fuld saa den. Ikke selve kisse de ere ab gjemme den, for at faae den. Vandfiskene beine ere selve, at hvor den saa gjemme sig Fiskerum for sin Fiskerie, de kan ab ej skade den for inden de første faae Leilighed den ad og derfor stikke de op igjennem Ejendom, saa ej kan hver nok vide den paa Hvalen men ofte ej ind i den. Selve maae man finde Fiskerum og ikke kun en Fuld Draf i den Maade, saa Mik: anginne

Den Kórsalse Sætter an lie 20 Fod men ej saa mange 28 og den maae lie 32.

Fiskerum

De stor Dieb jage sveb sig grumvulig udvo for Grund. Men dvi ad følge de for og følge de for paa de trangeste Vige og Sunde efter Dieben.

Hundragum sige hr Leem er Sommertiden, hvor svos de ab skue i Baad sieb skibet, dog nj paa den Maade, som M: M: hr: sige, at de saae ederk op og ned, men ab hane allene svos liggende oven paa Vore sie Hvalryggene vi Fuldbragt, da de grumvulige spoge sig. Dorthy mening paavise sig da.

Aldrig troe jeg mage Kjøbmand Vedsing ved, for hvad vell, andre udsige, men for Fordeling. Hun vilde de vel men bruges dog aldrig.

Den smide Hvalfisk siges kun at vere sie 16 Fod lang, men den angives maae den for unge eige store, som den store Kor, dersos med, at den aldrig svos at gaae jevnsides med sin Hvarb og saae samme i følge og at den skal vere skabt, som en Kor og troes den store vere ab bebude got Fisk.

Ab Klamut Hvalgruller deriveres ab M Bal er unge vinterlyd. Bryggeudtales nj mus.

Den Dieds anvendte Hvalfangst skaade er nej grundig udgribelig.

I Sønd: M: M: hr: siges ab Hvalen jage Dieb, Hej, Torsk og andre Fisk ind, men for svos maae den aldrig ind ander Fisk end Dieb.

Ab Hvalen indsuer Foster-Tal Dieb paa en Mund fuld er ligesaa lidt vinterligt, som ab den brende skulle drive paa Land i Februar Sneb. Ab maatte dog felle saae i Fo, da den Kunde fiske Tønder og den efter ab dette skulle ende sinder 600 Torsk ende i den. Kan man troe saadant?

Saa skal man anvende, at saa hjælpe gaarde under Vedbygård, saasom sin tilhørighed og indkomst vedrører Saasom hjælper, som da saa skrøbelige Vandrer af det hjælp, som man i Hørred. Det hjælp ofte i Hørred som jo allermest brug ved til Engene. Jeg vil ej det saa nøgne Konsulent anvende ikkendrue, men det som ingen anden end vel ofte i Engene; dog vil jeg ikke fremme saa saa forskrive mig saa jeg kunde komme af troe hjælpe forældre sig ind- til at bruge og det.

Derimod, at af den gives en Tønde Korn, beregnes nok ej over Hørred eller alle andre Ørter. Den gives de største og beste ypperne Vog Port. af 10 Pund 7 Dage.

Klint Bygninger forduun nu almindelig
fungerd i det lie indrettede Gaard, og deres Langs
ved Gaardens Grundmur fuldstændig
eiger ved nu, saasom de og saa fuldstændige
Gaard, saa beskaffen Kaar, som man ofte sin
forskrift at giøre Gierde, eller ofte Redits Be-
skaffenhed eller Trangel saa Dog for skadelig,
saa dog kan saa vandt klinge lie denne Langs.
at dog ikke af disse Lovens Ord: Dersom man ikke
ind i Dig saa anden Grund, som ikke er
Fuldgaard, da skal de selv Fuldgaarden dække.
Efter de tillagde Ord: Da skal etc: misse vel
eigsaa vist at man ej skulle dø sin Bygst Kost
lie denne Langst, som de Ord: da skal saa sjælden
Gaarden eiger, skjønt at Gaarden ellers sin
vandt er Bygning, dyrgridelig og saa got som
nye kunde giøres og giøres Langst. Den var
ellers ingen Grund lie at Gaardens Eiere skulle
beskadiges ved og Kunstaler sine for Arbejde. Kun
de Gaardene ej giøre det, naar de sin tildens sjæl-
dne og saa maatte bruge Kolde etc at skaffe den
med, skulle de dø ikke saa for Kosten? efter
naar de ingen Redskab af sine brugte, naar
allene anvendte Arbejde, saa var det og nok naar
deres Arbejde fik en tilbørlig Betaling efter Lang-
sinus Dygtighed, eigsaa efter Landsloven må giøres.
Dog endre det, eigsaa de Fiedrimmede skulle saa
bruge Kost det lie efterdi den saaan og skaffe for-
uden dets Skind. Efter denne Regel skal
nemlig naar ved Gaarden og Grund
ødelægges, med en Grund giøres lie Gaarden,
og eiegnede saa Land for den, eller og naar

giordsdrtie.

anden Klynge Gaards Eyere tilfornød, ja
forunden und adskilligt andet best und at erg-
re Band i Arbeidagne, saavend ved og Wag-
haalen Foeds ind for i Fields Faldet.

Eigesaa nød at, at Gaards Eyere tog alt
Hiine, at det var Gaardene allene vden andre Le-
stader, som giord Langsten, saa Hiine ogsaa Dre-
engene af den Langste dr stred i Dig, at de ~~Lie~~
~~gudsdrstrd~~ ikke bery brugt nogen Stad.
Langsten Killer da drer i 2 eige Drer. Haale-
dreu Le Jord Eyere og Hoelsdreu Lil de
Eiedrisnde. Hvilken af disse nød den Killer Ky-
Hodeu Lil Land ingte passelig Vederlag. De Ei-
drisnde Land Arbeidt allene, Killer den Lil an-
synde saa kostbart Redskab, som Hest og Lad den
staar lang i Vore, arbeide und at drabe den og
nden Lun saar Haalsdreuen. Hodeu allene
tage allerede nd efter gammel Brug Haalsdrey
af alle Langste og det Lan ingen, som vend saa kost-
bar at anskaffe og vedligeholde anser for unyt
den maatte eigesaa vel og vist saa det da. alt-
saa synde de intet for Eiedrisning, Agtning
og Drabning. Eigesaa hvis Dirigs Eyere
skaffede Hest og Lun fik Haalsdreuen, skik Hyd
intet for Landet ~~og for~~ og allerede nd efter
gaarde Dirs saa nd tvivlig Dre og Lorn
Kiørde da skeer ikke at bruge saa den Dig-
tie Haalsdreu, skand Eiere nun skal Hodeyere.
af disse Omstandigheder synes mig det Lan tydelig
sees den nu mere end brugt Hest til Hyninger
Langsten paa Dig. Ester hvorledes Lund den

da saugrs? saa dru allerbedre, aldre og villigre
skaade, end at jage og drive saa saftig ræve dru,
ad dru løb sig tør. Daw Dijn hund og dyb ned
Landet, som dru ypskibte til dnur saugs og paa
skadom maatte man lade dem ad jage dru. Ikke
fordi dru var snart Fodgrund, dru kunde dru ærlig
jages saa længe; daardrue kunde naa digt sam-
men, som dru og ofte saa naa dunder dillige.
og dru Gaukrue og Krøjer dertil giller saue alle
forængelse Dirkning, mild drive dru saa det tør
ligesaa ue som saa dyn. Og for at forkaue noget tab
ued diefalde af dru faldrue Kead allen andet, saa may
ued drive mue straa ude i Tør ued Gen og Ager
og Haugre for at give saa mange de kunde saue nø-
ded, ad de ikke skulle ud løbe. Det kunde maaske
kunde, at nogue kunde undgaae. Ikke ingenlunde
troer jeg det skeer jo sneligt, og ouen det ued skeer ued
saa ofte, ouen ued skønt dru løb bort, saa maate
de naae dog bruge dnue skaade i stangel af bedre
i stangel af diestrabelig Kod og saue gerne ued
saadres at faae noget. Det er jo dn skaade,
saa skiekue dn ued ued saugs saa Fere og sau-
ger i mange 100 tall. Saa dnue skaade kunde
naae og saa saugs Forskiellue slue, skue naae ej saa
stedt, saa dn saugs de

Ikaue saugs dn saa dnue skaade kunde
det være taalerligt at Landet, hest ue dertil
dnue dig fik halespartue oftedi de
Rigt fik ligesaa mange. Det var skønt saa Landet,
ued det var ligesaa saa Folket. Ikke dn ere og
riet besluet, saue noget kunde dillegges. Det Folk
og Land og disse Fæller lage ligt. Dnue

og saa dnue er
dn ej altue ikke
leligt Kod, naue og
eaue Fleg skiøue
dn alle taleue
aue og ued af dnue
skaade, efterdi
ej ude ued Fleg
saa dig, skue
det ligeles mere
ubekendig, dn dn
ingen Opinion var
ued dnue imod ej
ue ued det ued

gaaer ijfr der
eller fremmen
nogt ab stoug
den ind, skiønt
man satter den

Dum Forfald imellem Folck og Landt
bruges enden paa mange Steder, saa vel
sagen Gaardfæsten og Folck og Landt som Selvet
afgiørelsen. Det saa vist nok ved alt Forbry
delse den gamle Ordning, uden hvorfra de Forsøm
delser undragne, ved at giøre Fyldgiørelse og
Landvinding saa gierne efter for at undgaae
Kostighed og fordi de ej kunde vel skee Bøn
derne den i Tiden. Og jeg ved ikke heller
nogen anden Sted i Norge, saa Lov og gyntelig
Landskyld x Tiende paa ikke Kaldes
Landvinding eldgammel og udi Brug
lie nu dette afgift, som skulde staae af Land
et og tillige fastsatte den, saa som den disse
dre bør at være, saa gaaer man aldrig saa vel
vaer. Ligeledes og saa naar den taler om den
Gamle Gaard. Kunde den paa Land og den dræbes
da ej den Landet skyldige. Jeg finder og saa
at saa lidt det, som det gammelt Norsk: Lands-Lod
og Vilkaarslod skal være ligt.

Vilkaar vil maaske sige, at ikke ej kan
vaer rigtig, at Vilkaarslodden almindelig da saa
vel ligt med Landsloddern, eller at nogen alm
indelig Brug eller Forskrivelse saa allerede da skeer
udi Norge, naar den taler om den, som dræbt
skal ind i anden Vilkaars Gaard, ej fastsætter som
eller ikke derfor skal være, men sætter det kun til
Vidnesbyrd. Følgelig vil man sige: den Tid som
endnu ikke nogen Brug saa bestemt Vilkaars-
Loddern, hvorfra Loven eller vilkaar bruges ej for
at bestemme saadan og følgelig ingen Brug kunde
Landsloddens. Vilkaar skulde jeg ikke, som

vi kunde vinde. Det, som ved Skik og Brug var en almindelig Lovsnor, kunde vi gaa over, for at undgaa Vidtløftighed. Skønt Dommer nok skønte derefter; men hvis ingen Brug vare kyndig, da fastsatte Loven den og saaledes fre.

Hvor kunde den almindelige Brug af Landskab ved andre Kaps i Ske gjelde. Hvo er ganske forskjellig Arbejde, og Arbejdet ved Skovdrivten kan og være forskjellig: Den som kom ved Skov for Udskudsold, drive og kjøre til Landet; men hvo skal tage Skoven i Vaand, følge den, drage den ud over ud at kjøre og kunne Skoven, vælde den og bringe den i Hjem. Det saaes de Udskudsold, som allene drager, men ofte og vigtig og skjønt det da af generende ikke. Men den, som ved ret skal kjøre det bør være ved sin første til sidst. Og da heime arbejdet saa lidt Skade, at man almindelig siger: Jagen kom for bar Udskudsold! og ingen kom, uden at saae Skoven ved. Ja det Fald kunde da ved Udskudsolden være bestemt ved Brug til ligt ved Landsoldsbo. Hvem saaledes skulde den ofte denne Brug kunde gjelde i en Hjemgaard. Den kunde ej Landsoldsvangang eller ofte Brug paa andre Skove, og

№ 1. Judiansk Svaltrod fäldt fint mot det sämre den
star brugas knapt 20 till 30 gran uti ½ Lod.

№ 2 Svaltgräsrot afsnet pour Apothek ofvanstående Art.
№ 3. Tvådelat stam stingsbor finnes i Lunds Stand

№ 4

Lovte Vndvarslinger for Folk paa Landet, for
for Bønder, angaaende Vndsyben.

Den, som vil frist, sin at vogte sig for Overflod
i Mad og Drikke og andre saadanne Lyster, da maa den
selv sig grundig Lære noget Tidsfriv. Den maa agte
sig for alt for stærke Lugter og Lag eller alt for langva-
rige, for hastig Forandring af Varme og stærk Lue.
Som at ede eller drikke Varet, naar man er meget stræv,
eller træt. Som ikkelig Omgivelse med sin Ægtefælle.
Som sæftige Vinds-Bevægelse. Jo smageligere maden er,
jo mere skal man i alle disse Ting vinde at agte sig.

Legemets Bedst, som skiede sig giver nogen Raad,
enten ved indvortes Lyggelemmer eller udvortes Saar.
Hvem bør vel saa forsigtig, at søge Lidinnelig Raad,
thi jo længere et Saar eller Lyggelse vedvarer, des
mere tiltager det giftige, Lifald og Forkvalelse for-
øvrigt det, Legemet svækkes, saa at hjælpen siedst
forgiæves søges. Jo alle Lidtjenlige Saar og Lyg-
delemmer, som man bruge mere Vilkaarlighed i Mad
og Drikke, ved naar man er frist. Stærke Drikke,
som Brændevin, Mød, Ædel og Sprøe Vand bør man
gandske søge sig fra, Kød, Suppe, Kiødnes Extract og
saa kisk er den simpleste Mad. Ferskt Vand, helst for af
brønden Vand eller Dee-Ofr Vilkse, eller det Kaar af
Vilde-Vand er den bedste Drik. Det ved en saadan

Lysmaadr findr man ofte anden hjelp, og Lægi-
midlr var nesten altid forgiæves brugt, uden
man i Lysmaadrn i agt Lagde det anførte.

Y aller Yggdomm, nemlig var ofte saftige,
som inden nogen Dage eller ugen nemskiftes med dø-
den eller ogsaa med hindrlig Ordning, bør man,
ærst Lysmaadrn at forandre, betænke, hvoraf Yggdom-
men kan være kommen. Naar man vil med Rætsagn
tie Yggdommen, kan man vil forbi gaa den, og naar
Rætsagn tie Yggdommen beima skal, beima og Ygg-
dommen, som kommen afraf. En hvord sin, der
kommen af ormefrø i Maden, kan man jo vil la-
ge paa samme Maade, som den er kommen af
et Dyd i hvordt. At legge paa hvordet baar forgiæves,
saa længe Maden vil beima ønskt. Ligesaa har det sig
og med andre Yggdommer. Naar man vil spørge
nogen om Raad, naar man derfor vil, at sige han
den Rætsag man kan skikke tie Yggdommen og derfor hvor
gammel den sige er, hvor længe han har været syg, hvordan
det er med ham og om han har brugt Lægemidler.

Y Yggdommen, som har ærgerlig Ondskab tie Rætsag,
som Død og dyrige, bør man dog betænke den Yggers be-
skaffenhed, om han er stærk og frodig eller har været syg
og udtæret tilforn. Hvor Lægen skikker ja Drak-
kelser kan sinne for at forsøge, ville de dog ikke skade
de sidste, hvorfor de er saa skrøbelige af udtørrelse.

Karrlouren og affórrend Inlider vre aldrig skadelige for dan, som are Reinlige og skóbelige, og oste for andre. De bór aldrig brúges, uden vre Stand. De bór aldrig brúges idelig; thi de giór da den stærkeste sijg, og forderve Magen. Naar de skal brúges, bór man ikke forud for spise nogen faard Mad, tage dem ind i en tom Mage, faste sig samme og følgende Dag i et varmt Værelse og kun spise det, som er tjendt. Med Ruet kan man da ogsaa gióre Eimet lit og fast Mad fiendtlig Virkning. Mad andre Ingredier bruges ikke saa almindelig som den Nævnte i Forsøg eller i Madlagen maa tages ind. Dog bór man ikke tage dem ind stræk for eller efter en Maaltid.

Hvem, som kan, bór skyr, saa vel Juicfuld Frugt som Rigdom, men vel vel man særlig at kame dem, bór man ikke spise, drikke, eller forege nogen Kaarn ved dem, thi da kommer den ydrere Luft i Magen. Man kan og i Forbindelse med drikke en Kopfuld Vin eddike eller en Øge eller vóge og tygge Kobab og Anammer. Man kan vóge i Hufet med Eder og fine Kaarn, naar man kommer hiem. Anbefales man dog af Dot, kan at Brødtyperne Nº 1, 2, 3 eller 4, naar det heiere giver stræk, oste stiller en stræk Mund. Men det ikke da faar Fordøjelsen sine Gang og man i agttager da følgende: Man maa ikke drak eller spise meget drikke brúge; nogen Mad give den sijge i nogen Dage, men ikke kunde Mand

og De-Ost Mad[illegible] jamt og samt, men lidt af Gan-
gre, indtil Løn[illegible] og Peiren formindskes. Man kan
drikke lie en Kande om Dagen og man giør sig i
at blande nogen Potter Piment-Drikke hvilken at
kan kiøbe sued ved Port. Een Mad[illegible] og meget god.
Den mest Deels Mad den Dyge bør saa, end en meget
tynd Kaalsuppe eller gammen Suppe, eller af skiær
Grønsuppe og dertil kan nogen Brød af Gangen. Man
kunde dri[illegible] noget Pap af Bar. Bar kan de og giøre
spise, men altid lidt af Gangen. Man bør altid lade
friske Luft komme i Værelset lie den Dyge, dog ved at aab-
ne Døren etc: Dres ved at røge med Krum. Ikke kan
meget Varme maae der ved, ikke heller mange Frug-
ter hos sig. Kun saa meget sig man forbiders, skiønt
i saa maae agte, naar sig en i Dyne, naar Døren aabnes,
og naar man saa en af Frugten, skiønt bør den dagelig, ja
flere gange, og bigtes paa den, gerne saadan Mad, som
en anden saa varmet paa sin Krop, og Frugterne.
Een tiingre af Dyg[illegible] indsinder sig gierne hvad, og
da maae man vogte sig at staae og ruse Veden varme.
Naar Dygdommen kiendelig lagde af, kan man ve spise
lidt mere, men dog kun af det anførte Slag. Naar den
gandske forbie maae man dog ve eied holde sig fra tungt
og meget Arbeide, samt saare og meget Vind. Jo mindre
man spiser, jo bedre, men det bør være smukt, af blødt Kiød,
af smaa Fisk, Kalvekiød og Fugle etc: Du maae sig agte
ikke, kan man ertelig falde i en meget ond Dygdom,

og kommer altid frem til Kræfter igjen. De bør i sær spise lidt om Aftenen og længe før de gaar til Sengs. De bør ligge vel, drikke meget lidt, gaar jo mulig og vil sove paa langs. De Læger de sidder hos brug, er No 5 frem Dygdommen igjennem og No 6 et par Dage. 3 til 4 gange om Dagen, naar man spiser i nogle Dage paa Drikkes Vand.

Af Kost, de vi kommer af Mindre end af Forkjølelse, og med megen Arbejd i Hænde og andre seig Sidig Arbeg, maa man agte just ikke paa mer. Ligesaa i Lappe og Utøf-lingen. Hvem dette bruges straks Rævladen.

Af Hoved og Ring bør man bruge Damer Lysmaade, men dette lade den Dige straks aarelade Hoved, og vel en eller 2 gange til, om Ringet kommer igjen. Man legger paa Ringet Linned Lommerne Grød lagt i Utøf og indlagt i en tynd Dug, som jamt varmes og Linned paa legges igjen, eller og en Medin Dug bleet dyppet i varm sød Utøf, ja bleet i Linned Vand, men det maa vel vide om. Denne Dygdom kommer ofte af kaad Drik, naar man er Fred. Den gjør en svag Hue om man vil straks bruge det anførte. De som sine Sinne jo mulige Afsindelse draps bør de drikke ingen Mjød og seigt.

Hals-Dige bør man besinder paa sine Klæder. Dame eller Lom besinder ligerledes. Naar de ikke er det som vi bruge vil Rævladen, men Din Lysmanden. De som ikke vil undgaa draps, bør Dige Forandring af Kost Luft og Vanner, samt vil spise eller drikke ufra kaadt.

Naar man spiser, man formindre Mad end sædvanligt
af sødt Vand ofte drikke og i Maden, skjønt den smag godt.

Eddike, især besonders ligesaa meget stærk Aquavitæ og
usmagelig Vand at drikke og i stor Flod almindelig som
med en Salm eller Psalme. Drikke mange Gange, saa i og
den samme ugentlig Vinsmage ere ofte Lov. Den Ting maae
Folk gandske skille, hvorved Folk bedst og oftest, og ald
Sager gandske af Halsen. Den Mark binder stærkt, saa at
Blodet kunde ad Veie til Hovedet og de maae Lunge ud. Alle
stærk Drik, eller Veiret at lugte til eller snøver sig ned,
gør skadeligt. Naar man kommer ude og finder nye Anstød
Mad ved at spise ugentlig mindre ved sædvanlig og sørg intet
til Ostens, Fisk eller stærk Drikke og Krydder, som Eddike, be-
væger sig kjønlig, nogle sig for hvide.

Kål-Vand eller Kål-Rik, som kommer af Kålens Udvanding
gaar Hovedet, frest naar man sover i den, er ligesaa saa-
ledes, som forrige og drabe ofte stærk. Det besunders li-
gesom forrige, frest ved Aamelden, ungen Drikke af
Eddike og Krydder kiøldrad og kiøkkt, samt Kunst Sodbrød.

Kørvel, som sætter sig frest i Hovedet, i Kvart ved
skadelig Pustre og Krydder sig siden. Den bør Sanders li-
gesom de forrige, Hvedie Lov til Deining bruges Vinsmag
Nr. frest for den, som derfter ofte mindre drag,
Hoft Ved. Derfor kunne at sætte para det samme sæd
Rod 7 eller 8 Loppen, Kiednes og Eddike og Lemmaar.
Kosen besunders ligesom Kål-Rik eller Kørvel.
De som ofte faae den, bør sede sig fra Hvede, Sød Mad og
Kød, Lagen, Drandrikin, Krydder og forunden Kierlighed.

Inflags-Feber. Den ofte anfalden med stærk Frostfeed, som en Del ellers Febre, og optræder til Inflags Tilfælder med Opkastninger, meget kunstig Vand eller Drikke, og Lidet Lugt drikker kunstig Vand selger den Lindt, til Tider. Andre Inflammationer, som ellers Eiendommelige Tilfælder med meget kunstig Drikke, som Vatter, som kan sættes eidt Vinn-Eddik, og eigesaa med Opsalgt om Lindt. Denne Feber kommer ofte igien, men forbigaar med jævnlig Nr. Inflammationer af uforsvarlige Eiendommelige som ofte maae Feberne med overflødig kunstig Vand at drikke og med at gaae kommelindt med varmere Lindt-Lugt, og i disse eller Tilfælder. Kommer den af Vind, ligger den Eigesom denne sidst. Er den af forkiølelse paa Hovedet, ligger den med at gaae Hovedet med varmt Tøi, sætte Hovedet i kunstig Vand en liden Stund af Eddike og drikke meget kunstig, som hjælper. Ligeledes at opvarme Hovedet med Tøi, Hirsekorn. Alle Stærk- og sure Ting at drikke eller Mad, som sig med, som skadelige. kunstig at drikke og kunstig Opsalgt om Inflammationer i den aller og med meget forsigtig Forsigtighed.

Forrettninger, hvorved opbrydes Eigesom Varmet behandles og med Ligeledes, meget kunstig Drikke, kunstig Bad og at bease Tobaks Røg i Endetarmen.

Drøbler ligger best med Bed at ede Kamillernes Toppe og andet feigt Hjemd med Vand eller Hvede i, om morgen Far og drikke kommelig. Mange at longe kan bruges Brechmiddelet Nr. eller Rhabarbara Nr.

Dagang. Vi er dette ufeilbarlige og altid sikkerste
Middel, at drikke en Theskee Lunkent Vand lidt og lidt, som
Dr. en Glas i Timen. Dette og andre Tegn som vise
til mader, Hjelpe og ungst. Det som man skal gjøre paa Timen
Dyggelsen medens Lægen er til Veiledning No
da gjøre det gandske modsatte af det Onde. Forvrandsom man
ikke agter, at lie man er gandske frisk. Hjem anden Dag
kan man gjøre Skadder No 2 lie 3 Gange. Vilken man
skal vogte sig for Synd og Forkjølelse og kommer det Onde igjen,
begynder man igjen, som fra først. Eie at forkomme den
ene Dyggelsen er intet bedre, end at spise magert Kjød eller
andre Tegn. Lufter saa de Dyggelsen maar ideelig forskrifter,
alle Fornuftighed skal bortkastes og ganske bygges ovenpaa
den Dyggelse.

Landsgiven.

Smør. Dersom det er skeet af andre, kan man skrabe
smør sammen og Smeltes af den med Salpeter &c
i præcipitat og Smør i. Men først maa skal det længe stille
det og kiøle af sig igien i skummet Skorpe, og da maae man
først bruge at skrabe 8 Portioner af &c
Rhab: omtrent 8 Dage imellem sine og derefter smør
sig med Salven til det brugs. Man maae sig for Lue
og Vand, saa der ikke, hjelper Ingen Ordre, hjælper Lunet,
og naar man er frisk, vogter alle andre brugt Leder
først med Hoved. Leder Vand plejer og allerie skiller.

Hjørne Punkt, dersom den er med sidstig Hjørne, saa
bruges Kaarladen, Lunken Sodvand, og hvidkalkning lagt i
stykker lagt i en fiin Lund Lunkt paa Hjørne. Det som ellers
er langvarigt, dersom bruger man Rhab: &c 2 eller 3
gange om Ugen, og skiftes. Hvidden af et lagt Egg kan
man og legge paa Hjørne, samt iblig ascht det med Lauch
Vand, der ofte allerie skiller, naar det længe bruges. Ka-
derladen og Sodvand kan hver og Lunen.

For sterk eller hjemme paa Hjørne er brugelig at smør
Hjørne med klar ufalgt Lijse af Hjaaregjellingens kroe
eller og Hvidden af det Egg eller Fersk, som 3 Dage har
lagt i sterk Vine-Eddike.

Sure-Vand. Den sidstige afsines med Kaarladen, dann
af Lagen stykker, Vand, Lasse og andre Ting, som stiger op i
Vand, eller Ansigt. Det langvarige Eager, som Hjørnesuurten,
med Rhabarbra og eller med Lemonen &c: som i Suur.

Blodbrækning. Den kan komme af stærke Hoste, Spring
Vrig, Gril og urene. Kroppen følger ofte Hjemsøt.

Usædvanlig Føden maa undgaaes ved at holde sig gand
Lo varlig, ikke varmt eller og ej drikke varmt, men fø
lge meget Kaldt Vand, der allerbedst ofte skjøle Hoved Ø,
ja lige Ø, der ej ellers kunde fåes. Kaldt Vand er, ei
Drug maae savnes. Alle sidige Drikke, Kaffe, Thee, Chocolade,
Brændevin eller meget stærk Øl, Cider, Punch, Hvid
Vin, Rhabarbarbrød, Citronsyre bør aldeles med Hjemsøt kan
maae ikke bruges.

For Hjemsøt bruges maae N:o C Lebrbark eller N:o
Jern Vitriolum. og N:o Vitrum. En Kaffe Kjøbe Brev eller
Pistolmaal Vand. Drikkemaaden maae være ofte Vand
varm, Kaffe, Drugter. Drugen saavel Tøj bør de Syge.

x Efter Hjemsøt forskrives, og maae bruges Blod, der maae
bringe den syge med N:o C: N: 25 eller 26:

Ende, der kommer af kaldt Vand. Paasmaae maae und
gaae al Kraft, naar man begynder sig med maadelig Arbejd
eller Løben og Drikke meget varmt med megen Eddike i
Siden maae ej det bruges. Man maae da bruge Caffe Laden
Lunken at drikke, jævnlig lidt Rhabarber og stærk
al sidig Vand.

Hjælden Aare f. Ex. Vandsot Hjemsøt som bruges ingen Kjøl
vand Eng, som ved Vin etc: eller sidemand Drikke; men
Rhabarbara af og til, og jævnlig nogle Gange om Dagen Val
ferbad. N:o og Jernvitriolum, om behøves derfter.

For Hjemsøt Kaandvarm ligeledes ikke uden anbrændt
det samme eller N:o nogle Gange om Dagen med ingen

Naar Esp. Jstd laxeer stridbe brügs ündw nogen dag for ellw efter de bünd indsink sig. Jstd saadt ellw syge stad bör nöjde, naar dets stad. Jugen Zwjdr. Tigsaa maa ingen stappud stridew brügs ow som fresw efter Daarmesse standse, nj sellw Dr. dundsiin, ikke sellw, ow den skjöde for stark nogetsinde Rhabarb: og Valerianrot N°

nyd stilsiste.

For den stride sed brügs noget gange Rhabarbra og altsaa Jrmfriestör.

For Vadsed ow Skaden maae man vogte sig, at ligge paa Liggen, saa sig saa stark Drikke, Lödmad, og andet fedende spise, og fornemmelig spise sidstalle imdt til Aftens, naar dermed da begynder sig me. alle disse Tegne maae man rydelig see i sind til, skj sinew beim de kast ü regelige. Jsaa saae derfor i sind saadan sig nyd for standige dage, da dt for stille beim for pideöftigt omstandeligt at afhandle.

For stedmessige brügs Rhabarber noget gange om ügen, ellw naae naae nödtörftig til Dr. dening og nj for stor stoppes dem i for st Dr. dstridbe. For stoppes maae man for at afskrive nyd Rhab:

Faedind sigs besonders eigelders.

Krautzsaw eagre best nyd D. N° 88

For Dr. dsaare Lauw w. dt aetid best naar de saae sörstes Punkter, at naae ogen Brugen, naar dog nolige, og nj nogen Ville forcere sig, ellw lade andre tünke sig. Opsom skagraw og skjedent w. dog ret stemdt, besonders for selen stod N° ellw i Mangel af saadant kinds Cayatie N°

Dues Maad bør i den Tid vdøe Øl og Brød skeeret ved
Lidt Vand i, dog ey saa Øl eller og for meget af Gangen.
Ey maae spørge nogen, eller maae forbiudes ved Brug
Brandvin eller Vin, der skaffer dem Lede og meget andet
Ondt. De bør de første Dage i Barselsengen ædt Lidt og Lidt af
saadan Maad, som Øl og Brød, eller og Hiemd Melkesuppe,
og siden Lidt mere Maad. Om Aftenen vil sette sig Lie Lemmer,
skal man strax Brug noget af den Hiemd Kiødsuppe, som der
er kommet noget godt Salt Vin Smør Stødt Peber for samme
Lande Suppe × Ingredienser, ovenbemeldte, kaar og beforderes
med Ø. Den Lange Barselses Dage vare, maae man vel
vogte sig for Forkiølelse og ø-ordentlig Leylighed.
× Naar man begiynder Brød-Diet, bør man tage i sin
Hiemd Dag Lidt Brød ganske ogsaa Øl Brøistet og ædelig
Bitte med andre ap-paratigiem, der ellers fordiene det.
I Dønse der sigues dødt, bedres Lig. Den gives ingen Maad
end Modermelk saa Melk nok, ellers kun Hiemd Maad. Som Brøst
Brugne maae at gives den af og til paa en Liden Aardt af De-
chonichens Halspulver. Som Lig Brugs aldeles intet. Det
er aldrig at frøigte for, saa skiøgt det er, naar man forbiuder
det ved Ouerdrugne.
Den for Dønse, de som dette er Liebøielig, maae ikke
gives noget saa ved dødt, som Brøst-Maad eller vogte og Fedt.

~~Dómd Lappen ellr Dodr.~~

Dom Lues for Dören, Bestuórs dues hoved med fulde af Semen Sabadilla, ellr og samis pulveret i Vnór og smóres dermed. 4 th dog gions med Cadrum.

Dom Daar i hoved bruges Cruba i Vnór ell r og Bed Vnór ellr og gandske rigt.

For Fedtet bruges fedvandig at maste hoved tæt med ellr Tiren og dæppe lagre ne Dig besmurt med Borg, smicken ligges paa, saa fedt paa ter, smicket liggr rolight ne 11 dage, hvorpaa de lober for at forfølge om Lodre vil følge med, thi haar-Lodrne naar op og vil dem itj følge, naar det ligger længer, og naar de vil gaa let vitjkes op haar-Lodrne med Daarene. Haaret klippes af i sammitjne om vogter. I Maden for Borgt bruger man og vanDaler Lavt afskaart Vnór, og liger nogle af graat Daarpuldr og sinnobel nøgtt Zuck, smicket alle tykt smóres omm alt det saar ne og siden Lavs ad, som med borgt. Vil det itj fremmed beine ret godt, formedes det ne for ud groet, saa giver Otte dog, at Borgkuren itj beine saa ond, ja ingen bedig, naar man klippe dersos Borg kuren i Sma a Riftler for den lagges paa, thi da kan man aflage igien Riftler for Riftler, som det løsne dil.

Ungaarnde Halss-Syge. Den bryjende ondnu i Halsen
alene og mundHuug giennem Eiterdannelse bryjdrab. Som det
første vil gadt forsøges at gurgle sig, bruge Salpetersyre i Drikke,
sætte spanske Fluer paa Halsen, dog vil paa Raaden, at bruge
følgende Formular det andy følgende:

℞ Spiritus nitrici ℥j aqua Sambuci
Acet: Squillitic: mel despumat ana ℥ß

Dosis, gives ½ til 1½ Spiseskee hvert fuld misce:
Ester og ad Drikke en Skaal Ester af samme Vand, maa tages
paa Dagen alene fastende til Slags, 2 til 3 gange 12 timer imellem.

Som den som bryjende i Eiget bruges

℞ Spiritus nitrici ℥ß Sacch: lact: Sydenhami gtt V
misceat
Dosis dvs. en 1 til 1½ Theskee fuld i eet afkiølet Vand
Esser Ester samme 3de Time til 3 gange med eet glas
mælk Esser Ester dyaa.

Om Vaar. Brandt. Naar det tidt og mid[illegible]
Bedre at kunne dyppe, bestaar kun at binde ved
ved det, som vi dyppet i Vandet, og bytte saa om nog-
le Gange om Ugen til Munden bort. Naar vi
vil faa ellers det noget bedre brandt, maae man
giøre sig den Umage [illegible], som med mange Vaad
Gange om Dagen og binde ved det med fin Dug,
ellers Linklædning og en Vaad Dug, som vi der. Men
maae og i det Tilfælde bruge nøiagtig Overvaagen.
Om Dug og dertil Vaar. Men giøre stærk noget Lin-
klædning, ligger det 4dobbelt Lærred i smeltet Vand, men det maae
vi binde fast, men ikke for let og dreie paa det Vand.
Det maae altid ligge paa i det mindste i et Døgn, og naar
det aftager, maae man intet nøie med Vaadet men ligge no-
get ligesom første Gang paa. Dette dog sig, som gjøres i,
naar man ligger paa en Grød af Hvede og Brød med lidt
Vand i. Det bedre forlob, som er det med Byg
eller Hvede-Øl, saaledes ligges Linklædning og et godt
Vindue. Men kan og derfor binde et Bord Vindue
ved Siden af paa Vaadet, som skjøres. Men maae
saadan Hvede-Ordener, jo simpler, ikke og ringere dem er,
jo ikke lader det. Egnede Mere skjønne det bedste.
Bedre Vaad eller Linklædning. Derfor dyppe man
ned i Sammenbeandet ligeunder det Vinie-Eddike og lun-
ket Vand og skjøber paa og bytte saaledes i Timen. Lindet
fortrolig, siden kan man ligge paa, hvad det er
godt. Brændevin, Aquavit er ikke skadelig Ting dertil.
Men maae ikke tabe det bedre Stof.

I stærlige Lungsyngre eller Kold maar man sold sig
dersor meget overdrevet i Brugmaade, ligger gemeenlig Feller,
Lunge Pulsaarer i sit Drikke, eller drikke megen kolig Thee
med Sirup i. Man kan bruge Aare Lader, eller Æ. Hjemsted

NB: I saadanne Tilfælde er det Lives Fare med at bru-
ge Tugang med det andet Slags, eller drikke stærk Drikke, medens
man maa gjøre at faa den forbudt.

Drik, naar den er kommet i Lud, besynderlig den lige-
som Lungsyge. For det af Lud, maa det først søges at blive
dreget i Lud igjen. For Feber drikke, maa den ere forbin-
dis, og man maa ej gaa paa den eller lage det af, for den
maa den gavner, end den skader aldrig et godt.

Saadan Saar, som kommer af et stærk Overrel Hug, Stød,
Hjemfald, Bøjet eller Lyde. De Saar ofte saare og kan Lunge og
den skjøde en Tjud, Klamp eller Pinde ud Bedste af den. Naar de
lange og brede sig, udtære de den Fjøde og drabe Hjem. Hvor de
maa bruge, er det farligt, ja dødeligt at tillage den, uden
man ved af og lie at lagere skaffe Afgang i Veien for Saaret.
Kommer saadanne saadan Saar ej af noget udvortes Tilfælde, men
af fordærvet Blod, kan det aldrig lages med udvortes Midler,
men med indvortes, som

Man Saar af stærk Lud sig nøje med at forandre den lie
god Saar, i det man fordriver Klamperne og Saardelen. Man
Egge Tinktur giennemtrukket af Æ. og over Saaret
og omvinder det dygtig med Linned dyppet i Æ. hvorved
skiftes 3 Gange om Dagen. Man skeer sig for Vind, Kold, stærk
Drikke og Fjøde, og bruger nogen kolig Thee drikke. For Saaret
i Munden, naar man usædvanlig gaar og aldrig staar længe stille.

For alle Slags Saar ere skarpe Lugemidler og særlig Limvel-
lere, samt stærk Drikke aldeles fordærvelige.

Frost. Dufor maar man sig giör sig bekymring for at faa Barnet igiem, eller bruger noget mamet eller Salve, det er alderles ödelæggende. Man Lægger den Syge ned ved hans side i Barnet (: kun at den syge ikke bed :) Lægger Barn saa ofte ganske ofte ovre det Frosne Lem, eller og Lemet skulde dyppes i iis-Vand. Saa maar man giör med Levende Creaturer, maar man paa Skibene er bange at Creaturerne forfryse. Er det Hunde eller Katte, da Lemmen skal dem ingen Tænger i Fiir Vand og saa forbrænde og Dem dræbe. Er Eiet gaaet bort ædru at bruge det til Vand, saa maa man piske ved det frosne i Lunken Vin, eller Klæbe Vox med lidt Salt i, eller og blot Dampen af det varme eller andet. Man maa ogsaa dryppe omkring det frosne med Æg eller Mund Sæg. Er det Kommen til Sands Paa at bruge Ild og Lægge paa Panden af Vin-Eddike og saa det dryppe ned indvendt i glat Klud eller Mund Sæg.

Man maar Sold sig til Kiød, Brændevin og Sengt. Man kan og forud bruge, at gnide ganske Lidt omkring med Ry Spr: Therbinth: ℥ß J. Ob og omsaa dryppe nogang om Dagen paa Sukket med Ry Unge: Diapomphol ℔ß: J. fiit. med Spirit: fuiores 2 gang om Dagen.

℞ Extr: Hyii ℥ij
℣ Communis: Riij
m d s:

Lemmer vores Lemmer Kiød og Sener saa Lemmen at Lemmen.